

T.C.

**ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**YÜKSEKÖĞRETİMDE AKADEMİK VE YÖNETİMSEL
GİRİŞİMCİLİK YÖNELİMİ**

DOKTORA TEZİ

KADİR TUNÇER

Tez Danışmanı

PROF. DR. HASAN ARSLAN

ÇANAKKALE – 2025

T.C.

ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

**YÜKSEKÖĞRETİMDE AKADEMİK VE YÖNETİMSEL GİRİŞİMCİLİK
YÖNELİMİ**

DOKTORA TEZİ

KADİR TUNÇER

Tez Danışmanı
PROF. DR. HASAN ARSLAN

ÇANAKKALE – 2025

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Kadir TUNÇER tarafından Prof. Dr. Hasan ARSLAN yönetiminde hazırlanan ve 27/02/2025 tarihinde aşağıdaki jüri karşısında sunulan “**Yükseköğretimde Akademik ve Yönetimsel Girişimcilik Yönelimi**” başlıklı çalışma, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü **Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı**’nda **DOKTORA TEZİ** olarak oy birliği ile kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri

İmza

Prof. Dr. Hasan ARSLAN
(Danışman)

Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR

Prof. Dr. Bertan AKYOL

Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN

Doç. Dr. Mehmet ULUTAŞ

.....

.....

.....

.....

.....

Tez No : 10322654

Tez Savunma Tarihi : 27/02/2025

.....

Prof. Dr. Melis ULU DOĞRU
Enstitü Müdürü

.././20..

ETİK BEYAN

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırladığım bu tez çalışmasında; tez içinde sunduğum verileri, bilgileri ve dokümanları akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, tez çalışmasında yararlandığım eserlerin tümüne uygun atıfta bulunarak kaynak gösterdiğimi, kullanılan verilerde herhangi bir değişiklik yapmadığımı, bu tezde sunduğum çalışmanın özgün olduğunu, bildirir, aksi bir durumda aleyhime doğabilecek tüm hak kayıplarını kabullendiğimi taahhüt ve beyan ederim.

(İmza)

Kadir TUNÇER

27/02/2025

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimim boyunca her aşamada desteğini, yol göstericiliğini esirgemeyen, hoşgörölü ve teşvik edici yaklaşım sergileyen, kendisini her zaman örnek almaya devam edeceğim kıymetli danışman hocam, öğretmenim Prof. Dr. Hasan ARSLAN'a çok teşekkür ederim. Tez çalışmam boyunca değerli görüşleri, tecrübeleri ve önerileri ile çalışmamın gelişimine yön ve katkı veren, tez izleme komitemde yer alan Prof. Dr. Mehmet Kaan DEMİR ve Prof. Dr. Bertan AKYOL hocalarıma çok teşekkür ederim. Değerli görüş ve değerlendirmeleri ile çalışmama katkılar sunan, tez jürimde yer alan Prof. Dr. Çavuş ŞAHİN ve Doç. Dr. Mehmet ULUTAŞ hocalarıma çok teşekkür ederim.

Beni bugünlere getiren, emeklerine minnettar olduğum kıymetli annem Emine TUNÇER'e ve her zaman kalbimde olacak babam Eniz TUNÇER'e, daima yanımda olan tüm aileme çok teşekkür ederim.

Hem bu süreçte hem de hayatın her anında yanımda olup, hem akademik hem duygusal açıdan desteğini her zaman hissettiren, tüm zorlukları ve güzellikleri birlikte karşıladığımız sevgili eşim, yol arkadaşım Doç. Dr. Berfu KIZILASLAN TUNÇER'e çok teşekkür ederim.

Kadir TUNÇER
Çanakkale, Şubat 2025

ÖZET

YÜKSEKÖĞRETİMDE AKADEMİK VE YÖNETİMSEL GİRİŞİMCİLİK YÖNELİMİ

Kadir TUNÇER

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Doktora Tezi

Danışman: Prof. Dr. Hasan ARSLAN

27/02/2025, 128

Küresel ölçekte yaşanan gelişmeler, uluslararası etkileşimlerin artması, rekabetin yoğunlaşması ve kaynaklara duyulan ihtiyacın çoğalması sonucunda üniversitelerin piyasa ile daha fazla etkileşim içinde olmaları ve girişimci bir yapıya bürünmeleri gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle yükseköğretim kurumlarının girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi, akademik ve yönetim kademesindeki bireylerin girişimcilik özelliklerinin ve bunların ilişkilerinin karşılaştırılması önemli bir araştırma alanıdır. Bunun yanında Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) tarafından hazırlanan Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksinde (GYÜE) yer alan üniversitelerin incelenmesinin, girişimcilik kavramının üniversitelerde nasıl daha etkili bir şekilde uygulanabileceğine dair içgörüler sunabileceği de düşünülmektedir. Bu kapsamda araştırmanın genel amacı yükseköğretim kurumlarındaki akademik ve yönetsel girişimcilik durumlarını ortaya koymaktır. Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma araştırma yöntemlerinden çeşitleme (birleştirme) deseni kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda durum çalışması deseni, nicel boyutunda ise ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evrenini Türkiye’deki yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademisyenler ve yöneticiler, örneklemini ise GYÜE’de üst, orta ve alt sırada yer alan üniversitelerde görev yapan, akademik personel ve yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme belirlenirken tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutunda çalışma grubunu 12 akademik yönetici oluşturmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen katılımcıların tamamı üniversitede yönetici olarak görev yapan akademik personel olduğu için bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt

örnekleme kullanılmıştır. Nitel verilerin elde edilmesi ve yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin akademik ve yönetsel girişimcilik ile görüşlerine ait verilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu ile yöneticiler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Nicel veriler yönetsel girişimcilik ve akademik girişimcilik olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Yönetsel girişimcilik ile ilgili nicel verilerin toplanması için araştırmacı tarafından geliştirilen Yönetsel Girişimcilik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın diğer boyutu olan akademik girişimcilik ile ilgili nicel verilerin toplanması için Todorovic vd. (2011) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlama çalışması Derya Kula (2013) tarafından gerçekleştirilen ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği (Girişimcilik Eğilimi Ölçeği) ve Linan ve Chen (2009) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlama çalışması Şeşen ve Basım (2012) tarafından gerçekleştirilen Girişimcilik Niyeti Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın nitel boyutundan elde edilen veriler MAXQDA 2020 programı kullanılarak içerik analizi yöntemi ile analiz edilmiştir. Araştırmanın nicel boyutundan elde edilen veriler ise SPSS 22 ve AMOS 23 programları kullanılarak analiz edilmiştir.

Bu araştırma, akademik ve yönetsel girişimcilik kavramlarının ayrı ayrı ele alınmasının yanı sıra, bu iki kavram arasındaki ilişkinin incelenmesi açısından önemlidir. Araştırma sonuçlarına göre üniversitelerin akademik girişimcilik düzeyleri genel olarak yüksek bulunmuş ve bu durum araştırma, sanayi iş birliği ve yenilikçi üniversite politikalarına olan ilgiyi göstermektedir. Akademik personelin girişimcilik niyetleri orta düzeyde, yöneticilerin yönetsel girişimcilik becerileri ise yüksek düzeyde tespit edilmiştir. Üniversiteler arasında akademik girişimcilik düzeyleri benzerlik gösterirken, bazı üniversiteler sanayi iş birliği açısından daha ileri seviyededir. Girişimcilik üniversitelere ekonomik, akademik ve toplumsal faydalar sağlamakla birlikte, bürokratik engeller ve finansal kaynak yetersizlikleri gibi zorluklarla karşılaşmaktadır. Bu engellerin aşılması için yapılan teşvikler ve iş birlikleri önemlidir. Gelecekte girişimcilik eğitimleri ve sanayi iş birliklerinin artırılması, üniversitelerin girişimcilik potansiyelini yükseltecektir. Bu bağlamda girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması için üniversite genelinde girişimcilik eğitimleri ve seminerleri düzenlenebilir, yöneticilerin yönetsel girişimcilik becerilerini geliştirmek için liderlik ve yenilik yönetimi programları düzenlenebilir, girişimcilik ekosistemlerinin güçlendirilmesi, yenilikçi projelerin desteklenmesi ve uluslararası iş birliklerinin artırılması gibi önlemler alınabilir, araştırmacıların projelerine daha fazla destek

sağlanabilir, araştırma altyapısı güçlendirilebilir, girişimcilik ve yenilikçilik konularında uzun vadeli stratejiler ve politikalar geliştirilebilir.

Anahtar Kelimeler: Akademik Girişimcilik, Yönetimsel Girişimcilik, Yükseköğretim, Girişimci ve Yenilikçi Üniversite

ABSTRACT

ACADEMIC AND MANAGERIAL ENTREPRENEURIAL ORIENTATION IN HIGHER EDUCATION

Kadir TUNÇER

Çanakkale Onsekiz Mart University

School of Graduate Studies

Doctoral Dissertation in Educational Science

Supervisor: Prof. Dr. Hasan ARSLAN

27/02/2025, 128

As a result of global developments, increasing international interactions, intensifying competition and increasing need for resources, universities need to interact more with the market and adopt an entrepreneurial structure. For this reason, determining the entrepreneurship levels of higher education institutions and comparing the entrepreneurial characteristics of individuals at academic and administrative levels and their relationships are important research areas. In addition, it is thought that examining the universities included in the Entrepreneurial and Innovative University Index (EIUI) prepared by Scientific and Technological Research Council of Turkey (TÜBİTAK) can provide insights into how the concept of entrepreneurship can be applied more effectively in universities. In this context, the general purpose of the research is to reveal the academic and administrative entrepreneurship situations in higher education institutions. The research used a mixed research method where quantitative and qualitative research methods are used together. A case study design was used in the qualitative dimension of the research, and a relational survey model was used in the quantitative dimension. The universe of the study consists of academicians and administrators working in higher education institutions in Turkey, and the sample consists of academic staff and administrators working in upper, middle and lower ranked universities in EIUI. The stratified sampling method was used to determine the sample of the study. In the qualitative dimension of the study, the study group consists of 12 academic administrators. Since all of the interviewed participants were academic staff working as administrators at the university, criterion sampling, one of the purposeful sampling methods, was used in this study. In order to obtain qualitative data and to collect

data on the views of administrators in higher education institutions on academic and managerial entrepreneurship, interviews were conducted with the administrators using a semi-structured interview form prepared by the researcher. Quantitative data were collected under two headings as managerial entrepreneurship and academic entrepreneurship. The Managerial Entrepreneurship Scale developed by the researcher was used to collect quantitative data on managerial entrepreneurship. In order to collect quantitative data on academic entrepreneurship, which is the other dimension of the research, the "ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Scale" developed by Todorovic et al. (2011) and adapted to Turkish by Derya Kula (2013) and the Entrepreneurial Intention Scale developed by Linan and Chen (2009) and adapted to Turkish by Şeşen and Basım (2012) were used. The data obtained from the qualitative dimension of the research were analyzed by content analysis method using MAXQDA 2020 program. The data obtained from the quantitative dimension of the research were analyzed using the SPSS 22 and AMOS 23 programs.

This research is important in terms of examining the relationship between the concepts of academic and administrative entrepreneurship separately as well as examining the relationship between these two concepts. According to the research results, the academic entrepreneurship levels of universities were generally found to be high, which shows the interest in research, industrial collaboration and innovative university policies. The entrepreneurial intentions of academic staff were found to be at a medium level, while the managerial entrepreneurship skills of managers were found to be at a high level. While academic entrepreneurship levels are similar among universities, some universities are at a more advanced level in terms of industrial collaboration. Entrepreneurship provides economic, academic and social benefits to universities, but it is faced with difficulties such as bureaucratic obstacles and financial resource deficiencies. Incentives and collaborations to overcome these obstacles are important. Increasing entrepreneurship training and industrial collaborations in the future will increase the entrepreneurship potential of universities. In this context, entrepreneurship trainings and seminars can be organized throughout the university to spread the entrepreneurship culture, leadership and innovation management programs can be organized to develop the managerial entrepreneurship skills of managers, measures such as strengthening entrepreneurship ecosystems, supporting

innovative projects and increasing international collaborations can be taken, more support can be provided to researchers' projects, research infrastructure can be strengthened, long-term strategies and policies can be developed on entrepreneurship and innovation issues.

Keywords: Academic Entrepreneurship, Managerial Entrepreneurship, Higher Education, Entrepreneurial and Innovative University

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

JÜRİ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK BEYAN	v
TEŞEKKÜR	vi
ÖZET	vii
ABSTRACT	x
İÇİNDEKİLER.....	xiii
SİMGELER VE KISALTMALAR	xviii
TABLolar DİZİNİ.....	xix
ŞEKİLLER DİZİNİ	xxii

BİRİNCİ BÖLÜM

1

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	3
1.3. Alt Problemler	3
1.3.1. Nicel Bölüm Alt Problemler.....	3
1.3.2. Nitel Bölüm Alt Problemler	4
1.4. Araştırmanın Amacı	4
1.5. Araştırmanın Önemi	5
1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	6
1.7. Varsayımlar	6
1.8. Tanımlar.....	7

İKİNCİ BÖLÜM

9

KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Girişimci Üniversite	12
2.2. Girişimci Üniversite Modelleri.....	16

2.2.1. Üçlü Sarmal (Triple Helix) Model	17
2.2.2. Oluşumlarına Göre Girişimci Üniversite Modeli	19
2.2.3. Türlerine Göre Girişimci Üniversiteler Modeli.....	20
2.2.4. Tiplerine Göre Girişimci Üniversiteler Modeli.....	22
2.2.5. Karma Model.....	24
2.2.6. Üçüncü Nesil Üniversite Modeli	26
2.2.7. Girişimci Üniversite Kavramsal Model.....	28
2.2.8. Etkileşimli Üniversite Modeli	29
2.2.9. Dördüncü Nesil Üniversite Modeli	30
2.2.10. Dublin Teknoloji Üniversitesi TU4D Modeli	32
2.3. Akademik Girişimcilik	33
2.4. Girişimci Üniversite ve Akademik Girişimcilik İlişkisi.....	35
2.4.1. Üniversitenin Kültürü, Girişimcilik Vizyonu ve Politikaları	36
2.4.2. Üniversitenin Araştırma Yetkinliği ve Sanayi İş Birliği Kapasitesi	37
2.4.3. Akademik Girişimciliği Destekleyen Yapılar	38
2.5. Yönetimsel Girişimcilik	39
2.6. Akademik Girişimcilik ve Yönetimsel Girişimcilik İlişkisi.....	43
2.7. Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi.....	45

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

49

ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

3.1. Araştırmanın Yöntemi	49
3.2. Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu.....	50
3.2.1. Araştırmanın Nitel Boyutunun Çalışma Grubu.....	51
3.2.2. Araştırmanın Nicel Boyutunun Evren ve Örneklemi	52
3.3. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri	52
3.3.1. Nitel Veri Toplama Araçları ve Teknikleri	52
3.3.2. Nicel Veri Toplama Araçları ve Teknikleri.....	53
Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği	54
Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği Açıklayıcı Faktör Analizi	55
Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi.....	60

ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği (Girişimcilik Eğilimi Ölçeği)	64
Girişimcilik Niyeti Ölçeği.....	65
3.4. Verilerin Analizi	66
3.4.1. Nitel Verilerin Analizi	66
3.4.2. Nicel Verilerin Analizi	68

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM 69

ARAŞTIRMA BULGULARI

4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular	69
4.1.1. Araştırmaya Katılan Akademik Personelin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular	69
4.1.2. Araştırmaya Katılan Üniversite Yöneticilerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular	70
4.1.3. Akademik Personel Algısına Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeylerinin İncelenmesi	72
4.1.4. Akademik Personel Algısına Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	73
4.1.5. Akademik Personelin Girişimcilik Niyetinin İncelenmesi	78
4.1.6. Akademik Personelin Girişimcilik Niyeti Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	78
4.1.7. Yükseköğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi	81
4.1.8. Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi	82
4.1.9. Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyleri ile Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi	87
4.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular	88
4.2.1. Girişimciliğin Tanımlanması Temasına İlişkin Bulgular	88
4.2.2. Girişimci Üniversitenin Tanımlanması Temasına İlişkin Bulgular.....	90
4.2.3. Üniversitelerin Girişimcilik Ekosistemine Katkıları Temasına İlişkin Bulgular	92

4.2.4. Girişimci Bir Yapının Üniversiteye Kazandırdıkları Temasına İlişkin Bulgular	94
4.2.5. Girişimci Üniversite Olmanın Önündeki Engel ya da Zorluklar Temasına İlişkin Bulgular	96
4.2.6. Üniversitelerde Girişimciliği Attırmak İçin Yapılması Gerekenler Temasına İlişkin Bulgular	98
4.2.7. Kod Matris Tarayıcısına İlişkin Bulgular	101

BEŞİNCİ BÖLÜM 103

SONUÇ ve ÖNERİLER

5.1. Nicel Sonuçlar ve Tartışma	103
5.1.1. Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	103
5.1.2. Akademik Personelin Girişimcilik Niyetlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	106
5.1.3. Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeylerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	108
5.2. Nitel Sonuçlar ve Tartışma	111
5.2.1. Girişimciliğin Tanımlanmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	112
5.2.2. Girişimciliğin Üniversitelerin Tanımlanmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	112
5.2.3. Üniversitelerin Girişimcilik Ekosistemine Katkılarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	113
5.2.4. Girişimci Bir Yapının Üniversiteye Kazandırdıklarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	114
5.2.5. Girişimci Üniversite Olmanın Önündeki Engel ya da Zorluklara İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	114
5.2.6. Üniversitelerde Girişimciliği Attırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Sonuçlar ve Tartışma	115
5.3. Öneriler	116
5.3.1. Araştırmacılara Öneriler	116
5.3.2. Uygulayıcılara Öneriler	117

KAYNAKÇA	119
EKLER	I
EK 1. Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği	I
EK 2. Üniversiteler İçin Girişimcilik Eğilimi Ölçeği.....	III
EK 3. Girişimcilik Niyeti Ölçeği.....	VI
EK 4. NİTEL VERİ GÖRÜŞME SORULARI	VIII
EK 5. Etik Kurul İzni.....	IX
ÖZGEÇMİŞ.....	X

SİMGELER VE KISALTMALAR

Kısaltma	Açıklama
AR - GE	Araştırma ve Geliştirme
EIUI	Entrepreneurial and Innovative University Index
GYÜE	Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi
KMO	Kaiser – Meyer – Olkin
MIT	Massachusetts Institute of Technology
STK	Sivil Toplum Kuruluşları
TDK	Türk Dil Kurumu
TEKMER	Teknoloji Geliştirme Merkezi
TTO	Teknoloji Transfer Ofisi
TU4D	Technological University for Dublin
TÜBİTAK	Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
YÖK	Yüksek Öğretim Kurumu

TABLÖLAR DİZİNİ

Tablo No	Tablo Adı	Sayfa No
Tablo 1	Girişimci Üniversite Tipleri ve Özellikleri	24
Tablo 2	Nitel Veri Çalışma Grubu Demografik Bilgiler	51
Tablo 3	Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) örneklem ölçüm ve Barlett test sonuçları	55
Tablo 4	Maddelere İlişkin Faktör Yük Değerleri (Madde Elenmeden Önceki Durum)	56
Tablo 5	Üç Faktöre İlişkin Faktör Yük Değerleri	58
Tablo 6	Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği Faktör Yük Dağılımları	58
Tablo 7	Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği Faktörlerine İlişkin Çarpıklık ve Basıklık Değerleri	60
Tablo 8	Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği Faktörlerine İlişkin Korelasyon Değerleri	60
Tablo 9	Yönetimsel girişimcilik ölçeği faktörlerine ilişkin tolerance ve VIF değerleri	61
Tablo 10	Önerilen Modelin Uyum Değerleri	63
Tablo 11	Faktörlere ve ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alpha değerleri	64
Tablo 12	Araştırmaya Katılan Akademik Personelin Kişisel Bilgileri	69
Tablo 13	Araştırmaya Katılan Üniversite Yöneticilerinin Kişisel Bilgileri	71
Tablo 14	Akademik Personel Algısına Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyleri	72
Tablo 15	Girişimcilik Eğilimi Ölçeğine İlişkin Normallik Değerleri	73
Tablo 16	GYÜE'deki Konumlarına Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeylerine İlişkin Levene Testi Sonuçları	73
Tablo 17	GYÜE'deki Konumlarına Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyleri	74
Tablo 18	Akademik Personelin Cinsiyetine Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyleri	75
Tablo 19	Akademik Personelin Unvanına Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyleri	76

Tablo 20	Akademik Personelin Kıdemine Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeylerine İlişkin Levene Testi Sonuçları	76
Tablo 21	Akademik Personelin Kıdemine Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyleri	77
Tablo 22	Akademik Personelin Girişimcilik Niyeti	78
Tablo 23	Girişimcilik Niyeti Ölçeğine İlişkin Normallik Değerleri	79
Tablo 24	Üniversitelerin GYÜE'deki Konumlarına Göre Akademik Personelin Girişimcilik Niyeti Düzeylerine İlişkin Levene Testi Sonuçları	79
Tablo 25	Üniversitelerin GYÜE'deki Konumlarına Göre Akademik Personelin Girişimcilik Niyeti Düzeyleri	79
Tablo 26	Cinsiyete Göre Akademik Personelin Girişimcilik Niyeti Düzeyleri	80
Tablo 27	Unvana Göre Akademik Personelin Girişimcilik Niyeti Düzeyleri	80
Tablo 28	Kıdeme Göre Akademik Personelin Girişimcilik Niyeti Düzeyleri	81
Tablo 29	Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeyi	81
Tablo 30	Yönetimsel Girişimcilik Ölçeğine İlişkin Normallik Değerleri	82
Tablo 31	Üniversitelerinin GYÜE'deki konumlarına göre yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri	83
Tablo 32	Cinsiyete Göre Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeyleri	83
Tablo 33	Unvana Göre Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeyleri	84
Tablo 34	Kıdemlerine Göre Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeyleri	84
Tablo 35	İdari Görevlerine Göre Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeylerine İlişkin Levene Testi Sonuçları	85
Tablo 36	İdari Görevlerine Göre Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeyleri	86
Tablo 37	Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeyleri ile Akademisyenlerin Girişimcilik Niyetleri ve Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyleri Arasındaki İlişki	87
Tablo 38	Girişimciliğin Tanımlanmasına ile ilgili Görüşlere Ait Bulgular	88

Tablo 39	Girişimci Üniversitenin Tanımlanması ile ilgili Görüşlere Ait Bulgular	90
Tablo 40	Üniversitelerin Girişimcilik Ekosistemine Katkıları İle İlgili Görüşlere Ait Bulgular	92
Tablo 41	Girişimci Bir Yapının Üniversiteye Kazandırdıkları ile ilgili Görüşlere Ait Bulgular	94
Tablo 42	Girişimci Üniversite Olmanın Önündeki Engel ya da Zorluklar ile ilgili Görüşlere Ait Bulgular	96
Tablo 43	Üniversitelerde Girişimciliği Attırmak İçin Yapılması Gerekenler ile İlgili Görüşlere Ait Bulgular	99

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil No	Şekil Adı	Sayfa No
Şekil 1.	Girişimci ve yenilikçi üniversite modeli	15
Şekil 2.	Üçlü sarmal (triple helix) model	18
Şekil 3.	Türlerine göre girişimci üniversiteler modeli	20
Şekil 4.	Karma model	25
Şekil 5.	Üçüncü nesil üniversite modeli	27
Şekil 6.	Girişimci üniversite kavramsal model	28
Şekil 7.	Etkileşimli üniversite modeli	30
Şekil 8.	Dördüncü nesil üniversite modeli	31
Şekil 9.	Dublin teknoloji üniversitesi TU4D modeli	32
Şekil 10.	Üniversitelerde akademik girişimciliği etkileyen etkenler	35
Şekil 11.	Girişimci ve yenilikçi üniversite endeksinin boyutları	46
Şekil 12.	Çeşitleme (birleştirme) deseni	50
Şekil 13.	Maddelerin öz değerine göre çizilen çizgi grafiği	57
Şekil 14.	Yönetimsel girişimcilik ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları	62
Şekil 15.	Girişimciliğin tanımlanması temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli	89
Şekil 16.	Girişimci üniversitenin tanımlanması temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli	91
Şekil 17.	Üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkıları temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli	93
Şekil 18.	Girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıkları temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli	95
Şekil 19.	Girişimci bir üniversite olmanın önündeki engel veya zorluklar temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli	97
Şekil 20.	Üniversitelerde girişimciliği attırmak için yapılması gerekenler temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli	100
Şekil 21.	Temalar ve kategorilere ait kod matris tarayıcısı	101

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, araştırmanın problemi, alt problemler, sınırlılıkları ile tanımlar ele alınmıştır.

1.1. Problem Durumu

Küreselleşme, uluslararasılaşma, artan rekabet koşulları ve artan kaynak ihtiyacı gibi nedenlerin yarattığı değişimler birçok kurumu olduğu gibi yükseköğretim kurumlarını da etkilemektedir. Bu bağlamda yükseköğretim kurumlarının sorumluluk alanları, faaliyetleri, organizasyon yapıları, kaynak üretme yöntemleri, iç ve dış paydaş çeşitliliği de değişmektedir. Bu durum yükseköğretim kurumlarının eğitim, öğretim, yayın yapma ve bilimsel araştırma misyonlarının yanına ekonomik ve sosyal kalkınmaya doğrudan katkı sağlama misyonun da eklenmesine sebep olmaktadır.

Bunun yanı sıra yükseköğretimde rekabetin ve öğrenci sayısının artması kamu kaynaklarının yetersiz kalmasına ve kurumların yeni kaynak arayışına yönelmelerine neden olmaktadır. Üniversitelerin piyasa ile etkileşimi artmakta, dışarıdan kaynak sağlayan projelere duyulan ihtiyaç ortaya çıkmaktadır. Bunların neticesinde üniversitenin kaynak yaratmak amacıyla “girişimci” bir yapıya bürünmeleri gerektiği ifade edilmektedir (Sakıncı ve Aybarç Bursalıoğlu, 2012).

Belirtilen bu gerekçeler sonucunda yükseköğretim kurumlarının tüm unsurlarıyla girişimcilik konusunda kendilerini geliştirmeleri gerektiği söylenebilir. Öğrencilerin piyasa koşullarına ayak uydurabilen, yenilikçi, üretken, değişimleri yakından takip eden ve bunları uygulayabilen, fırsatları fark edip yeni bir değer yaratacak kaynakları bir araya getiren, mezun olduklarında sadece iş arayan değil, aynı zamanda iş üreten bireyler olmalarına neden olabilecek düzenlemelerin hayata geçirilmesi yükseköğretim kurumlarının girişimci bir yapıya dönüşmelerinde önem arz etmektedir. Ayrıca yükseköğretim kurumlarının iç paydaşlarından olan akademisyenlerin girişimcilik konusunda bilinçli olmaları, farkındalık yaratmaları, öğrencileri doğru bir şekilde yönlendirmeleri ve kendi girişimlerini ortaya koymaları da girişimcilik konusunda diğer önemli bir unsurdur. Bunların yanı sıra

yükseköğretim kurumlarında yönetim kademesinde yer alan bireylerin girişimci faaliyetleri desteklemeleri, bu konuda yol gösterici olmaları, gerekli ortamları sağlamak adına istekli olmaları, iş birliği faaliyetleri için piyasa ile iletişim kanallarını açık tutmaları ve tüm bunların yerine getirilebilmesi için girişimci liderlik özelliklerini taşımaları da yükseköğretim kurumlarının tüm unsurları ile girişimci bir kurum olabilmeleri için bir gerekliliktir.

Bu bağlamda yükseköğretim kurumlarının girişimcilik düzeylerinin belirlenmesi, akademik personelin ve yönetim kademesindeki bireylerin girişimcilik özelliklerinin ve bunların ilişkilerinin karşılaştırılması önemli görülmektedir. Ayrıca TÜBİTAK'ın 2012 yılından beri yayınladığı GYÜE sıralamasında yer alan üniversitelerin karşılaştırmalarının yapılması da yükseköğretim kurumlarındaki girişimcilik kavramını ortaya koyabilmek adına dikkate değer bulunmaktadır. Bu endeks ile elde edilecek somut veriler sayesinde üniversitelerin girişimcilik ekosistemine sağladığı katkılar daha iyi bir şekilde analiz edilebilir. Bu sayede de iyileştirilmesi gereken alanlar daha belirgin hale gelebilir.

Gerçekleştirilen çalışmalarda yükseköğretim kurumlarındaki akademik ve yönetsel girişimcilik durumlarının bireysel, örgütsel ve yönetsel boyutlarda ele alındığı görülmektedir. Buyurgan (2019) tarafından gerçekleştirilen akademik girişimcilik konulu çalışmada, akademisyenlerin girişimcilik faaliyetlerine aktif katılımının, üniversitelerde bilgi ve teknoloji üretiminde önemli rol oynaması gerektiği vurgulanmaktadır. Girişimci akademisyenlerin deneyimlerine odaklanan bu araştırmada, akademisyenlerin girişimciliğe yönelmesinde etkili olan örgütsel ve bireysel etkenler incelenmiştir. Benzer şekilde, Sütay (2019) tarafından yapılan çalışmada, akademik personelin girişimcilik niyeti ve eğilimleri ile bunlar üzerinde kariyer motivasyonu ve başarılarının etkileri araştırılmıştır. Özgü Çakır (2018) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise, akademik girişimciliğin içinde bulunduğu yapı içerisinde etkilendiği unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır. Siegel ve Wright (2015) tarafından üniversitelerdeki akademik girişimcilik durumlarını ortaya koymak için yapılan çalışmada, üniversitelerin ticari boyut kazanmalarıyla önemi daha da artan akademik girişimcilik kavramı ile ilgili olarak üniversitelerin daha stratejik davranmaları gerektiğini ifade etmişlerdir. Bu doğrultuda da üniversite düzeyinde strateji oluşturma ve yönetim düzeyinde politika oluşturma ve değerlendirmenin önemine vurgu yapmışlardır. Böylece

akademik girişimcilik kavramının yönetsel olarak da ele alınması gerektiğini belirtmişlerdir.

Mevcut çalışmalar daha çok yükseköğretim kurumlarındaki akademik girişimcilik kavramı üzerine odaklanmış ve mevcut durumu ortaya koymaya çalışmışlardır. Araştırmanın bir diğer boyutunu oluşturan yönetsel girişimcilik ile ilgili çalışmalar ise sınırlı kalmaktadır. Al Harthy (2014) tarafından girişimci üniversitelerin organizasyonel analizi ile ilgili yapılan çalışmada, üniversitelerin girişimci bir yapıya dönüşümünü etkileyen üç ana unsur olduğu ifade edilmiştir. Bu unsurların ilkinin organizasyon, ikincisinin dış çevre ve üçüncüsünün ise organizasyon ile dış çevre arasındaki etkileşim olduğu belirtilmiştir. Bu unsurlardan ilki olan organizasyon unsuru ise yönetsel, finansman, misyon, dış iş birliği ve kültürel boyut olmak üzere beş kuramsal boyuttan oluşmaktadır. Yönetsel girişimcilik ile ilgili sınırlı sayıdaki çalışmadan biri olan ve Moon (1998) tarafından yapılan çalışmada yönetsel girişimciliğin iki farklı boyutu tanımlanmıştır. Bunlar prosedürel girişimcilik ve davranışsal girişimcilik olarak ifade edilmiştir. Bu çalışmada yönetsel girişimcilik üzerindeki örgütsel faktörlerin etkileri incelenmiştir.

1.2. Problem Cümlesi

Araştırmanın problem cümlesi “Yükseköğretim kurumlarındaki akademik ve yönetsel girişimcilik arasında ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir.

1.3. Alt Problemler

Araştırmanın problemi kapsamında, yükseköğretim kurumlarındaki akademik ve yönetsel girişimcilik durumlarını ortaya koymak için aşağıdaki alt problemlere yanıt aranmıştır.

1.3.1. Nicel Bölüm Alt Problemler

1. Akademik personel algısına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri nedir?

2. Akademik personel algısına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri çeşitli değişkenlere (üniversite, cinsiyet, unvan, kıdem) göre değişmekte midir?
3. Akademik personelin girişimcilik niyeti ne düzeydedir?
4. Akademik personelin girişimcilik niyeti düzeyleri çeşitli değişkenlere (üniversite, cinsiyet, unvan, kıdem) göre değişmekte midir?
5. Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri nedir?
6. Yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri çeşitli değişkenlere (üniversite, cinsiyet, unvan, idari görev, kıdem) göre değişmekte midir?
7. Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri ve akademisyenlerin girişimcilik niyetleri ile yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri arasında ilişki var mıdır?

1.3.2. Nitel Bölüm Alt Problemler

1. Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticiler girişimcilik kavramını nasıl açıklamaktadırlar?
2. Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticiler girişimci üniversite kavramını nasıl açıklamaktadırlar?
3. Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticiler üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkılarını nasıl açıklamaktadırlar?
4. Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticiler girişimci bir yapının üniversitelere kazandırdıklarını nasıl açıklamaktadırlar?
5. Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticiler girişimci üniversite olmanın önündeki engel – zorlukları nasıl açıklamaktadırlar?
6. Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticiler üniversitelerde girişimciliği attırmak için yapılması gerekenleri nasıl açıklamaktadırlar?

1.4. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın genel amacı yükseköğretim kurumlarındaki akademik ve yönetsel girişimcilik durumlarını ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda yükseköğretim

kurumlarında görevli akademik personelin akademik girişimcilik ile ilgili görüşleri ve yükseköğretim kurumlarında görevli yöneticilerin akademik ve yönetsel girişimcilik ile ilgili görüşleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu görüşler doğrultusunda da yükseköğretim kurumlarındaki akademik personelin akademik girişimcilik eğilimi ile yöneticilerin yönetsel girişimcilik eğilimleri arasında ilişki belirlenmeye çalışılmıştır. Ayrıca yükseköğretim kurumlarının girişimcilik düzeyleri hakkında önemli bir gösterge olan GYÜE’de üst, orta ve alt sıralarda yer alan üniversitelerdeki girişimcilik eğilimleri karşılaştırılmaya çalışılmıştır.

1.5. Araştırmanın Önemi

Yükseköğretim kurumlarındaki girişimciliikle ilgili yapılan çalışmalar incelendiğinde daha çok akademik girişimcilik kavramı üzerinde durulduğu görülmektedir. Yönetsel girişimcilik ile ilgili yapılan çalışmaların ise yetersiz olduğu söylenebilir. Yapılan çalışmalarda bu iki kavramın ayrı ayrı ele alındığı, birbirleri üzerine etkilerine çok fazla yer verilmediği görülmektedir. Yükseköğretim kurumlarında girişimciliikle ilgili kayda değer gelişmelerin sağlanabilmesi için akademik personelin bireysel girişimciliği yanında üniversitelerdeki girişimciliikle ilgili yönetsel yapının da ele alınması önemli görülmektedir. Yönetsel anlamda girişimcilik ile ilgili yapılacak düzenlemeler ve uygulamalar ile hem akademik personelin hem de öğrencilerin girişimcilik yönlerinin güçlendirilmesinde önemli adımlar atılabileceği söylenebilir. Yöneticiler tarafından girişimciliği destekleyici faaliyetler gerçekleştirilmesi, gerekli ortamların sunulması, piyasa ile iş birliği çalışmalarının yapılması girişimciliikle ilgili istenilen gelişmelerin yaşanmasına imkan tanıyacaktır. Bu bağlamda bu araştırma, akademik girişimcilik ve yönetsel girişimcilik kavramlarının ayrı ayrı ele alınması ve aynı zamanda bu iki kavram arasındaki ilişkinin incelenmesi açısından önemli görülmektedir. Özellikle yükseköğretim kurumlarındaki akademik personelin akademik girişimcilik eğilimi ile yöneticilerin yönetsel girişimcilik eğilimleri arasında ilişkiyi belirlemesi açısından literatürdeki önemli bir boşluğu dolduracağı düşünülmektedir. Bunun yanı sıra bu çalışma ile TÜBİTAK tarafından hazırlanmakta olan GYÜE sıralamasında yer alan üniversitelerin karşılaştırmalarının yapılmasına da katkı sağlanmış olacaktır. Bu sayede sıralamada üst sıralarda yer alabilmek adına üniversitelerin neler yapmaları gerektiğine dair çözüm önerileri getirebilmesi açısından da bu çalışma önemli görülmektedir.

1.6. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın konusu yükseköğretim kurumlarındaki girişimcilik durumlarıdır. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarında çalışan akademik personelin ve yönetim kademesindeki bireylerin girişimcilik ile ilgili görüşleri ve yükseköğretim kurumlarının GYÜE göstergeleri araştırmanın konusunu ortaya koymaya sağlayacak araçlardır. Araştırmada akademik personelin ve yöneticilerin akademik ve yönetsel girişimcilik ile ilgili görüşleri üzerinden yükseköğretim kurumlarındaki girişimcilik konusu ele alınmaya çalışılmıştır. Üniversitelerde girişimcilik ile ilgili öncülüğün akademik personel ve yöneticiler tarafından gerçekleştirileceği, bu nedenle de öncelikle bu paydaşlarının görüşlerinin ve faaliyetlerinin ortaya konulmasının önemli olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın sınırlılıkları şu şekilde belirlenmiştir:

- Araştırma, GYÜE’de yer alan yükseköğretim kurumlarında görev yapan ve araştırmaya katılan akademik personel ve yöneticilerin görüşleri ile sınırlıdır.
- Endekste yer almayan yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademik personel ve yöneticiler araştırma kapsamına alınmamıştır.
- Yükseköğretim kurumlarında girişimcilik durumlarının incelenmesinde öğrenci boyutu araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır.
- Araştırmadaki bulgular, “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu”, “ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği”, “Girişimcilik Niyeti Ölçeği” ve araştırmacı tarafından geliştirilen “Yönetsel Girişimcilik Ölçeği” ile elde edilen bulgular ile sınırlıdır.
- Araştırmacı tarafından geliştirilen “Yönetsel Girişimcilik Ölçeği” için örneklem, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nde görev yapan yöneticiler ile sınırlıdır.

1.7. Varsayımlar

Araştırmanın temel varsayımları şu şekilde belirlenmiştir:

- Araştırmada görüşlerine başvuru, yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademik personel ve yöneticilerin veri toplama araçlarına verdikleri yanıtların gerçeği yansıttığı varsayılmaktadır.

- Araştırmaya katılan katılımcıların görüşlerini doğru ve güvenilir şekilde aktardıkları varsayılmaktadır.

1.8. Tanımlar

Girişim: TDK sözlüğü incelendiğinde girişim kelimesinin, bir işe girişme ve teşebbüs anlamlarına geldiği görülmektedir (TDK, 2024a). Bunun yanında girişimci olarak adlandırılan bireyin, ticari faaliyetlerini gerçekleştirebilmek adına kurduğu işletme girişim olarak da ifade edilmektedir. Günümüzde faaliyet alanlarının çeşitlenmesine ve sayılarının artmasına önem verilen girişimler, ekonominin lokomotifi olarak görülmektedirler (Özgü Çakır 2018).

- Girişimci: TDK sözlüğü incelendiğinde girişimci kelimesinin, üretim için bir işe girişen, kalkışan kimse, müteşebbis anlamlarına geldiği görülmektedir (TDK, 2024b). Bunun yanında girişimci, gelecekteki fırsatları önceden görebilen, hedefler belirleyip riskleri göze alarak bu fırsatları yaratıcı ve yenilikçi fikirlere dönüştüren kişi olarak da ifade edilmektedir. Ayrıca, bu fikirleri hayata geçirebilmek için gereken kaynakları organize eden ve bilgi kaynaklarını devamlı olarak gözden geçirerek sürekli gelişmeyi hedefleyen birey olarak da tanımlanmaktadır (Akmermer ve Çolak, 2016).
- Girişimcilik: TDK sözlüğü incelendiğinde girişimcilik kelimesinin, girişimci olma durumu olarak tanımlandığı görülmektedir (TDK, 2024c). Bunun yanında girişimcilik, değişimi ve yenilikçi davranışları teşvik eden, faaliyetleri planlayan, bireysel ve grup bazında organizasyonları koordine eden, yeni ürün ve hizmetler geliştirerek, süreçler ve teknolojiler aracılığıyla topluma ve pazar ekonomisine katkıda bulunan kazanımları elde etme süreci olarak da ifade edilmektedir (Zorlu ve Tetik, 2018).
- Girişimci Üniversite: Girişimci üniversite, bir taraftan toplum için değer üretirken, diğer yandan bu süreçte yenilikçi bakış açıları ve fark yaratabilen, inovatif sistemler bulan, kuran, geliştiren üniversiteler olarak tanımlanmaktadır. Girişimci üniversiteler aynı zamanda paydaşlarla ilişki ağları geliştiren, iş birliği yapan, disiplinler arası

alışmalar yapabilen, ekipler kurabilen ve değer üretebilen üniversiteler olarak da ifade edilmektedir (Ömürbek ve Karataş, 2018).

- Akademik Girişimcilik: Akademik girişimcilik, akademisyenlerin geliştirdikleri bilgi ve teknolojileri ticari hale getirmek için başvurdukları yöntemleri kapsar. Bu alandaki başlıca faaliyetler arasında danışmanlık hizmetleri sunmak, patent almak veya lisanslama yapmak ve yeni şirketler (spin-outlar) kurmak yer alır (Buyurgan, 2019).
- Yönetimsel Girişimcilik: Yönetimsel girişimcilik genel olarak örgütsel değişiklikleri destekleme ve fırsatları kolaylaştırma yönündeki prosedürel ve davranışsal eğilimleri ifade etmektedir (Moon, 1998). Girişimci yönetim, yeni ve yeniden organize edilmiş kaynaklar vasıtasıyla yeniliklerin geliştirilmesi ve fırsatların değerlendirilmesi ile ilgili tüm yönetimsel eylem ve kararların toplamı olarak ifade edilmektedir (Day, 1992). Bu bağlamda, girişimci yönetsel davranışlar, yaratıcılığı ve risk almayı teşvik eden bir kültür, bürokratik ve katı bir örgüt yapısından ziyade esnek ve gayri resmi bir örgüt yapısı ve belirlenen fırsatları değerlendirmek için bir strateji geliştirmeyi destekler (Sadler–Smith vd., 2003).
- Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi: TÜBİTAK tarafından 2012 yılından itibaren her yıl yayınlanmakta olan ve üniversitelerde girişimcilik ve yenilikçiliğe odaklanan rekabet ortamının gelişmesine, üniversitelerdeki girişimcilik ve yenilikçilik performansının değerlendirilmesine ve bu bağlamda girişimcilik ve yenilikçilik faaliyetlerinin gelişimine katkıda bulunmayı amaçlayan endekstir.

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE

"Girişimci" terimi, "sermaye sahibinden farklı olarak risk üstlenen kişi" anlamında ilk kez Fransız bilim insanı Richard Cantillon tarafından kullanılmış ve literatüre kazandırılmıştır. Günümüzde anlaşılan anlamda girişimcilik kavramı ise ilk olarak Schumpeter (1928) tarafından ele alınmış ve girişimciyi, yeni alternatifler yaratan, yani benzer ya da farklı şeyleri yeni yöntemlerle üreten kişi olarak tanımlamıştır. Schumpeter'in bu tanımının yanı sıra, literatürde girişimci kavramı birçok araştırmacı tarafından farklı şekillerde açıklanmıştır. Bu tanımlardan bazıları aşağıda listelenmiştir (Akkoç vd., 2019):

- Değişimi arayan, değişime uyum sağlayan ve bunu kendi avantajına çeviren; belirsizlik ortamında fırsatları görüp bu fırsatları gerçekleştirmek için risk alan kişidir.
- Emek, hammadde ve diğer kaynakları daha yüksek bir değer yaratacak şekilde kullanan kişidir.
- Belirsiz ve değişken ortamlarda, yeni bir değer yaratmak amacıyla kaynakları toplayıp organize eden kişidir.
- Algılanan fırsatlar doğrultusunda kabul edilen bir değeri oluşturmak için alışılmış yöntemlerle yenilikler yaratan kişidir.
- Fırsatları gören, değerlendiren ve bu fırsatları pazarlanabilir fikirlere dönüştüren yenilikçi ve girişimci kişidir.
- Doğal kaynaklar, sermaye, emek gibi üretim faktörlerini bir araya getirerek mal ve hizmet üreten; işletme kurup bu işletmeyi yöneten kişidir.
- Daha fazla fayda sağlamak amacıyla yeni bir örgüt kuran veya sorunları çözen, sıradan durumları önemli fırsatlara dönüştüren dinamik, risk alan, yaratıcı, yenilikçi ve vizyon sahibi kişidir.
- Değişimi fark eden, bu değişime uyum sağlayan ve değişimden değer yaratan kişidir.
- Risk alarak yeni bir şey geliştiren kişidir.

Girişimcilik, yalnızca ekonomik bir faaliyet olmanın ötesinde, anlamlar ve davranışları da kapsayan geniş bir kavramdır. Hem maddi hem de maddi olmayan unsurları ve davranışları içerir. Yenilik süreçlerinde, riskli durumlarda, sosyal ve ekonomik yapıda

meydana gelen değişimlerde ve benzeri durumlarda yapılan tüm olumlu adımların girişimcilik özellikleri taşıdığı gözlemlenebilir (Morrison, 2000). Zira girişimcilik, karmaşık ve belirsiz koşullarda kriz durumlarında özgüven ile risk almak ve yenilik yapabilmektedir (Yılmaz, 2014). Girişimcilik, yenilikçi faaliyetlerin geliştirilmesi - planlanması, örgütsel ve bireysel boyutta düzenlemelerin sağlanması, yeni hizmet ve ürünlerin geliştirilmesi, teknolojik unsurlar vasıtasıyla topluma ve piyasaya katkıda bulunan edinimler elde etmenin toplamıdır. Ayrıca risk almayı ve üretim unsurlarını birleştirerek yenilik yaratmayı içerir (Zorlu ve Tetik, 2018). Bunun yanı sıra girişimcilik, ekonomik ve toplumsal gelişimin temel unsuru olarak bireylerin, birey ve örgütlerin psikolojik ve davranışsal özelliklerini, küçük ve büyük ölçekli işletmelerde sergiledikleri örgütsel davranışları inceleyen çok boyutlu, çok disiplinli ve çok katmanlı bir araştırma alanıdır. Girişimcilik, birbirleriyle çelişen kuramlar nedeniyle henüz bir paradigma oluşturamamıştır. Girişimcilik olgusunun özünde, büyüme odaklı olarak, yaş, ölçek ve çevre gibi faktörlerden bağımsız şekilde, başkalarının fark edemediği veya fark etmesine rağmen tam anlamıyla değerlendiremediği fırsatlardan yararlanmak ve değer yaratmak amacıyla yenilik yapmak yer alır (Altuntaş, 2010).

Alanyazında girişimcilik kavramı, yönetsel, ekonomik, davranışsal, psikolojik ve sosyolojik girişimcilik teorileri gibi çeşitli açılardan ele alınarak açıklanmaya çalışılmıştır. Girişimcilik farklı boyutlarda incelenirse de genellikle yenilikçilik, proaktiflik ve risk alma boyutlarından oluştuğu belirtilmektedir. Yenilikçilik boyutu, örgütlerde yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesi, üretimde yeni yöntemlerin kullanılması ve çalışma ortamının olumlu yönde iyileştirilmesini kapsar. Proaktiflik boyutu, yeni fırsatların, ürün ve hizmetlerin araştırılması ve ortaya çıkarılması veya ekonomik ömrünü tamamlamış olanların terk edilmesiyle ilgili davranışları içerir. Risk alma boyutu ise, örgütlerin ve çalışanların girişimci davranışlarının temel bir bileşeni olarak kabul edilir. Girişimcilik, kabul edilebilir ölçüdeki riskin alınmasını gerektiren bir davranıştır. Risk almak, fırsatları hızlı bir şekilde takip etmek için kısa sürede kaynak kombinasyonları oluşturmayı ve cesur adımlar atmayı gerektirir (Akkoç vd., 2019).

Girişimcilik ekonomik piyasa aktörlerini olduğu kadar piyasa ile iş birliği halinde olması hatta piyasaya yön vermesi beklenen yükseköğretim kurumlarını da yakından ilgilendirmektedir. Yükseköğretim kurumlarının da yönetim yapısıyla, akademik personelinin proaktif eylemleriyle, öğretim programlarının sunacağı içeriklerin güncel ve

zengin olmasıyla, öğrencilerde farkındalık oluşturma misyonu ile bütünüyle girişimci bir yapıda olması gereklilik haline gelmektedir. Bu durum da girişimci üniversite kavramını ortaya çıkarmaktadır.

Girişimcilik, yeni fikirlerin geliştirilmesi, kaynakların organize edilmesi ve yenilikçi çözümlerle ekonomik ve sosyal değer yaratılması sürecidir. Yükseköğretim kurumlarında girişimcilik, öğrencilere sadece teorik bilgi sunmanın ötesine geçerek, onlara gerçek dünya problemlerine yenilikçi çözümler üretme becerisi kazandırmayı hedefler. Bu kapsamda, öğrencilerin eleştirel düşünme, sorun çözme ve yenilik yaratma becerilerini geliştirmek, girişimcilik merkezli yükseköğretim faaliyetlerinin ana amaçlarından biri olduğu ifade edilebilir.

Yükseköğretim kurumları, girişimcilik eğitimi teşvik etmek için çeşitli stratejiler benimseyebilir. Bu stratejiler arasında girişimcilik kursları, kuluçka merkezleri, iş planı yarışmaları ve mentorluk programları bulunmaktadır. Örneğin, Massachusetts Institute of Technology (MIT), öğrencilerine girişimcilik ekosistemine katılma ve kendi girişimlerini başlatma fırsatı sunan birçok programla ünlüdür (Etzkowitz, 2004). Bu tür programlar, öğrencilerin iş dünyasına hızlı ve etkili bir şekilde uyum sağlamalarına yardımcı olabilmektedir.

Yükseköğretim kurumlarındaki girişimcilik faaliyetleri, bölgesel ve ulusal ekonomik kalkınmaya önemli katkılar sağlar. Üniversiteler, yeni teknolojilerin ve iş modellerinin doğduğu merkezler haline gelerek yerel ekonomilere dinamizm kazandırır. Örneğin, Stanford Üniversitesi ve Silikon Vadisi örneği, üniversitelerin teknoloji ve yenilikçilik ekosistemlerindeki kritik rolünü göstermektedir (Kenney ve Patton, 2005). Böylece, üniversiteler sadece bilgi üretim merkezleri olmaktan öte, ekonomik büyümenin ve toplumsal refahın lokomotifine haline gelebilirler.

Yükseköğretim kurumlarında girişimcilik kavramından bahsederken, bilgi yönetimi ve örgütsel gelişme kavramlarını da birlikte değerlendirmek gerekebilir. Yükseköğretim kurumlarında bilgi yönetimi, akademik ve idari süreçlerin etkinliğini artırmak ve karar alma süreçlerini iyileştirmek için hayati öneme sahiptir. Üniversiteler, bilgi yönetimi sistemleri kullanarak bilgi akışını ve paylaşımını optimize edebilirler (Alavi ve Leidner, 2001). Diğer

yandan örgütsel gelişme, bir kurumun verimliliğini, etkinliğini ve adaptasyon kabiliyetini artırmayı amaçlayan planlı bir değişim sürecidir. Yükseköğretim kurumlarında örgütsel gelişme, eğitim kalitesini artırmak, araştırma faaliyetlerini desteklemek ve idari süreçleri iyileştirmek için kritik öneme sahiptir. Üniversiteler, sürekli değişen dış koşullara ve iç dinamiklere uyum sağlamak için etkili değişim yönetimi stratejileri geliştirmelidir. Bu stratejiler, liderlik, iletişim, katılım ve eğitim gibi unsurları içermelidir (Kotter, 1996).

Yükseköğretim kurumlarında girişimcilik, bilgi yönetimi ve örgütsel gelişme konuları, kurumların sürdürülebilir bir şekilde büyümesi ve gelişmesi için kritik öneme sahiptir. Girişimcilik, öğrencilere yenilikçi çözümler üretme becerisi kazandırırken, bilgi yönetimi, akademik ve idari süreçlerin etkinliğini artırır. Örgütsel gelişme ise, üniversitelerin değişen koşullara uyum sağlamasını ve eğitim kalitesini sürekli olarak iyileştirmesini sağlar. Bu üç kavramın entegrasyonu, yükseköğretim kurumlarının başarılarını artırmada önemli bir rol oynar.

2.1. Girişimci Üniversite

20. yüzyılın başlarından itibaren yükseköğretim kurumları, artan bir hareketlilik içine girmiştir. Teknolojideki hızlı ilerlemelerin yükseköğretime etkisi, uluslararası alandan daha fazla öğrenci çekme isteği, devletlerin kendi yükseköğretim kurumlarının artan taleplerini karşılayamaması gibi nedenlerle üniversiteler, geleneksel yapılarını değiştirerek daha rekabetçi bir ortamda varlıklarını sürdürebilmek için köklü değişiklikler yapmaya başlamıştır. Bu bağlamda üniversiteler, eğitim programlarını bölgesel ekonomiye ve topluma katkı sağlayacak şekilde düzenleyip, eğitim ve bölgesel amaçlı araştırma faaliyetlerini sürdürmektedirler. Ayrıca, üniversitelerin küresel düzeyde sağladığı eğitim ve araştırma hizmetlerinin giderek ticari bir yapıya dönüşmesi de bir zorunluluk olarak görülmektedir (Arslan, 2019). Üniversiteler, yenilikçi iş birlikleri ve ortaklıklar kurarak uluslararası alanda daha güçlü bir varlık göstermeye çalışmaktadır. Bu değişimler, yükseköğretim kurumlarının sadece akademik başarıyı değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal gelişmeyi de hedeflemelerini zorunlu kılmaktadır.

"Girişimci üniversite" kavramı, Etzkowitz tarafından ilk kez, akademisyenleri tarafından çeşitli mekanizmalar geliştirerek bulundukları bölgeyi kalkındırmak ve gelir elde

etmek isteyen üniversiteleri tanımlamak için kullanılmıştır (Derya Kula, 2013). Etzkowitz, girişimci üniversiteleri açıkladığı teorik modelinde, üniversitelerin değişen çevre koşullarına verdikleri yanıtları "akademik devrim" olarak adlandırmaktadır. Üniversitelerin tarihsel sürecinde iki akademik devrim olduğunu belirtmektedir. İlk devrim, 19. yüzyılın sonlarında, eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdüren üniversitelerin araştırma işlevini de benimsemesiyle gerçekleşmiştir. İkinci devrim ise, bu eğitim-öğretim ve araştırma işlevlerine ekonomik ve girişimsel aktivitelerin eklenmesiyle ortaya çıkmıştır (Todorovic vd., 2011). Slaughter ve Leslie (1999), girişimci üniversiteleri, piyasa koşullarında faaliyet gösteren işletmeler gibi, kendi kaynaklarını yaratabilen, etkin maliyet yönetimini benimseyen ve rekabet gücünü artıran davranışlar sergileyen kurumlar olarak tanımlamaktadır. Farklı tanımlamalar bir araya getirildiğinde, girişimci üniversitelerin "yenilikçi, sanayi ile iş birliği içinde olan, patent ve lisanslama faaliyetleri yürüten, çeşitli fon kaynakları yaratan, girişimcilik kültürüne sahip ve öğrencilerini bu kültüre uyum sağlamaya teşvik eden" üniversiteler olduğu konusunda araştırmacıların ortak bir görüşte olduğu görülmektedir (Derya Kula, 2013).

Girişimci üniversiteler, araştırma ve geliştirme faaliyetlerini ticari ürün ve hizmetlere dönüştürerek inovasyonu teşvik ederler. Bu süreç, üniversitelerde üretilen bilgilerin ve teknolojilerin endüstriye transfer edilmesiyle gerçekleşir. Bu sayede, yeni girişimler (startup) ve yan şirketler (spin-off) kurularak ekonomiye katkı sağlanır. Stanford ve MIT gibi üniversiteler, bu modelin başarılı örnekleridir. Bu üniversiteler, Silikon Vadisi gibi inovasyon ekosistemlerinin oluşumuna katkı sağlayarak, küresel teknoloji liderleri çıkarmışlardır (Etzkowitz, 2008). Bu nedenle, girişimci üniversiteler hem akademik hem de ekonomik alanda önemli birer aktör olarak öne çıkmaktadır.

Üniversitelerin girişimci rolü, yerel ve ulusal ekonomilerin büyümesine ve istihdam yaratılmasına önemli katkılar sağlar. Girişimcilik eğitimleri ve destek programları, öğrencilere ve araştırmacılara kendi işlerini kurma ve yönetme becerileri kazandırır. Bu da yeni iş fırsatlarının ortaya çıkmasını sağlar. Özellikle üniversiteler bünyesinde kurulan teknoparklar ve kuluçka merkezleri, yeni girişimlerin büyümesine ve başarılı olmalarına yardımcı olur (Audretsch, 2014). Bu merkezler, finansman, mentorluk ve ağ oluşturma gibi desteklerle girişimcilerin karşılaştığı zorlukların üstesinden gelmelerini sağlar. Sonuç

olarak, üniversiteler sadece bilgi üretiminde değil, aynı zamanda ekonomik kalkınmada da kilit bir rol oynar.

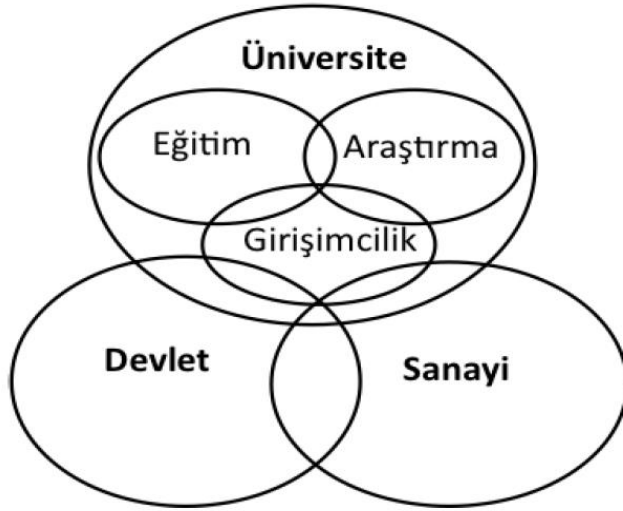
Girişimci üniversiteler, toplumsal sorunlara yönelik yenilikçi çözümler geliştirilmesine de katkıda bulunur. Sosyal girişimcilik programları ve projeleri, toplumsal fayda yaratmayı hedefleyen iş modellerinin ortaya çıkmasını teşvik eder. Bu, sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal ve çevresel sürdürülebilirliği de destekler. Üniversiteler, bu tür projelere ev sahipliği yaparak, öğrencileri ve akademisyenleri toplumsal sorunların çözümüne dahil eder (Mair ve Martí, 2006). Böylece, üniversiteler toplumsal dönüşümün önemli aktörleri haline gelir. Bu girişimler, öğrencilerin ve akademisyenlerin toplumla daha güçlü bağlar kurmasını sağlayarak, üniversitelerin toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerine yardımcı olur.

Girişimci üniversiteler, uluslararası arenada rekabet avantajı elde etmelerine olanak tanır. Küreselleşen dünyada, üniversiteler arası rekabet giderek artmakta ve bu rekabetin en önemli unsurlarından biri girişimcilik ve inovasyon kapasitesidir. Girişimci üniversiteler, yabancı öğrenci ve akademisyenleri çekme konusunda daha başarılı olur ve uluslararası iş birlikleri geliştirebilir. Bu da üniversitelerin küresel prestijini artırır ve daha geniş bir etki alanı yaratır (Guerrero ve Urbano, 2010).

Girişimcilik, üniversite eğitiminde de kalite artışı sağlar. Öğrenciler, teorik bilgilerini pratiğe dökme fırsatı bulur ve gerçek dünya problemleri üzerinde çalışarak daha nitelikli ve donanımlı mezunlar haline gelirler. Girişimcilik dersleri ve projeleri, öğrencilerin yaratıcı düşünme, problem çözme ve liderlik becerilerini geliştirir. Bu da mezunların iş dünyasında daha rekabetçi ve başarılı olmalarını sağlar (Fayolle ve Gailly, 2008). Aynı zamanda, üniversitelerin iş dünyası ile olan bağlantılarını güçlendirir ve mezunların istihdam edilebilirliğini artırır. Bu durum hem üniversitelerin prestijini yükseltir hem de öğrencilerin kariyer hedeflerine ulaşmalarında önemli bir avantaj sağlar.

Hızla değişen iç ve dış çevre değişkenleri, üniversitelerin işlevlerini ve stratejik düşüncelerini büyük ölçüde etkileyerek onları girişimci üniversite olmaya zorlamaktadır. Bu bağlamda, girişimci ve yenilikçi üniversite modeliyle üniversiteler, sanayi ve devletle etkileşim halinde olmaya yönlendirilmektedir. Ayrıca, geleneksel eğitim ve araştırma

misyonlarının ötesine geçerek, bilim insanları tarafından geliştirilen ileri teknolojik yeniliklerin ekonomik değere dönüştürülmesi ve bilgi endüstrilerinin oluşturulması sürecinde stratejik bir rol üstlenmektedirler. Böylece üniversiteler, ulusal ekonominin itici gücü olmayı amaçlamaktadır. Şekil 1’de Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Modeli olarak belirtilen model görülmektedir.

Şekil 1. Girişimci ve yenilikçi üniversite modeli

Kaynak: Mets, 2010'dan Akt. Akmermer ve Çolak, 2016

Genel olarak değerlendirildiğinde girişimci üniversitelerin özellikleri şu şekilde özetlenebilmektedir (Cansız, 2016).

- Yeniliklerin kaynağı olmak,
- Ekosistemindeki organizasyonlarla etkili bağlantılar yaratmak,
- Küresel bir yapıya sahip olmak,
- Topluma bilgiyi iletme,
- Üniversitenin girişimcilik özellikleri taşıması,
- Akademisyenlerin, öğrencilerin ve mezunlarının girişimci olmaları,
- Esnek bir yapıya sahip olmak,
- Araştırma süreçlerini iyileştirmek.

Sonuç olarak, üniversitelerin girişimci olmaları, inovasyon, ekonomik büyüme, toplumsal fayda, uluslararası rekabetçilik ve eğitimde kalite gibi birçok alanda önemli

avantajlar sunar. Üniversitelerin girişimcilik ekosistemlerini geliştirmeleri ve desteklemeleri hem kendi kurumları hem de içinde bulundukları toplumlar için büyük önem taşır. Bu nedenle, üniversitelerin vizyonlarına girişimcilik odaklı stratejilerin dahil edilmesi, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine ulaşmada önemli bir rol üstleneceği ifade edilebilir.

Tüm olumlu ifadelerin yanında girişimci üniversite kavramına eleştirel yaklaşımlar da bulunmaktadır. Subotzky'ye (1999) bu durumla ilgili olarak, üniversitelerin git gide piyasa benzeri bir yapı içerisinde faaliyetlerini gerçekleştirdiklerini ve bu sürecin “akademik kapitalizm” olarak adlandırılabilirliğini ifade etmiştir. Gelişen dünyada, tüm unsurlarda ortaya çıkan rekabetçi ortamın, eğitim ve araştırma önceliklerini de etkilediği düşünülmekte ve bu önceliklerin ticari karşılığı olan bilim ve teknolojiye kaydığı ifade edilmektedir. Bu durum sonucunda da her şeyin gelir kaynaklarına odaklandığı, yükseköğretim kurumlarının bağımsız düşünme ve eleştirme kurumları olmaktan çıkıp, devlete, öğrenciye ve piyasaya mali açıdan bağımlı, özerkliğini yitirmiş kurumlara dönüştükleri belirtilmektedir (Odabaşı, 2007).

Girişimci üniversiteler ile ilgili olarak eleştirel yaklaşımların yanında girişimci üniversite dönüşüm süreçleri ilgili bazı engellerin de olduğu ifade edilmektedir. Kirby (2006) üniversitelerin girişimci bir yapıya bürünmeleri önündeki en önemli engelin akademisyenlerin geleneksel bir tutum sonucunda, kendilerini sadece araştırma yapan ya da eğitim veren kişi olarak görmeleri olduğunu işaret etmiştir. Buradan hareketle, akademisyenlerin araştırmacı ve eğitimci rollerini girişimciliğin önünde gördükleri ve hatta girişimcilik faaliyetlerine zaman ayırmanın akademik çalışmalarına engel olacağını düşündükleri belirtilmektedir (Cansız, 2016). Bu nedenle girişimci üniversite olma yolunda, akademisyenlerin girişimcilik ile araştırma ve eğitim faaliyetleri arasında bir tercih yapmalarına gerek kalmadan, bilimsel faaliyetler ile girişimcilik faaliyetlerinin entegre edilmesi adına yönetimsel adımların atılmasının gerekli olduğu düşünülebilir.

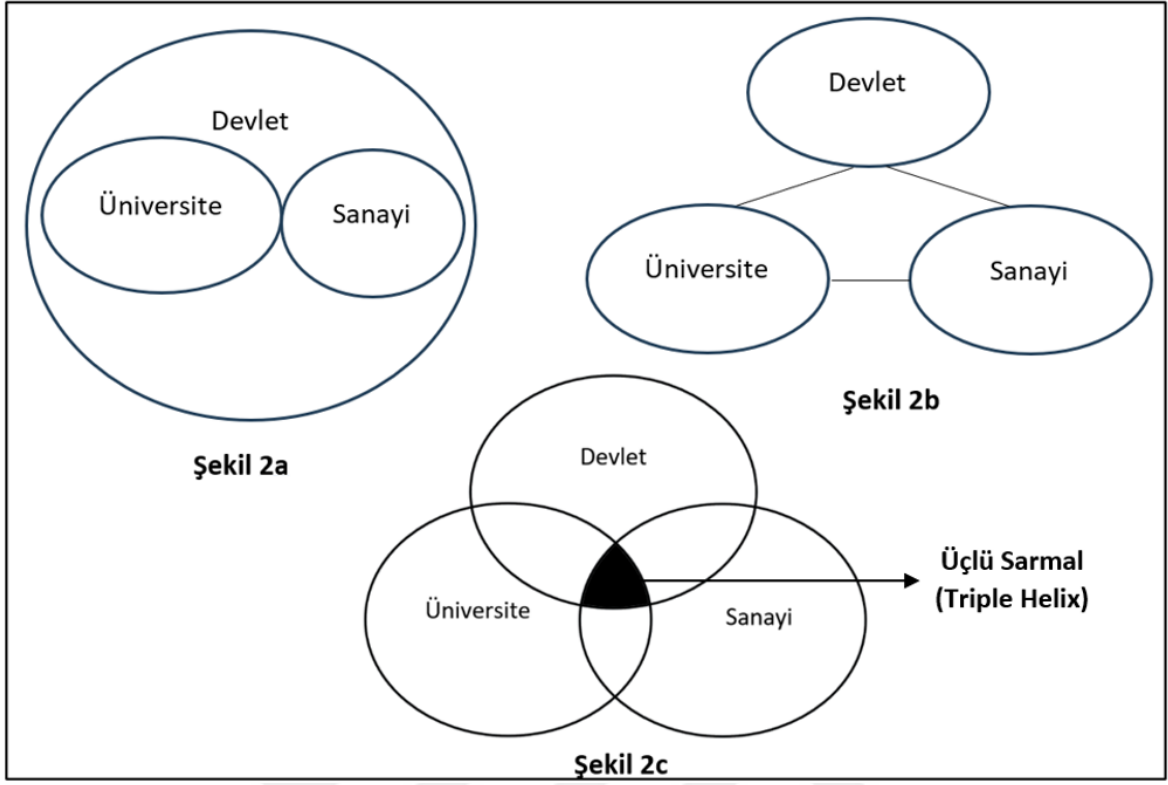
2.2. Girişimci Üniversite Modelleri

Girişimci olarak tanımlanan üniversitelerin etkinliklerini, organizasyon yapılarını ve çevreleriyle olan etkileşimlerini araştıran araştırmacılar, girişimci üniversiteler ile ilgili bazı modeller sunmuşlardır. Bu modellerden bazıları aşağıda listelenmiştir.

- Etzkowitz ve Leydesdorff (2000) tarafından ortaya konan “Üçlü Sarmal (Triple Helix) Model”
- Zilwa (2005) tarafından ortaya konan, girişimci üniversiteleri oluşumlarına göre açıklayan model
- Barnett (2005) tarafından ortaya konan, girişimcilik türlerine göre üniversiteleri açıklayan model
- Yokoyama (2006) tarafından ortaya konan, tiplerine göre girişimci üniversiteleri açıklayan model
- Odabaşı (2006) tarafından ortaya konan “Karma Model”
- Wissema (2009) tarafından ortaya konan “Üçüncü Nesil Üniversite Modeli”
- Guerrero ve Urbano (2010) tarafından ortaya konan “Girişimci Üniversite Kavramsal Modeli”
- Goddard ve Vallance (2013) tarafından ortaya konan “Etkileşimli Üniversite Modeli”
- Lukovics ve Zuti (2013) tarafından ortaya konan dördüncü nesil üniversite modeli
- Dublin Teknoloji Üniversitesi tarafından 2015 yılında ortaya konan TU4D modeli

2.2.1. Üçlü Sarmal (Triple Helix) Model

Değişen ve gelişen dünyada, girişimci olarak adlandırılan üniversitelerin, bölgesel, ulusal ve uluslararası kalkınma konusunda önemli rol oynadıkları bilinmektedir. Her ne kadar girişimcilik olgusunun her üniversitenin yapısında doğal olarak var olduğu düşünülse de bölgesel kalkınma ve topluma katma değer sağlama konusunda üniversitelerin girişimci rollerinin düşünüldüğü kadar basit olmadığı da ifade edilmektedir. Bu kapsamda üniversite, devlet ve sanayi ilişkilerinin önemi vurgulanmakta ve bu ilişkilerin analiz edilmesinin gerekliliği vurgulanmaktadır. Girişimci üniversiteler, sanayi ve devlet ilişkilerinin incelenmesi bağlamında Etzkowitz ve Leydesdorff (2000) tarafından ortaya konan “Üçlü Sarmal (Triple Helix) Model” ön plana çıkmaktadır. Bu modele göre üniversite, devlet ve sanayi ilişkileri üç farklı biçimde ifade edilmiştir.

Şekil 2. Üçlü sarmal (triple helix) model

Kaynak: Sakınç, S. ve Aybarç Bursalıoğlu, S. 2012

Şekil 2a'da gözüken birinci yapıda devletin egemenlik alanın, üniversite ve sanayi ilişkilerini kapsadığı ve yönlendirdiği devletçi model gösterilmektedir. Bu modelde devlet, üniversite ve sanayi üzerinde güçlü bir etkiye sahiptir. Bu modelin daha çok Sovyetler Birliği, bazı Avrupa ile Latin Amerika ülkeleri gibi tabandan tavana politikalar izleyen ülkelerde görüldüğü ifade edilmektedir. Bu modelde sanayi ve üniversitelerin yenilikçiliğini desteklemenin zor olduğu belirtilmektedir. Çünkü hem üniversitelerin hem de sanayi unsurlarının devletin kontrolü altında olduğu vurgulanmaktadır (Mert ve Cengiz, 2020).

Şekil 2b'de gözüken ikinci yapıda devletin daha az belirleyici bir rol üstlendiği, kurumların her birinin sınırlarının net bir şekilde belirlendiği ve diğerleriyle olan ilişkilerinin sınırlarının belirlendiği liberal model gösterilmektedir. Bu modelde, üniversite araştırma odaklı ve insan kaynağı yetiştiren kurumsal yapıdır. Rolü, sanayinin ihtiyaç duyduğu nitelikli insan gücünü sağlamak ve sanayinin faydalanması adına bilgi üretmektir. Sanayi, ürünleri satma amacı güden ve rekabet çerçevesinde firmalar arasındaki ilişkiyi pazar

üzerinden tanımlayan bir yapıdır. Bu modelde devletin rolü kısıtlıdır ve sadece düzenlemeyi kapsamaktadır (Kuş, 2017).

Şekil 2c'deki üçüncü yapıda Etzkowitz ve Leydesdorff (2000) tarafından ortaya konan “Üçlü Sarmal (Triple Helix) Model” gözükmektedir. Bu model, akademik girişimcilik, şirketler arası ortaklıklar, devlet-üniversite-sanayi araştırma iş birlikleri ve ortak kullanım tesisleri gibi üçlü ilişkilerin bulunduğu, bu ilişkilerin aracı kurumlar ve ağlarla organizasyonlara dönüştüğü bir yaklaşımdır (Koç ve Mente, 2007). Bu model, üç bileşenin de birbirlerini etkilediği, sadece kendi hedeflerine odaklanmadığı, diğer unsurların da hedeflerini gerçekleştirmesine destek olmayı amaçladığı, kalkınmayı ve yenilikçiliği merkeze alan bir model olarak ifade edilmektedir. Bu modelde, bileşenlerin birbirlerinin rollerini benimsemesi ilkesi esastır. Bu kapsamda, üniversiteler şirket kurma ve pazarlama faaliyetleri gibi girişimcilik ile ilgili işlevleri yerine getirirken, sanayi kurumları da elemanlarının eğitimleri, yenilikçi bilgiye erişim ve bilginin paylaşımı gibi akademik işlevleri yerine getirebilir (Sakınç ve Bursalıoğlu, 2012).

2.2.2. Oluşumlarına Göre Girişimci Üniversite Modeli

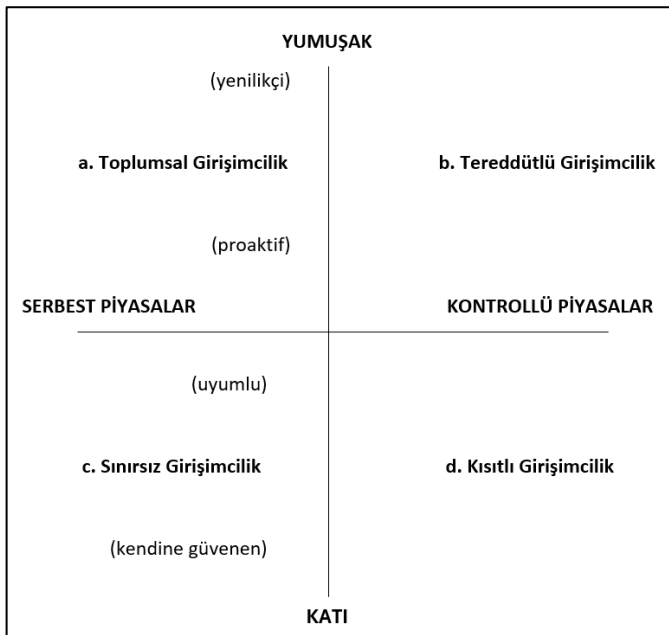
Her ülkenin ve üniversitenin tarihi, kültürü, deneyimleri ve hedeflerinin farklılık gösterebileceği, koşullarını eşit olmayabileceği göz önünde bulundurulduğunda, sadece bir girişimci üniversite modelinden bahsetmenin yanlış olacağı ifade edilmektedir. Bu nedenle de ortaya konan girişimci üniversite modelinin de her üniversiteye uymayacağı belirtilmektedir. Bunun yanında üniversitelerin de tek tip tarif edilen bir girişimciliği benimsemeyecekleri, faaliyet alanlarını kendilerinin belirlemek isteyecekleri de vurgulanmaktadır (Odabaşı, 2007). Bu kapsamda Zilwa (2005) tarafından ortaya konan, girişimci üniversiteleri oluşumlarına göre açıklayan modelde üç farklı oluşumdan bahsedilmektedir.

- a. Tam Girişimci Oluşum: Bu oluşum şekliyle tarif edilen üniversiteler, araştırma faaliyetlerini daha çok patent geliştirmek, ticarileştirme için ürünler ortaya koymak, kar elde etme odaklı şirketler kurmak üzerine yönelen üniversitelerdir.

- b. Yarı Girişimci Oluşum: Bu oluşum şekliyle tarif edilen üniversiteler, tam girişimci oluşum şeklinden farklı olarak kar elde etme koşulu olmayan üniversitelerdir. Bu oluşumda üniversitenin araştırma faaliyetleri yenilik, risk alma ve sanayi ile ortaklıklar kurma gibi, kuruma daha çok kaynak sağlamaya yönelik girişimci faaliyetlerdir.
- c. Kamunun Fonladığı Oluşumlar: Bu oluşum şekliyle tarif edilen üniversitelerde, kurum bünyesindeki yönetim ve akademik birimler kamunun sağladığı fonlara bağlıdır. Bu nedenle de üniversite bünyesindeki bazı birimler girişimcilik faaliyetlerine yönelse bile, tam girişimcilik oluşumu üniversite içinde değil, dış yapısında gerçekleşmektedir (Derya Kula, 2013).

2.2.3. Türlerine Göre Girişimci Üniversiteler Modeli

Girişimci üniversite kavramından bahsedilirken, girişimciliğin kurumun tamamı için ifade edilebileceği gibi, kurumun herhangi belirli bir birimi için de ifade edilebileceğini vurgulamaktadır. Bu kapsamda Barnett (2005) tarafından ortaya konan, girişimcilik türlerine göre üniversiteleri açıklayan model Şekil 3’te görülmektedir.

Şekil 3. Türlerine göre girişimci üniversiteler modeli

Kaynak: Barnett, 2005

Bu modelde, girişimciliği açıklamak için yatay ve dikey eksenler kullanılmıştır. Şekil 3'te de görüleceği üzere yatay eksen serbest – kontrollü piyasalar olarak adlandırılırken, dikey eksen yumuşak – katı girişimcilik olarak adlandırılmıştır. Dikey eksenle ifade edilen yumuşak – katı girişimcilik kavramları ile üniversitenin gerçekleştirdiği faaliyetlerde kar odaklı olma ya da olmama, risk alma ya da almama gibi durumlar arasındaki ilişki belirtilmektedir. Yatay eksenle ifade edilen serbest – kontrollü piyasalar kavramları ile devlet tarafından esnek bırakılan piyasa faaliyetleri ile daha fazla kontrol altında tutulan piyasa faaliyetleri arasındaki ilişki belirtilmektedir. Bu bağlamda yatay ve dikey eksenlerin kesişimi ile ortaya çıkan dört farklı alan da girişimci üniversite türlerini göstermektedir.

- a. Toplumsal Girişimcilik: Yatay ve dikey eksenlerin kesişimi ile oluşan a bölümünde, belli oranda serbest piyasa koşullarında kendini geliştirme ve tanıtma konusunda girişimlerde bulunan, yenilikçi ve proaktif olarak nitelendirilen “Toplumsal Girişimcilik” görülmektedir. Bu modelde kamuoyunun üniversiteye olan ilgisini arttırmak, üniversiteyi geliştirmek ve tanıtmak ile ilgili faaliyetler, projeler gerçekleştirilebilir. Bununla birlikte bu faaliyetlerden üniversiteye gelir de kazandırılabilir. Ancak bu faaliyetler, gelir elde etmenin ana motivasyon kaynağı olmadığı ve risk faktörünün düşük olduğu faaliyetlerdir.
- b. Tereddütlü Girişimcilik: Yatay ve dikey eksenlerin kesişimi ile oluşan b bölümünde, her ne kadar kendini geliştirme ve tanıtma konusunda hevesli olmasına ve bu konularda girişimlerde bulunmasına rağmen üniversitenin bir kamu malı olduğu düşüncesi ile yönlendirilen “Tereddütlü Girişimcilik” görülmektedir. Bahsedilen düşünce yapısı bu üniversitelerin girişimcilik ile ilgili faaliyetlerini kısıtlamaktadır. Bu üniversiteler, rekabet etme konusunda istekli ve aktif olsa da toplumun tüm kesimine yükseköğretim hizmeti sunma sorumluluklarını da yerine getirmektedirler. Bu bağlamda üniversitenin girişimcilik ile ilgili aktiviteleri kısıtlı kalmakta ve gelir elde etme olasılığı düşük olmaktadır.
- c. Sınırsız Girişimcilik: Yatay ve dikey eksenlerin kesişimi ile oluşan c bölümünde, gelir elde etmenin ön planda olduğu “Sınırsız Girişimcilik” görülmektedir. Bu modelde üniversite, ürettiği bilginin çok önemli bir kaynak olduğunun farkındadır ve bu kaynağı en etkin şekilde kullanıp azami gelir elde etmeye odaklıdır. Bu bağlamda

tüm üniversite genelinde girişimciliği teşvik eden politikalar izlenmektedir. Bunun yanında serbest piyasa koşullarının varlığı sayesinde de üniversite ortaya çıkan ürün ile ilgili fiyat belirleme konusunda da serbesttir.

- d. Kısıtlı Girişimcilik: Yatay ve dikey eksenlerin kesişimi ile oluşan d bölümünde, üniversitelerin girişimcilik faaliyetlerinin devlet kontrolü altında olduğu “Kısıtlı Girişimcilik” gözükmemektedir. Devlet kontrolü altında olması nedeniyle hem girişimcilik faaliyetleri hem de bu faaliyetlerden elde edilecek gelirler kısıtlı kalabilmektedir. Bunun yanında kontrollü piyasa koşullarının varlığı sayesinde de üniversite ortaya çıkan ürün ile ilgili fiyat belirleme konusunda da serbest olamamaktadır.

2.2.4. Tiplerine Göre Girişimci Üniversiteler Modeli

Üniversite girişimciliği ile ilgili ele alınan bir diğer boyut da kamusal (dışsal) özerklik ve özel (içsel) özerklik olarak vurgulanmaktadır. Bu bağlamda özel ya da içsel özerklik üniversitenin kendi hedef ve faaliyetlerini kendisi belirleyebilmesi olarak ifade edilmektedir. Kamusal ya da dışsal özerklik ise üniversitenin dış aktörler tarafından tayin edilen hedef ve faaliyetlerine karşılık gelmektedir. Bu nedenle üniversiteler bir taraftan kendi yapısı içerisindeki faaliyetleri yürütürken, diğer taraftan da sosyal, kültürel, ekonomik değişime katkı sağlamaları beklenmektedir (Bingöl, 2012). Üniversitelerin girişimci üniversite olma yolunda geçireceği dönüşümlere odaklanan bir diğer model Yokoyama (2006) tarafından ortaya konmuştur.

- a. Örnek Tip Üniversite: Bu model, belirli bir seviyede girişimcilik faaliyetlerinde bulunan, kurumsal bilinç düzeyini yükselten, organizasyon içindeki liderlik, yönetim ve finansman kaynakları uygulamalarını inceleyen üniversite profilini tanımlamaktadır. Bu üniversitelerin kısıtlı miktarda girişimci faaliyetler gerçekleştirmeleri, girişimcilik kültürünü teşvik etmek amacıyla. Bu tür faaliyetlerin ana amacı her zaman kazanç sağlamak ya da mali kaynakları artırmak değil, topluma hesap verebilme anlayışıdır.

- b. Girişim Odaklı Üniversite: Bu model, girişimci olma ve pazara yönelme yolunda girişimlerde bulunan, girişimcilik olgusu bünyesindeki tüm birimlere ulaşmış bir üniversiteyi tanımlamaktadır. Bu tür üniversitelere girişimci üniversite denmese de ya da gelirlerinin tamamını girişimcilik faaliyetlerinden sağlamasa da bu üniversite girişimciliğin önemini anlamaktadır. Bu şekilde üniversite, piyasa merkezli politikalara yönelmektedir.
- c. Acemi Girişimci Üniversite: Bu modelde tarif edilen üniversiteler, yükseköğretimdeki hızlı dönüşümlere bir yanıt olarak kamu kaynaklarını azaltmak amacıyla girişimsel faaliyetlere yönelmektedir. Bu üniversitelerin kamu finansmanına bağılılıklarını azaltma yönünde bir eğilim sergiledikleri görülmektedir. Acemi girişimciler, üniversiteleri girişimci üniversite olarak konumlandırmakta ve bu konuma ulaşabilmek için örgütsel değişimler yapmaktadırlar. Bunların yanı sıra, bu üniversiteler, bulundukları bölge ekonomisi ile ilişkilerini güçlendirmekte ve topluma hesap verme çalışmalarına odaklanmaktadır.
- d. Uyumlu Girişimci Üniversite: Bu modelde tarif edilen üniversiteler, girişimcilik ile akademik kültürü bir araya getirmeyi başarmış üniversitelerdir. Bu üniversiteler, ekonomik pazarda meydana gelen hızlı değişimlere uyum yeteneğini artırma ve esnek bir yapıya sahip olma eğilimindedirler. Bu kurumlar gelirleri açısından incelendiğinde gelirlerinin çoğunluğunun gerçekleştirdikleri girişimcilik faaliyetlerinden elde ettiği, az bir kısmının ise kamu kaynaklarından elde ettiği görülmektedir.
- e. İdeal Üniversite: Bu modelde tarif edilen üniversiteler, kamu kaynaklarına bağımlı olmayan, mali açıdan bağımsız bir yapıya sahip, bütün kaynaklarını girişimcilik faaliyetleri ile kendisi oluşturan üniversitelerdir. Bu faaliyetlere katılan tüm unsurlar arasında risk ve sorumluluk bölüşümü yapılmaktadır. Bu tip üniversite modelinde girişimcilik kültürü baskındır.

Bu modelde tarif edilen üniversite tipleri ve bunların özellikleri Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1.

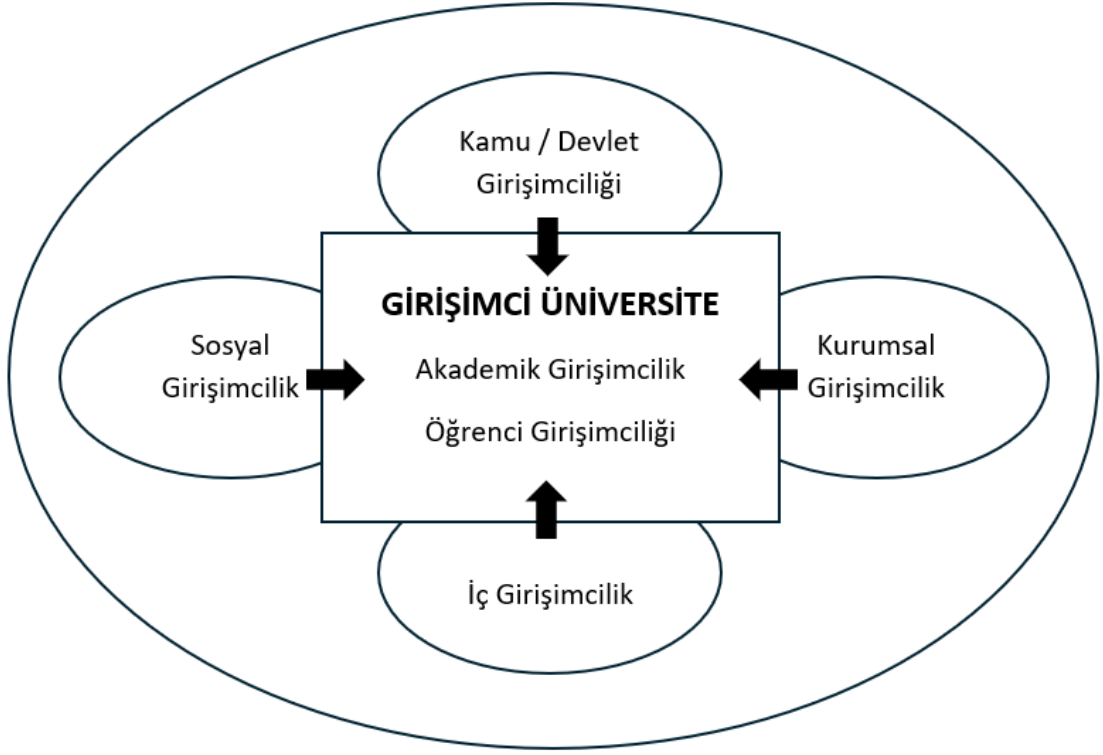
Girişimci üniversite tipleri ve özellikleri

Üniversite Modeli	Özellikleri
Örnek Tip Üniversite	Kurumsal farkındalık, girişimcilik anlayışı, yönetim, liderlik ve mali kaynaklar girişimcilik prensipleri gereği tanımlanmış, kurumsal strateji planlaması, artan hesap verme yükümlülüğü.
Girişim Odaklı Üniversite	Girişimci faaliyetlerin fazla oluşu, piyasa merkezli kurumsal stratejiler, akademik ve girişimci değerler arasında çatışma, işletmecilik kavramı.
Acemi Girişimci Üniversite	Kamu kaynaklarına sınırlı bağımlılık, girişimci bir üniversite kimliği, bölgesel ekonomiye katkı.
Uyumlu Girişimci Üniversite	Kurumsal gelecek vizyonu, dış kaynaklı finansman, piyasa odaklı yönetim ve işletme, girişimci ve akademik anlayış.
İdeal Üniversite	Bağımsız ve öz güveni yüksek, girişimci faaliyetlerle ilgili risk ve sorumluluk paylaşımı, girişimci ve akademik kültür ile yönetsel ve meslektaş kültürü arasında entegrasyon.

Kaynak: Sakınç ve Bursalıoğlu, 2012

2.2.5. Karma Model

Üniversitelerin girişimcilik ile ilgili etkinliklerini, organizasyon yapılarını ve çevreleriyle olan etkileşimlerini, girişimci üniversite kavramı üzerinden ele almak için araştırmacılar tarafından ortaya konan modeller, dünya genelinde ideal durumları belirlemek için yapılan çalışmalar olarak görülmektedir. Bunun yanında ülkelerin özel yapıları göz önünde bulundurularak, ülkeye özgü modellerin de uygun olabileceği ifade edilmektedir. Türkiye yükseköğretiminin kendine özgü yapıları dikkate alınarak oluşturulan bir diğer girişimci üniversite modeli Odabaşı (2006) tarafından ortaya konan “Karma Model” olarak adlandırılan modeldir. Bu modelde ifade edilen ülkeye özgü yapılar; devlet üniversitesi geleneği, kar amacının öncelik olmayışı ve kamusal hizmet özelliği gibi yapılarıdır.

Şekil 4. Karma model

Kaynak: Odabaşı, 2007

Şekil 4’te gözüken ve Türkiye yükseköğretim yapısı için önerilen karma modelde, üniversite girişimciliğinin kamu/devlet girişimcilik, kurumsal girişimcilik, iç girişimcilik ve sosyal girişimcilik kavramlarını kapsadığı ifade edilmektedir. Bununla birlikte girişimcilik ile ilgili faaliyetlerin hem akademik personel hem de öğrencilerin gerçekleştirdikleri faaliyetler bütünü olduğu belirtilmektedir. Bu durum, üniversitelerde girişimciliğin sadece yapısal ve yönetsel bir yönle sınırlı kalmadığını, kişisel katkıların ve katılımların da önemli bir rol üstlendiğini ortaya koymaktadır.

Üniversite eğitiminde kamusal ya da yarı kamusal özelliklerin göz önünde bulundurulduğu, kâr elde etme odaklı olmayan, öğrencilerin girişimci faaliyetler gerçekleştirebildiği ve akademisyenlerin akademik girişimcilik ile birlikte iç girişimci olabileceği bir girişimci üniversite anlayışının Türkiye açısından tartışılmasının uygun olacağı ifade edilmektedir (Odabaşı, 2007). Bu çerçevede, Türkiye’deki üniversitelerin sosyal sorumluluk bilincine sahip, yenilikçi fikirleri destekleyen ve girişimcilik kültürünü kurumsal düzeyde kabul eden yapılar olmalarının önemli olduğu ifade edilebilir. Buna ek

olarak, girişimci üniversite modelinin yerel gereksinimlere duyarlı, sürdürülebilir kalkınma hedefleriyle uyumlu olarak oluşturulması gerektiği de eklenebilir.

Bu modelde, toplumsal yarar getirecek çıktıları üretmek isteyen üniversitelerin ilgili paydaşlarla ilişkiler kurabilmesi için girişimcilik kültürünün de var olduğu bir vizyona sahip olması gerektiği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte kar elde etme amacı düşünülen faaliyetlerde patent, lisans gibi uygulamaların ilgili taraflar arasında paylaşılması, kar elde etme amacı düşünülmeyen disiplinler arası proje faaliyetlerinde mali desteklerin sağlanması da göz önünde bulundurulmaktadır. Bu model kapsamında sosyal ve ekonomik katkı yaratma, başarılı odaklı ve hesap verebilir olma kavramları ön plana çıkmaktadır (Derya Kula, 2013).

2.2.6. Üçüncü Nesil Üniversite Modeli

Girişimci üniversite kavramı ülkelerin ve üniversitelerin koşullarına göre ele alındığı gibi, içinde bulunan çağın gerekliliklerine göre de ele alınmaktadır. Bu bağlamda Wissema (2009) tarafından “Üçüncü Nesil Üniversite Modeli” adlı modelin de ortaya konduğu çalışmada, her çağın gerekliliklerini karşılayan üniversite sisteminden bahsedilmektedir. Bu kapsamda Orta Çağ dönemi Avrupası için Paris Üniversitesi ilk nesil üniversitesine örnek olarak gösterilmekte ve bu dönemde teoloji, felsefe ve bilimin bir arada ele alındığı skolastik düşüncenin egemen olduğu vurgulanmaktadır. Ulus devlet anlayışının egemen olduğu, evrensel gerçeklerin deney ve mantıkla açıklanmaya çalışıldığı Akılcılık Çağı olarak adlandırılan dönem için ise Humboldt Üniversitesi ikinci nesil üniversite örneği olarak gösterilmektedir. Mevcut dönemin Dijital Çağ olarak adlandırıldığı bu çalışmada, küreselleşmenin ve bütüncül yaklaşımların ön plana çıktığı ifade edilirken, üçüncü nesil üniversite örneği olarak da Cambridge Üniversitesi gösterilmektedir.

Şekil 5. Üçüncü nesil üniversite modeli

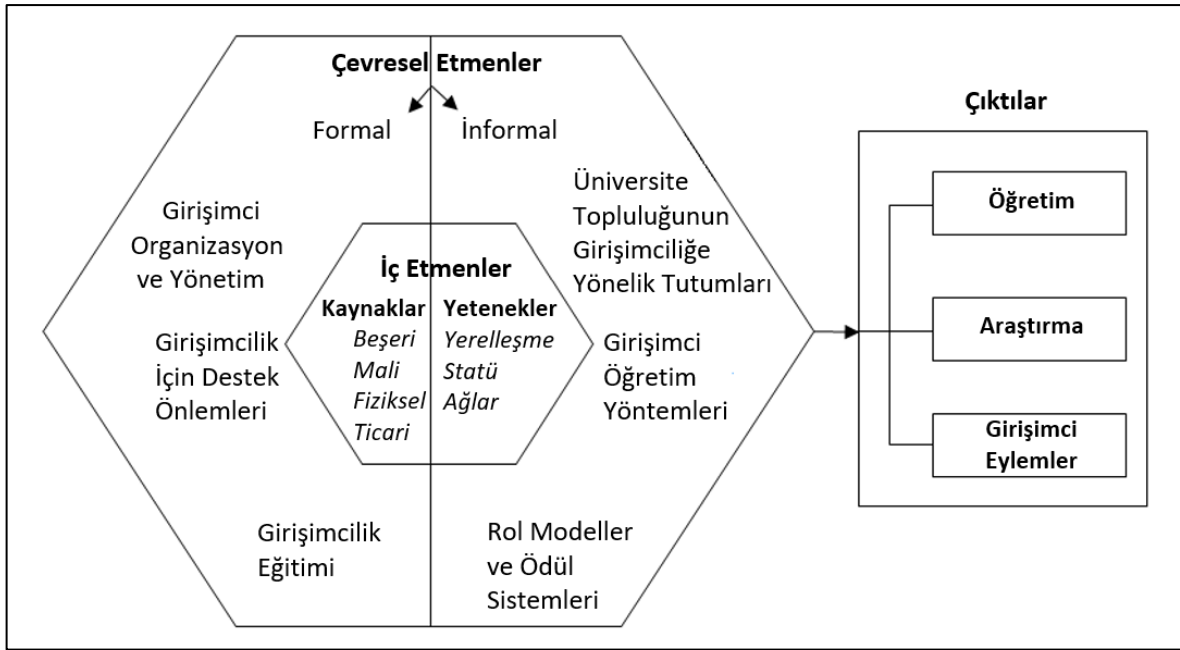
Kaynak: Koyuncuoğlu, 2021

Şekil 5’te de görüldüğü üzere üçüncü nesil üniversite modelinde öncelikle üniversitenin temel bilimsel araştırmayı merkeze alan kurumlar olarak ifade edildiği gözükmemektedir. Bu modele göre üçüncü nesil üniversiteler,

- disiplinler üstü araştırmalara odaklanan,
- uluslararası bilgi ağına sahip,
- rekabet odaklı,
- temel araştırmaların yanında çığır açan çalışmalara da yer veren - çift yönlü,
- yaratıcılık ve tasarım kavramlarını ön plana çıkaran,
- çok kültürlü bir yapıya sahip,
- ürettiği bilgiyi kalkınma için topluma aktaran,
- kendi kaynaklarını üreterek, devlete olan bağımlılığından kurtulmuş kurumlar olarak ifade edilmektedir.

2.2.7. Girişimci Üniversite Kavramsal Model

Girişimci üniversite kavramı ile ilgili bir diğerk model, üniversite girişimciliğini iç etmenler ve çevresel etmenler açısından inceleyen ve Guerrero ve Urbano (2010) tarafından ortaya konan girişimci üniversite kavramsal modelidir. Bu modelde girişimci üniversite olarak adlandırılan üniversitenin tüm faaliyetlerini etkileyen iç ve dış etkenlere odaklanılmıştır. Bu model, üniversitelerin girişimcilik yeteneklerinin sadece iç dinamiklerle değil, ayrıca mevcut ekonomik, sosyal ve politik ortamla da belirlendiğini göstermektedir.

Şekil 6. Girişimci üniversite kavramsal model

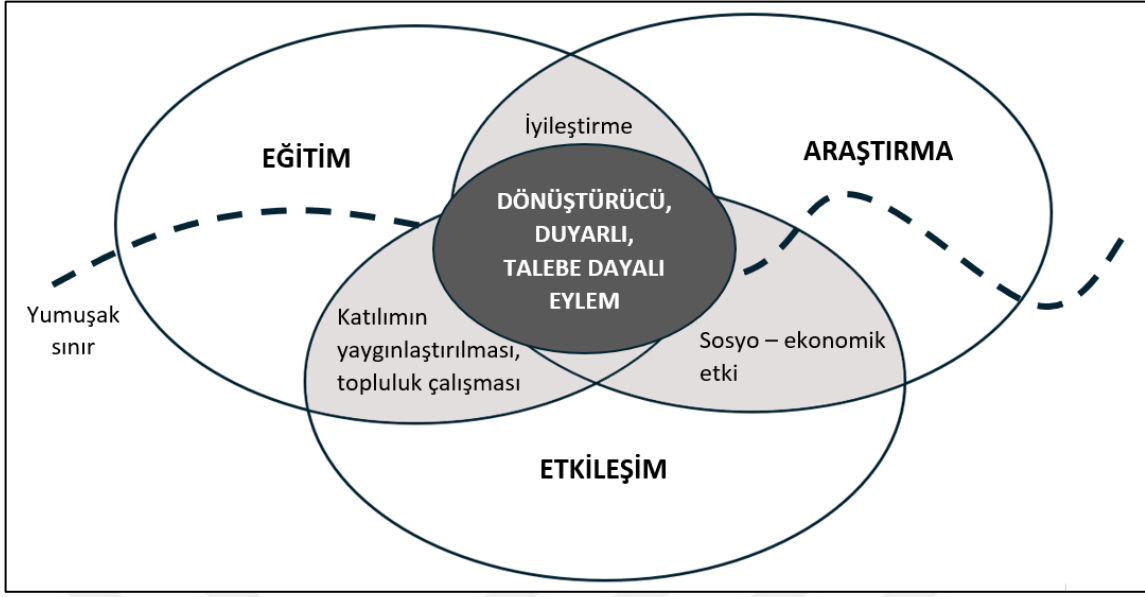
Kaynak: Guerrero ve Urbano, 2010

Şekil 6’da da görüldüğü gibi üniversite girişimciliğini etkileyen çevresel etmenler formal ve informal olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Girişimciliğini tüm kurum geneline yayan girişimci bir vizyona sahip organizasyon ve yönetim yapısı, bu konuda personele destek sağlamak için kurulmuş olan kuluçka merkezleri ve teknoloji transfer ofisleri ve girişimciliğini desteklemek için personele ve öğrencilere verilecek girişimcilik eğitimi hizmetleri formal çevresel etmenlerdir. Bununla birlikte kurum genelinde girişimciliğe yönelik tutumlar, öğretim metodolojileri içerisinde girişimciliğın entegre edilmesi ve girişimcilik faaliyetlerini destekleyen ödöl sistemleri ve bunun sonunca ortaya çıkan rol modeller ise informal çevresel etmenlerdir.

Girişimci üniversite kavramsal modelde üniversite girişimciliğini etkileyen iç etmenler kaynaklar ve yetenekler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Üniversitelerin girişimcilik ve yenilik misyonlarını yerine getirmek için bünyesinde yer alan liderlik özelliğine sahip yöneticiler ve proaktif akademisyenler, kurumun beşeri kaynağını oluşturmaktadır. Bu insan kaynağının yanı sıra, üniversitenin araştırma sonuçları ile elde edeceği mali kaynaklar ile fiziksel ve ticari kaynakları da üniversitenin girişimcilik ile ilgili iç etmen kaynaklarıdır. Bununla birlikte üniversitenin ulusal ve uluslararası düzeyde sanayi kuruluşları ve diğer üniversitelerle kuracağı iş birliği ağları, bölgesel kalkınmadaki statüsü ve yerel unsurların bilgiye erişimini kolaylaştırması açısından yerleşme gücü girişimcilik ile ilgili iç etmen yetenekleridir. Bu iç ve çevresel etmenlerin sonucunda faaliyetlerini organize edebilen üniversitelerin, araştırma ve öğretim yanında girişimci eylemleri de çıktı olarak sunabileceği düşünülmektedir.

2.2.8. Etkileşimli Üniversite Modeli

Üniversitelerin bölgesel kalkınmadaki rolüne odaklanan diğer bir girişimci üniversite modeli, Goddard ve Vallance (2013) tarafından ortaya konan etkileşimli üniversite modelidir. Üniversiteler, araştırma çalışmaları sonucunda bölgesel yeniliği geliştirebilir, bölgesel insan sermayesinin ve yeteneklerin geliştirilmesine destek olunabilir ve kültürel gelişim sonucu sosyal eşitliğe katkı sağlayabilir. Bu olgular üniversitelerin bölgesel kalkınma ile bağlantısını gösteren unsurlardır.

Şekil 7. Etkileşimli üniversite modeli

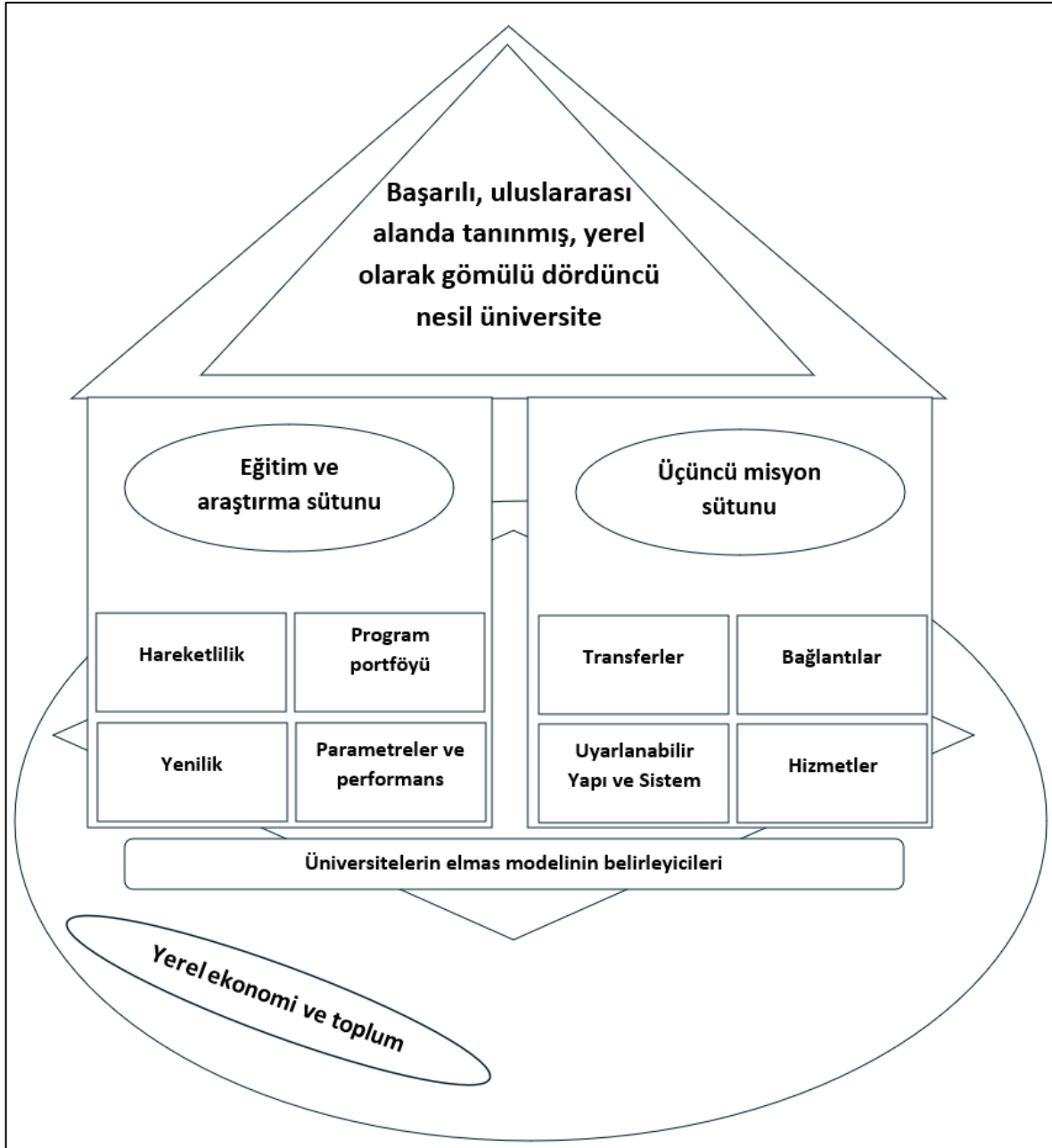
Kaynak: YÖK, 2018

Etkileşimli üniversite modelinde eğitim – araştırma – etkileşim kavramlarının ne şekilde bir araya geldikleri ve ne şekilde birbirlerini etkiledikleri Şekil 7’de görülmektedir. Bu kapsamda eğitim ve araştırma boyutlarındaki kesişim ile kurum düzeyinde ve bölgesel düzeyde iyileştirme faaliyetleri kendisi gösterebilir. Bu boyutların toplum etkileşimi ile kesişmesi sonucunda ise üniversite – sanayi – toplum arasındaki sınırların yumuşayacağı, katılımın yaygınlaşacağı ve sosyo-ekonomik etkinin ortaya çıkacağı ifade edilmektedir (YÖK, 2018).

2.2.9. Dördüncü Nesil Üniversite Modeli

Üçüncü nesil üniversitelerden bahsederken çıkarılan yeni çalışmalar ve topluma katkı boyutlarına vurgu yapılmaktaydı. Bunun yanında günümüzde üniversitelerden, çevre kirliliği, küresel ısınma, iklim değişikliği, biyo-çeşitliliğin azalması ve salgın hastalıklar gibi insanlığı etkileyen sorunlara da çözüm üretmeleri beklenmektedir. Sürdürülebilir bir geleceğin sağlanması ile ilgili üniversitelerin de bir dönüşüm sürecine girmesi ile birlikte dördüncü nesil üniversite kavramı ortaya çıkmaktadır (Koyuncu vd., 2022). Üçüncü nesil üniversitelerden katma değer üretmeleri beklenirken, dördüncü nesil üniversitelerden bölgesel katma değer sağlayacak ortam ve koşulları üretmeleri ve sürdürülebilir ekonomik kalkınmaya katkıda bulunmaları beklenmektedir. Dördüncü nesil üniversiteler ile birlikte

ortaya çıkan bir diğer kavram da belirli bir alanda eğitim ve araştırma faaliyetlerini yürüten üniversite anlamına gelen tematik üniversite kavramıdır (Erdem, 2016). Üniversitelerin stratejik amaçlar belirlemesi, topluma dönüştürücü bir etki yapması ve yerel ekonominin itici gücü olmasına vurgu yapan bir diğer girişimci üniversite modeli Lukovics ve Zuti (2013) tarafından ortaya konan dördüncü nesil üniversite modelidir.

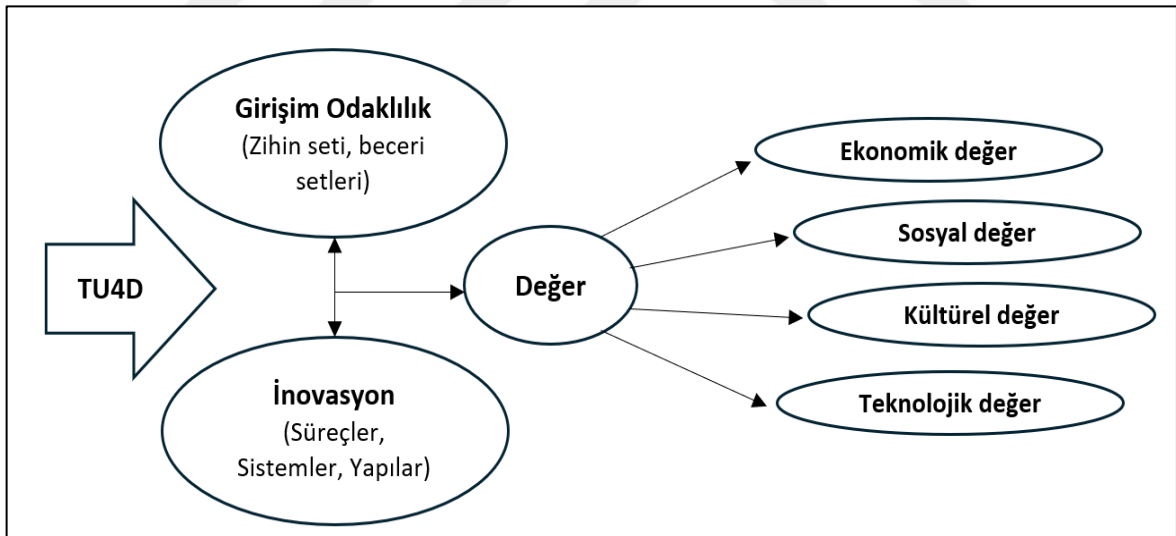
Şekil 8. Dördüncü nesil üniversite modeli

Kaynak: Lukovics ve Zuti, 2013

Şekil 8’de de görüldüğü üzere, dördüncü üniversite modelinde “eğitim ve araştırma” ve “üçüncü misyon” olmak üzere iki temel bölüm yer almaktadır. Eğitim ve araştırma bölümü, uluslararası hareketlilik ve yenilikçilik faaliyetlerini, program portföyünün zenginleştirilmesini ve gelişimi takip etmek için gerekli olan parametreleri kapsamaktadır. Üniversitelerin eğitim ve araştırma gibi temel misyonlarının yanında bu modelde ifade edilen üçüncü misyon bölümü ise bilgi ve teknoloji transferlerini, uyarlanabilir örgüt yapısını, paydaşlarla kurulacak bağlantıları ve bölgesel ekonomiye katkı sağlayacak hizmetleri kapsamaktadır.

2.2.10. Dublin Teknoloji Üniversitesi TU4D Modeli

Girişimci üniversitelerin gerçekleştirdikleri faaliyetler sonucunda yaratacakları değerleri vurgulayan bir diğer girişimci üniversite modeli, Dublin Teknik Üniversitesi bünyesinde bir araştırma grubu tarafından ortaya konan ve Şekil 9’da gözüken “Technological University for Dublin Modeli (TU4D)” adlı modeldir.

Şekil 9. Dublin teknoloji üniversitesi TU4D modeli

Kaynak: Jameson ve O'Donnell, 2015

Bu modele göre, girişimci üniversitelerin ortak yönünün, yenilik yoluyla ekonomik, toplumsal, kültürel ve teknolojik değerler yaratmak olduğu ifade edilmektedir. Bununla birlikte başarılı bir girişimci üniversitenin temel özellikleri olan davranışsal faktörleri içeren girişimcilik ve süreçleri içeren yenilik unsurlarının benimsenmesi yoluyla değer

yaratılabileceği de belirtilmektedir. Paydaşlar tarafından da kabul gören değer yaratmak için personelin de girişimci ve yenilikçi düşünce yapısında olması gerektiği vurgulanmaktadır (Jameson ve O'Donnell, 2015).

2.3. Akademik Girişimcilik

Girişimci üniversitelerin gerçekleştirdikleri faaliyetler, akademik girişimcilik kavramını ortaya çıkarmaktadır. Akademik girişimcilik, genellikle üniversitelerde girişimcilik için uygun çerçeveler ve kavramlar bağlamında, kurumsal girişimcilik perspektifiyle ele alınmaktadır. Üniversitelerin misyonunun eğitim ve araştırmanın ötesine geçerek ekonomik ve sosyal gelişime katkı sağlaması gerektiği tartışmaları, üniversite ortamında kurumsal girişimciliğin önemini daha da artırmıştır. Üniversiteler, girişimcilik ekosistemlerinin bir parçası olarak, girişimci üniversite ve firma benzeri araştırma gruplarının belirgin evrimiyle birlikte, akademik girişimciliğe olan inancı güçlendirmiştir. Akademik girişimcilik, statik evrelerden ziyade dinamik bir süreç olarak görülmekte ve bu girişimcilik faaliyetinin, stratejik yönetim, mali disiplin, kriz, kaos, karizmatik liderlik ve yaratıcı ağların döngüsel evrelerine dayandığı kurumsal eko-çevrim fikrinden etkilendiği belirtilmektedir (Demirtaş, 2014).

Akademik girişimci, üniversitenin ekonomiye katkıda bulunduğu uygulamalı araştırma ve endüstri odaklı faaliyetler bağlamında, yeni bir organizasyon oluşturan ve geliştirdiği yenilik, buluş veya çözümü ticari bir fırsat olarak pazara sunan akademisyen olarak tanımlanabilir (Özgül ve Kunday, 2015). İlk araştırmalar, akademik girişimciliği üniversitelerde başlatılan ve üniversite araştırmalarından elde edilen teknolojiye dayalı yeni girişimler olarak tanımlamıştır. Ancak son yıllarda bu kavram, yenilikçi ve risk taşıyan, birey veya kuruma finansal kazanç sağlayabilecek, geleneksel öğretim ve araştırma rollerinin ötesine geçen herhangi bir faaliyet olarak tanımlanmaktadır (Sütay, 2019). Dickson vd. (1998), akademik girişimcilerin üç farklı profile sahip olduğunu öne sürmüşlerdir: Birincisi, akademik çalışmanın yanı sıra girişimcilik faaliyetlerine de katılan akademik girişimci; ikincisi, tamamen ticari bir girişimde bilimsel ilgi alanlarına odaklanarak tam zamanlı çalışan bilimsel girişimci; üçüncüsü ise bir firmaya katılarak hem bilimsel hem de ticari alanlarda faaliyet gösteren girişimci bilim insanıdır (Lundqvist ve Middleton, 2013). Bu tanımlamaların yanında akademik girişimcilik kavramı ile ilgili olarak "akademik

alışmalarının dışında girişim faaliyetleri de gerçekleştiren akademisyenler”, “bilimsel ilgi alanlarına kendini adayıp bir girişim kurmuş ve bununla tam zamanlı ilgilenen girişimciler”, “hem bilimsel hem de iş bilgisini birleştirerek bilimsel iş girişimini tam zamanlı yeten bireyler” şeklinde tanımlar da mevcuttur (Meyer, 2003).

Tijssen (2016) akademik girişimcilik kavramını üç aşamada ele almıştır. Birinci aşama, akademisyenlerde ve ysekğretim kurumu genelinde girişimcilik ve endüstri konusundaki farkındalığın ortaya çıktığı ya da arttığı aşama olarak ifade edilmektedir. Bu aşama, üniversitelerin yetkinliklerinin arttığı ve akademisyenlerin kendi alanlarındaki yaklaşımları pratiğe çevirme ile ilgili eyleme geçtikleri aşama olarak kabul edilmektedir. Akademik girişimcilik ile ilgili ikinci aşama ise çıktı odaklı aşama olarak ifade edilmektedir. Bu aşamada niversite – sanayi etkileşimi gerçekleşmekte, üniversitelerin sektör ihtiyaçlarına yönelik AR – GE faaliyetleri ortaya çıkmakta, akademisyenlerin girişimcilik faaliyetlerine katılımı artmakta ve kaynak ve beceri kazanımı elde edilmektedir. nc ve son aşama ise iş ve piyasa odaklı aşama olarak ifade edilmektedir. Bu son aşama lisanslama, patent ve diğer ticarileşme faaliyetlerini kapsamaktadır.

Ysekğretim kurumlarının kurumsal yapısında gerçekleşen değişimlerin, bu kurumlarda görev yapan akademik personelden beklentileri de değiştirdiği ifade edilmektedir. Ysekğretim kurumlarında üretilen ya da geliştirilen teknoloji, yenilik ve icatların ticari hale getirilmesi amacıyla gerçekleştirilen girişimcilik faaliyetlerinin önemi daha da artmıştır. Bu nedenle, özellikle temel bilimler ve uygulamalı alanlarda, fen bilimleri ve mühendislik bölümlerindeki akademisyenler üzerinde baskılar artmakta ve girişimci üniversitelerin bir özelliği olarak girişimci akademisyenler ne çıkmaktadır. Bu açıdan bakıldığında akademik girişimcilik, bilgi transferi faaliyetlerini gerçekleştirilebilen akademik personeli de işaret etmektedir. Bu faaliyetler arasında niversite dışındaki kurumlarda eğitim ve danışmanlık hizmetleri vermek, araştırma projeleri gerçekleştirmek, patent ve lisanslama çalışmaları yapmak şirket (spin-off) kurmak yer almaktadır (Cansız, 2016).

Ysekğretim kurumlarındaki akademik personel arasında akademik girişimcilik faaliyetlerinin artmasının, kurumun da akademik girişimcilik kapasitesinin artmasına sebep olacağı düşünülmektedir. Akademik girişimcilik kapasitesi artan kurumların istihdam

yaratma, bölgesel gelişmeye ve ekonomik kalkınmaya katkı sağlama özellikleri de artabilmektedir. Bu sebeple yükseköğretim kurumlarının akademik girişimcilik faaliyetlerini desteklemesi, bir taraftan kuruma kaynak sağlayabilirken, diğer taraftan toplumsal fayda ve itibar da kazandırabilmektedir. Akademik girişimciliğin öncelikli faydası kişisel kazanç olarak görülse bile, buna ek olarak ticarileştirme çalışmaları sonucunda araştırma fonlarının desteklenmesine de yol açabilmektedir (Wood, 2011).

Ele alınan tüm kavramlar girişimciliğin bireysel faaliyetlerden kurumsal yapıya dek uzanan bütüncül bir sistem olduğunu ortaya koymaktadır. Girişimcilik, bireylerin davranış biçimleri veya alternatif olarak örgütlerin bir özelliği olarak da değerlendirilebilir. Bu bağlamda, girişimcilik üzerine yapılan araştırmaların, girişimci örgütlerin özelliklerine odaklandığı belirtilmektedir. Dolayısıyla, girişimcilik, geleneksel yönetim rollerinden farklı olarak, fırsat arama, risk alma ve yenilikçi eylemlerde bulunma gibi yeni davranışlar gerektirdiği için bir yönetim tarzı olarak kabul edilebilir.

2.4. Girişimci Üniversite ve Akademik Girişimcilik İlişkisi

Üniversitelerin girişimci bir yapıya bürünerek “girişimci üniversite” olarak anılmaları ile bu kurumlarda görev yapan akademisyenlerin girişimci özelliklerini geliştirmeleri arasında doğrudan bir ilişki olduğu ifade edilebilir. Akademik girişimciliği etkileyen temel etkenler arasında üniversitelerin girişimcilik ile ilgili politikaları ve vizyonları, araştırma yetkinlikleri, sanayi ile iş birliği potansiyelleri ve akademik girişimciliği destekleyen unsurlarının varlığı yer almaktadır. Bu etkenler üç başlık altında Şekil 10’da gösterilmektedir.

Şekil 10. Üniversitelerde akademik girişimciliği etkileyen etkenler

Kaynak: Cansız, 2016

2.4.1. Üniversitenin Kültürü, Girişimcilik Vizyonu ve Politikaları

Girişimcilik, ekonomik gelişimi teşvik eden ve yenilikçi fikirlerin uygulanmasına olanak tanıyan önemli bir faktördür. Bu bağlamda, üniversitelerin akademisyenlerin girişimcilik yeteneklerini teşvik eden bir kültür, vizyon ve politika geliştirmeleri oldukça önemlidir. Girişimci bir üniversite modeli, akademisyenleri ve öğrencileri yenilikçilik ile girişimcilik çalışmaları için motive eden bir ortam sağlaması gerektiği ifade edilmektedir (Erkut, 2014).

Girişimcilik kültürü, akademisyenlerin yaratıcı düşüncelerini hayata geçirebilmeleri için elverişli bir zemin sunan sistemdir. Bu kültürün oluşabilmesi için akademisyenlerin yaratıcı projeler üretmesi için mali ve yönetsel desteklerin sunulması, girişimcilik konusundaki eğitim programları ve atölyelerin düzenlenmesiyle bilinç oluşturulması, akademisyenlerin sanayi ile iş birliği içinde olmalarının teşvik edilmesi önemli görülmektedir (Dinçay, 2024). Bunun yanında üniversitelerin, akademisyenleri girişimcilik konusunda teşvik edecek bir vizyon oluşturması önemlidir. Bu vizyonun, akademik araştırmaların piyasa merkezli bir yaklaşım ile yönlendirilmesini kapsamaması gerektiği ifade edilebilir. Bu kapsamda araştırma temelli girişimcilik teşvik edilmeli ve akademik projelerin ticari hale getirilmesi sağlanmalı, teknoloji transfer ofisleri (TTO) yardımıyla akademik olarak üretilen bilginin sanayi ile buluşturulması sağlanmalıdır ve özendirici çalışmalar gerçekleştirilmelidir. Bu bağlamda, üniversitelerin misyon beyanlarında girişimcilik, yenilikçilik ve teknoloji transferi gibi unsurlara yer vermesi önemlidir (Shane, 2004). Bu faaliyetlerin belirlenecek politikalar ile desteklenmesi de önemli görülmektedir. Bu doğrultuda akademik performans değerlendirme kriterlerine girişimci faaliyetler de eklenebilir, fikirlerin patentlenmesi ve pazara sunulması için hukuki ve finansal destekler verilebilir.

Girişimcilik ile ilgili politikaları ve vizyonları gelişmiş olarak kabul edilen üniversitelerde akademisyenler tarafından oluşturulan girişimler daha başarılı olabilmekte ve üniversite niteliği ile akademik girişimcilik düzeyi arasında olumlu ilişkiler söz konusu olmaktadır. Bilginin öncelikle teknolojik bilgiye, ardından da teknolojik ürüne evrilmesi, üniversiteler ve akademisyenler açısından kayda değer bir kültürel değişimi göstermektedir. Üniversitelerle birlikte gerçekleştirilen sanayi teşvikleri ve ödül sistemleri, üniversite

içindeki kültürü, normları, politikaları ve süreçleri etkilemektedir (Cansız, 2016). Girişimcilik kültürü, vizyonu ve politikalarının, akademisyenlerin yaratıcılığını ve yenilikçiliğini destekleyen bir yapı oluşturacağı, üniversitelerin, girişimcilik faaliyetlerini akademik hayatın bir parçası olarak görmesi ve bu doğrultuda politikalar geliştirmesinin üniversite-sanayi iş birliğini ve ekonomik büyümeyi destekleyeceği ifade edilebilir.

2.4.2. Üniversitenin Araştırma Yetkinliği ve Sanayi İş Birliği Kapasitesi

Günümüzde bilgi odaklı ekonominin gelişmesiyle, üniversitelerin yalnızca eğitim ve araştırma yapan kurumlar olmanın ötesine geçerek girişimciliği destekleyen bir ekosistem oluşturması önemli hale gelmiştir. Akademisyenlerin girişimcilik becerilerini artırabilmeleri amacıyla üniversitelerin araştırma kapasitesinin ve sanayiyle iş birliği yeteneklerinin güçlendirilmesi önemli görülmektedir. Bu şekilde, üniversiteler bilgi üretiminin yanında ekonomik ve sosyal katma değer oluşturabilen dinamik yapılar olarak yer alabilir.

Etkili bir üniversite-sanayi iş birliği, akademik girişimciliğin gelişimini destekleyici bir şekilde etkilemektedir. Bu iş birliğinden elde edilen kazanç ve akademisyenlerin sanayiye daha iyi anlaması, akademik girişimcilik açısından en önemli sonuçlar olarak değerlendirilebilir. Bu nedenle akademik girişimcilik faaliyetlerinde, mevcut üniversitenin sanayi ile araştırmalara katılım düzeyi oldukça önemlidir ve bu üniversitenin kurumsal yetenekleri açısından bir gösterge oluşturmaktadır (Schartinger vd., 2001).

Araştırma yeterliliği, akademisyenlerin yenilikçi kavramlar oluşturması ve bunları ticarileştirilebilir ürünler veya hizmetler haline getirmeleri açısından hayati bir unsur olarak değerlendirilmektedir (Etzkowitz, 2008). Bu kapsamda araştırma projeleri için sağlanan fonların arttırılması, akademisyenlerin yenilikçi çalışmalar yapmalarına olanak tanıyacaktır. Gelişmiş araştırma imkânları, akademisyenlerin yeni fikirleri denemelerine olanak sağlar. Akademisyenlerin girişimcilik konusunda farkındalıklarının artırılması ve deneyimli mentorlarla desteklenmesi, yenilikçi projelerin ticarileşme sürecini hızlandırabilir (Shane, 2004).

Sanayi ile etkili iş birlikleri, akademik girişimciliği destekleyen en mühim unsurlardan biridir. Üniversitelerle sanayi arasındaki iş birlikleri, akademisyenlerin

projelerini gerçek dünya sorunlarıyla birleştirmelerine ve yenilikçi düşünce geliştirmelerine yardımcı olur (Rothaermel, Agung ve Jiang, 2007). Bu kapsamda üniversitelerde oluşturulan teknoloji transfer ofisleri, akademik araştırmaların endüstriye transferinde köprü işlevi görerek yeniliklerin ticarileştirilmesini kolaylaştırabilir. Akademisyenlerin sanayi beklentileriyle uyumlu projeler yürütmeleri için şirketlerle iş birliği içinde araştırma projeleri oluşturulması sağlanabilir. Bununla birlikte akademisyenlerin fikirlerini girişimlere dönüştürebileceği ortamlar oluşturulabilir (O'Shea, Chugh ve Allen, 2008).

Üniversitelerin akademik girişimciliği teşvik edebilmesi için araştırma becerilerini ve sanayi iş birliği potansiyelini yükseltmesi gerekli olduğu ifade edilebilir. Bu aşamada, mali yardımlar, altyapı geliştirmeleri ve sanayiyle ortak projelerin desteklenmesi önemli bir rol oynamaktadır. İnovasyona yönelik bir akademik ekosistem oluşturmak amacıyla bu iki unsuru bütünleşik bir şekilde değerlendirmek önemli görülmektedir.

2.4.3. Akademik Girişimciliği Destekleyen Yapılar

Günümüzde üniversiteler, sadece bilgi üreten yerler olmaktan ziyade ekonomik ve teknolojik gelişime etki eden önemli unsurlardan birisi haline gelmiştir. Bu çerçevede, üniversitelerde oluşturulan teknoparklar, kuluçka merkezleri, teknoloji transfer ofisleri (TTO) ve araştırma merkezleri gibi yapılar, akademisyenlerin girişimcilik faaliyetlerini önemli ölçüde teşvik etmektedir. Bu yapılar sayesinde üniversiteler, bilgi ve teknolojinin piyasaya sürülmesini kolaylaştırarak hem akademik verimliliği artırmakta hem de sanayi ile daha sağlam bağlantılar kurabilmektedir.

Bu yapılardan olan teknoparklar ya da teknokentler, akademisyenlerin girişimcilik çalışmalarını destekleyen en önemli bileşenlerdendir. Teknoparklar, üniversite ve sanayi arasındaki iş birliğini artırarak akademisyenlerin bilgilerini ticari hale getirmelerine imkan sağlayabilir. Bu yapılar, akademisyenlerin araştırmalarını pazar odaklı hizmet ve ürünlere dönüştürmelerine destek verir. Örneğin, biyoteknoloji alanında gerçekleştirilen akademik çalışmalar, teknopark desteği ile ilaç ve tıbbi cihaz projelerine dönüşme imkânı bulabilmektedir (Etzkowitz, 2003).

Bunun yanında, kuluçka merkezleri akademisyenlerin girişimlerini ilk aşamalarında destekleyerek gelişmelerine katkı sağlamaktadır. Kuluçka merkezleri, girişimcilere ofis alanı, danışmanlık hizmetleri, finansal yardımlar ve ağ oluşturma gibi konularda destek alabilecekleri platformlar sağlar (Mian, 1996). Özellikle akademisyenler, bu merkezler aracılığıyla teorik bilgilerinin pratiğe uygulanma imkanını bulurlar. Böylece, akademik araştırmaların sanayiye uyum sağlaması kolaylaşır.

Teknoloji transfer ofisleri (TTO), akademik bilgileri ticari hale getirmeye yardımcı olan önemli kuruluşlardandır. TTO'lar patent alma, lisans verme ve teknoloji pazara sunma konularında akademisyenlere yol gösterir. Akademisyenler, bu ofisler aracılığıyla icatlarını sanayiye aktararak ekonomik katma değer üretebilir. Özellikle niversite-sanayi iş birliklerinin çoğalmasıyla TTO'ların etkisi hızla artmaktadır (Rothaermel, Agung ve Jiang, 2007).

Araştırma merkezleri, akademisyenlerin girişimcilik çalışmalarını destekleyen bir başka yapıdır. Bu merkezler, akademik bilgilerin çok yönlü çalışmalarla daha yaratıcı çözümler üretmesini sağlar. Özellikle araştırma ve geliştirme faaliyetleri yürüten akademisyenler, bu merkezler aracılığıyla sanayi ile daha yakın ilişkiler kurarak projelerini hayata geçirme şansı elde ederler (O'Shea, Allen, Chevalier ve Roche, 2005).

Sonuç olarak, üniversitelerde oluşturulan teknoparklar, kuluçka merkezleri, TTO'lar ve araştırma merkezleri, akademisyenlerin girişimci yönlerini destekleyen temel yapılardandır. Bu yapıların, akademik bilginin ticarileştirilmesini kolaylaştırarak akademisyenlerin ekonomik değer oluşturma yeteneğini de artırdığı görülmektedir. Bu nedenle, üniversitelerde bu tür ekosistemlerin güçlendirilmesi, akademik girişimciliğin devamlılığı bakımından hayati bir öneme sahip olduğu ifade edilebilir.

2.5. Yönetimsel Girişimcilik

Yönetimsel girişimcilik geleneksel yönetim uygulamaları ile girişimcilik yaklaşımının harmanlanması olarak tanımlanabilir. Bu kavram hem mevcut kaynakların etkin kullanımını hem de yeni fırsatların keşfini amaçlar. Yükseköğretim kurumları

açısından bu yaklaşım, eğitim, araştırma ve topluma hizmet işlevlerinin daha etkin ve yenilikçi bir şekilde yürütülmesini sağlar.

Girişimci yönetim tarzının kökeni, Stevenson'un (1983) örgütlerin varlıklarını sürdürmesine ve örgütsel ile toplumsal açıdan değer yaratmasına yardımcı olacak fırsat odaklı yönetim uygulamaları kümesi olarak tanımladığı kavrama dayanmaktadır. Daha sonra yapılan araştırmalar, girişimciliği mevcut kaynaklardan bağımsız olarak fırsatları izleme ve değerlendirme, risk alma, kaynakları fırsatlarla ilişkilendirme ve bu amaçla çalışanlara odaklanma gibi bir dizi önerme çerçevesinde bir yönetim biçimi olarak kavramsallaştırmıştır. Görüldüğü üzere, girişimci yönetim, yeni ya da yeniden yapılandırılmış kaynaklar aracılığıyla yeniliklerin geliştirilmesi ve fırsatların değerlendirilmesi ile ilgili tüm yönetsel eylem ve kararların toplamıdır (Dönmez, 2011).

Yönetsel girişimcilik, kurumsal kaynakların stratejik yönetimi ile yenilikçi girişimcilik faaliyetlerini birleştirir. Bu kavram, işletmelerin uzun vadeli rekabet avantajı sağlaması amacıyla, mevcut kaynakların verimli kullanımı ve yeni iş fırsatlarının yaratılmasını kapsar (Ireland vd., 2003). Bu bağlamda, yönetsel girişimcilik hem iç hem de dış çevredeki fırsatların sürekli olarak izlenmesini ve bu fırsatlara hızlı bir şekilde yanıt verilmesini gerektirir.

Yönetsel girişimcilik genel olarak, organizasyonel değişiklikleri destekleme ve fırsatları kolaylaştırma eğilimi gösteren prosedürel ve davranışsal eğilimleri ifade eder. Yönetsel girişimcilik yeni yöneticilik, yeni yönetim paradigması, post-bürokratik paradigma ve inovasyon da dahil olmak üzere çeşitli teorik çerçeveler altında incelenmiştir. Yönetsel girişimcilik, bir organizasyonda daha iyi idari süreçleri (prosedürel girişimcilik) ve davranışsal tutumları (davranışsal girişimcilik) teşvik eden yönetsel faaliyetlerin bir bölümünü ifade eder. Yönetsel girişimcilik, prosedürel esnekliği artırarak ve risk alma eylemini teşvik ederek kurumsal verimliliği ve sürdürülebilirliği artırmak isteyenler için önemli bir faktördür. Girişimciliğin, prosedürel girişimcilik ve davranışsal girişimcilik olmak üzere iki boyutu olduğu ifade edilmektedir. Prosedürel girişimcilik, kuruluşlarda belirli bir karar vermek için gereken süreyi etkileyen prosedürel engelleri ifade eder. Davranışsal girişimcilik ise bir örgütün belirsizlik altındaki nihai kararlarında risk alma derecesi ile karakterize edilen kararlı davranışın doğasını gösterir (Moon, 1998).

Girişimcilik fırsatları belirleme, uygulanabilirlik analizi yapma ve bir eylem gerçekleştirme olmak üzere üç aşamalı bir süreç olarak görülebilir. Bu aşamalar, kaynakların toplanmasını, başkalarını ikna etmeyi, stratejik planlamayı ve ilk adımda belirlenen fırsatlardan yararlanmak için eylemlerin uygulanmasını içerir. Bazı yöneticiler bu üç aşamalı sürecin bir veya iki bölümünde başarılı olsalar da gerçek inovasyonun gerçekleşmesi  aşamanın da hayata geçmesi ile gerçekleşir (Butler vd., 2003).

Yükseköğretim kurumları, genellikle bürokratik yapıları ve geleneksel yönetim yaklaşımlarıyla bilinir. Ancak, bu kurumların da değışen küresel dinamikler ve teknolojik ilerlemeler karşısında daha girişimci bir yaklaşım benimsemesi gerekmektedir. Yönetimsel girişimcilik, yükseköğretim kurumlarına şu avantajları sağlar (Etzkowitz, 2003):

- İnovasyon ve Araştırma: Yönetimsel girişimcilik, akademik araştırmaların daha yenilikçi ve uygulamalı olmasını teşvik eder. Bu hem akademik personelin hem de öğrencilerin girişimci projelere katılmasını sağlar.
- Kaynakların Etkin Kullanımı: Mevcut kaynakların stratejik yönetimi, kurumların finansal sürdürülebilirliğini artırır. Bu hem mali kaynakların hem de insan kaynaklarının daha verimli kullanılmasını kapsar.
- Toplumsal Katkı: Yükseköğretim kurumlarının topluma olan katkılarını artırır. Yönetimsel girişimcilik, üniversitelerin toplumla daha fazla iş birliği yapmasını ve toplumsal sorunlara yönelik çözümler üretmesini sağlar.
- Rekabet Avantajı: Girişimci bir yaklaşım, yükseköğretim kurumlarının ulusal ve uluslararası arenada rekabet avantajı elde etmesine yardımcı olur. Bu hem ğrenci çekme hem de akademik personel istihdamı açısından önemlidir.

Yükseköğretim kurumlarında yönetimsel girişimciliğin uygulanabileceği çeşitli alanlar bulunmaktadır:

- Eğitim Programları: Girişimcilik odaklı eğitim programları ve ders içerikleri geliştirilebilir. Bu, öğrencilere girişimcilik becerileri kazandırır ve mezun olduktan sonra kendi işlerini kurmalarını teşvik eder.
- Araştırma ve Geliştirme: Üniversiteler, yenilikçi araştırma projelerine ve yeni girişim kuluçka merkezlerine yatırım yapabilir. Bu, akademik araştırmaların ticarileştirilmesini ve topluma daha fazla değer katılmasını sağlar.
- Sanayi İş Birlikleri: Üniversiteler, sanayi ile daha fazla iş birliği yaparak, araştırma sonuçlarının uygulanabilirliğini artırabilir. Bu hem akademik bilginin pratik kullanımı hem de sanayiye yönelik çözümler geliştirilmesi açısından önemlidir.
- Uluslararasılaşma: Gerçekleştirilen araştırmalar yükseköğretim uluslararası boyutun giderek arttığını ve sınırlarının genişlediğini göstermektedir. Bu kapsamda yükseköğretim kurumlarının uluslararasılaşma hedeflerine ulaşmada akademik personelin ve yöneticilerin kritik önem sahip olduğu belirtilmektedir (Çalıkoğlu vd., 2022). Girişimci bir yaklaşım, yükseköğretim kurumlarının uluslararası iş birliklerini artırmasını sağlar. Bu hem öğrenci değişim programları hem de ortak araştırma projeleri aracılığıyla gerçekleştirilebilir (Kuratko, 2005).

Bunun yanında yönetsel girişimciliğin yükseköğretim kurumlarında uygulanmasının çeşitli zorlukları içerdiği de düşünülmektedir. Bu zorlukların belirlenmesinin önemli olduğu düşünülmektedir. Bu zorluklar şu şekilde ifade edilebilir (Gibb, 2005):

- Bürokratik Engeller: Geleneksel yönetim yapıları ve bürokratik süreçler, yenilikçi girişimlerin önünde engel oluşturabilir.
- Kültürel Değişim: Akademik personelin ve öğrencilerin girişimci bir kültüre uyum sağlamaları zaman alabilir. Bu, kurum içi eğitimler ve farkındalık programları ile aşılabılır.

- **Kaynak Yetersizliği:** Girişimci projeler için gerekli olan finansal ve fiziksel kaynakların yetersizliği, projelerin hayata geçirilmesini zorlaştırabilir.

Yönetimsel girişimcilik, yükseköğretim kurumları için önemli bir stratejik yaklaşım sunar. Bu yaklaşım, üniversitelerin eğitim, araştırma ve topluma hizmet işlevlerini daha etkin ve yenilikçi bir şekilde yerine getirmesini sağlar. Ancak, bu sürecin başarılı olabilmesi için bürokratik engellerin aşılması, kültürel değişimin sağlanması ve gerekli kaynakların temin edilmesi gerekmektedir.

2.6. Akademik Girişimcilik ve Yönetimsel Girişimcilik İlişkisi

Akademik girişimcilik ve yönetimsel girişimcilik, yükseköğretim kurumları bağlamında önemli kavramlardır ve her biri, üniversitelerin ve diğer yükseköğretim kurumlarının işleyişini, amaçlarını ve topluma sağladıkları katkıları farklı şekillerde etkiler. Bu iki girişimcilik türü arasındaki farkları anlamak, yükseköğretim kurumlarının stratejik kararlarını yönlendirebilir ve bu kurumların daha etkili bir şekilde çalışmasına yardımcı olabilir.

Akademik girişimcilik, üniversiteler ve araştırma kurumları tarafından geliştirilen yeniliklerin ticarileştirilmesi sürecini ifade eder. Bu girişimcilik türü, bilimsel bilginin ekonomik değere dönüştürülmesi ve bu süreçte üniversitelerin aktif bir rol alması anlamına gelir (Etzkowitz, 2003). Akademik girişimcilik, üniversitelerde yapılan AR-GE faaliyetlerinin ticarileştirilmesi üzerine yoğunlaşır. Akademik girişimcilik, üniversitelerin fon kaynaklarını çeşitlendirmesine, araştırma kapasitesini artırmasına ve topluma daha doğrudan ekonomik katkı sağlamasına olanak tanır. Ayrıca, öğrenciler ve araştırmacılar için yeni kariyer fırsatları yaratır (O'Shea vd., 2005).

Yönetimsel girişimcilik, bir organizasyonun içindeki girişimci faaliyetlerin teşvik edilmesi ve yönetilmesi sürecini ifade eder. Bu kavram, özellikle mevcut kaynakların daha verimli kullanılması, yeni iş modellerinin geliştirilmesi ve organizasyonel yeniliklerin teşvik edilmesi anlamına gelir (Stevenson ve Jarillo, 1990). Yönetimsel girişimcilik, üniversitelerde daha esnek ve yenilikçi yönetim yaklaşımlarının benimsenmesine olanak tanır. Bu da üniversitelerin daha dinamik ve rekabetçi olmasını sağlar. Ayrıca, kaynakların

daha etkin kullanımı ve sürdürülebilir büyüme için stratejik planların geliştirilmesine katkıda bulunur (Morris vd., 2008).

Akademik girişimcilik ve yönetsel girişimcilik kavramları arasındaki farklar şöyle ifade edilebilir:

- Akademik girişimcilik, yeniliklerin ticarileştirilmesi ve üniversite-sanayi iş birliğine odaklanırken, yönetsel girişimcilik iç organizasyonel yenilikler ve stratejik yönetim üzerine yoğunlaşır.
- Akademik girişimcilik genellikle araştırmacılar, akademisyenler ve öğrenciler tarafından yürütülürken, yönetsel girişimcilik üniversitenin yönetim kadrosu ve iç çalışanları tarafından yönetilir.
- Akademik girişimcilik, ekonomik değer yaratma ve topluma doğrudan katkı sağlama amacını güderken, yönetsel girişimcilik organizasyonel verimliliği artırma ve sürdürülebilir büyümeyi hedefler.
- Akademik girişimcilik, patent ve lisanslama süreçlerindeki yasal ve bürokratik engellerle, yönetsel girişimcilik ise değişim direnci ve risk yönetimi ile ilgili zorluklarla karşılaşabilir.

Her iki girişimcilik türü de yükseköğretim kurumlarının gelişimi ve sürdürülebilirliği için kritiktir. Akademik girişimcilik, üniversitelerin dış dünya ile olan etkileşimini artırırken, yönetsel girişimcilik iç yapının daha etkin ve yenilikçi olmasını sağlar. Bu iki yaklaşımın entegrasyonu, üniversitelerin hem akademik hem de yönetsel açıdan daha güçlü ve rekabetçi olmasına katkıda bulunabilir (Clark, 1998). Bu sayede, üniversiteler hem eğitim kalitesini yükseltebilir hem de araştırma ve geliştirme faaliyetlerinde öncü rol oynayabilir. Böylelikle, mezunlar daha donanımlı bir şekilde iş dünyasına katılarak toplumun genel refahına katkıda bulunur.

Üniversiteler, bu girişimcilik türleri aracılığıyla yeni gelir kaynakları oluşturabilir, akademik ve endüstriyel iş birliklerini artırabilir ve genel olarak daha yenilikçi ve dinamik bir yapıya kavuşabilir. Akademik girişimcilik ve yönetsel girişimcilik, yükseköğretim kurumlarının karşılaştığı modern zorluklarla başa çıkabilmesi için önemli stratejik yaklaşımlar sunar. Bu iki girişimcilik türünün entegrasyonu, üniversitelerin hem içsel hem

de dışsal çevrelere daha iyi uyum sağlamasını ve bu süreçte daha sürdürülebilir ve yenilikçi olmalarını sağlayabilir.

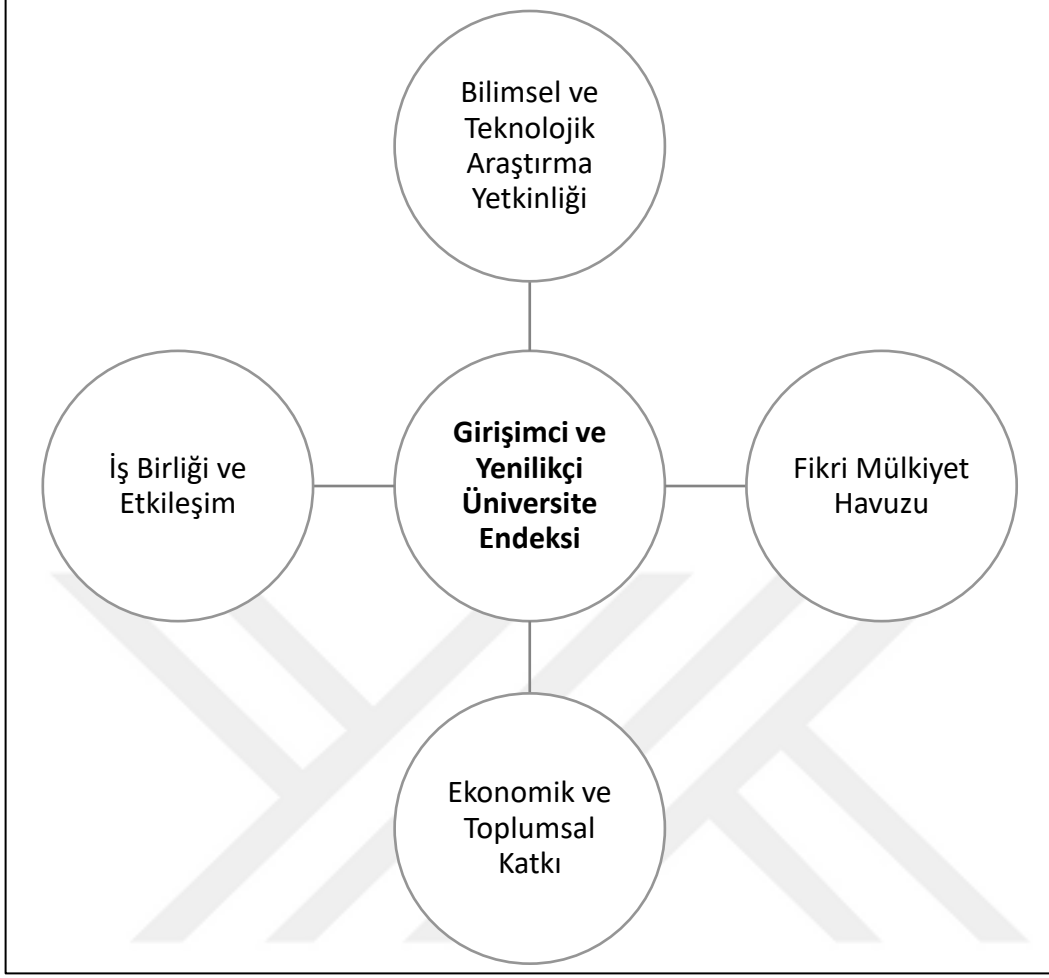
2.7. Girişimci ve Yenilikçi niversite Endeksi

Yükseköğretim kurumlarındaki girişimcilik faaliyetlerini teşvik etmek ve bu süreçleri bir yönetim yaklaşımı çerçevesinde yönetmek büyük önem taşımaktadır. Bu bağlamda, niversiteler arasında girişimcilik ve yenilikçilik odaklı rekabeti artırmak, üniversitelerin bu alanlardaki performansını ölçmek ve dolaylı olarak yenilikçilik ve girişimciliğin gelişimine katkı sağlamak amacıyla TBTAK tarafından Girişimci ve Yenilikçi niversite Endeksi (GYE) oluşturulmuştur. Bu endeks, üniversitelerin araştırma kapasitesi, yenilikçi projeler geliştirme yeteneği, fikri mülkiyet üretimi, girişimcilik kültürünü teşvik etme ve iş birlikleri geliştirme gibi kriterler üzerinden puanlanmasını sağlar (TBTAK, 2024a).

GYE, Bilim ve Teknoloji Yüksek Kurulu'nun 23. toplantısında alınan “niversitede yenilikçiliğin ve girişimciliğin tetiklenmesi amacıyla politika araçlarının geliştirilmesi” kararı doğrultusunda geliştirilmiştir. Bu endeksin amacı, bir eğitim sıralaması yapmak ya da en başarılı üniversiteyi belirlemek değil, üniversitelerde girişimcilik ve yenilikçilik faaliyetlerini teşvik etmektir. Bu amaç doğrultusunda endeksin,

- Üniversitelerde girişimcilik ve yenilikçiliğe odaklanan rekabet ortamının gelişmesine,
- Üniversitelerdeki girişimcilik ve yenilikçilik performansının değerlendirilmesine,
- Bu bağlamda girişimcilik ve yenilikçilik faaliyetlerinin gelişimine katkıda bulunacağı düşünülmektedir.

GYE, 4 boyuttan ve bu boyutlar altındaki 23 göstergeden oluşmaktadır. Bu endeksin boyutları şekil 11’de gösterilmektedir.

şekil 11. Girişimci ve yenilikçi üniversite endeksinin boyutları

Kaynak: TÜBİTAK, 2024b

Bu endeksin boyutları ve bu boyutların altında yer alan göstergeler aşağıda listelenmiştir (TÜBİTAK, 2024b):

Boyut 1: Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Yetkinliği (Katkı Oranı: %15)

- 1.1. Bilimsel yayınların miktarı
- 1.2. Atıf sayısı
- 1.3. AR-GE ve yenilik destek programlarından desteklenen proje miktarı
- 1.4. AR-GE ve yenilik destek programlarından elde edilen fon tutarı
- 1.5. Ulusal ve uluslararası bilimsel ödülü sayısı
- 1.6. Doktora mezun miktarı

Boyut 2: Fikri Mülkiyet Havuzu (Katkı Oranı: %20)

- 2.1. Ulusal Patent Belge Sayısı
- 2.2. Ulusal Faydalı Model Belge Sayısı
- 2.3. Uluslararası Patent Başvuru Sayısı
- 2.4. Uluslararası Patent Belge Sayısı

Boyut 3: İş Birliği ve Etkileşim (Katkı Oranı: %25)

- 3.1. Üniversite-sanayi iş birliğiyle gerçekleştirilen AR-GE ve yenilik projelerinin miktarı
- 3.2. Üniversite-sanayi iş birliğiyle yapılan AR-GE ve yenilik projelerinden elde edilen fon miktarı
- 3.3. Uluslararası iş birliğiyle yürütülen AR-GE ve yenilik projelerinin miktarı
- 3.4. Uluslararası AR-GE ve yenilik iş birliklerinden sağlanan fon miktarı
- 3.5. Değişim programlarına katılan öğretim elemanı ve öğrenci sayısı

Boyut 4: Ekonomik ve Toplumsal Katkı Boyutu (Katkı Oranı: %40)

- 4.1. Akademisyenlerin teknoparklarda, kuluçka merkezlerinde ve TEKMER'lerde ortak veya sahip oldukları aktif firma miktarı
- 4.2. Üniversite öğrencilerinin veya son beş yıl içinde mezun olanların teknoparklarda, kuluçka merkezlerinde ve TEKMER'lerde ortak veya sahip oldukları aktif firma miktarı
- 4.3. Akademisyen Firmalarının Net Satış Geliri
- 4.4. Üniversite Öğrencilerinin ya da Son Beş Yıl İçinde Mezun Olan Kişilerin Firmalarının Net Satış Geliri
- 4.5. Lisanslanan Patent ve Faydalı Model Sayısı
- 4.6. TÜBİTAK 1512 Teknogirişim Sermayesi Desteği Programı (BiGG) ile kurulan firma sayısı
- 4.7. TÜBİTAK 4004 Doğa Eğitimi ve Bilim Okulları Destekleme Programı ve TÜBİTAK 4005 Yenilikçi Eğitim Uygulamaları Destekleme Programı kapsamında desteklenen proje sayısı.

Bu endeksin üniversitelerin performanslarını sürekli olarak gözden geçirmelerini ve iyileştirmelerini teşvik edeceği ve üniversitelerin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabet güçlerini artırmalarını sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca üniversitelerin girişimcilik ve yenilikçilik kapasitelerinin artırılmasının, ülkenin genel girişimcilik ekosistemine önemli

katkılar sağlayacağı da ifade edilmektedir. Yeni girişimlerin kurulması ve mevcut işletmelerin inovasyon kapasitelerinin artırılması bu katkılardan bazılarıdır. Bunun yanında üniversitelerin girişimcilik ve yenilikçilik faaliyetlerinin, bölgesel ve ulusal ekonomik kalkınmayı destekleyeceği ve üniversiteler tarafından geliştirilen teknolojilerin ticarileşmesi ve yeni iş alanlarının yaratılmasının da ekonomik büyümeyi tetikleyeceği belirtilmektedir. Ek olarak GYÜE'nin, üniversitelerin girişimcilik ve yenilikçilik odaklı eğitim programlarını geliştirmelerine yardımcı olacağı ve bu bağlamda nitelikli ve inovatif iş gücünün yetiştirilmesini sağlanacağı düşünülmektedir.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

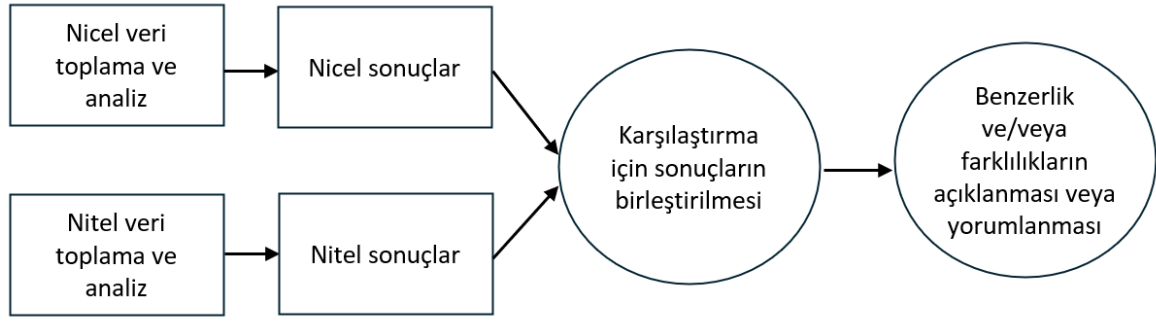
ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

Bu bölümde, araştırmanın amacı doğrultusuna kullanılan araştırma yöntemi, araştırmanın evren ve örnekleme, veri toplama teknikleri ve elde edilen verilerin nasıl analiz edildiği açıklanmaktadır.

3.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada nicel ve nitel araştırma yöntemlerinin birlikte kullanıldığı karma yöntem tercih edilmiştir. Creswell ve Plano Clark (2007), karma yöntemi, nitel ve nicel yöntemlerle veri toplama, analiz etme ve bütünleştirme olanağı sunan bir araştırma türü olarak tanımlamaktadır. Creswell ve Tashakkori'ye (2007) göre karma yöntem araştırması, bir araştırmacının aynı çalışmada nitel ve nicel yöntemleri kullanarak veri topladığı, analiz ettiği, sonuçları bir araya getirdiği ve ileriye dönük tahminler yaptığı bir tür araştırmadır. Bu araştırma yönteminin en belirgin özellikleri arasında, farklı yöntemler kullanılarak elde edilen verilerin birbirini desteklemek amacıyla kullanılması ve böylece sonuçların güvenilirliğinin sağlanmasıdır. Karma yöntem araştırmalarında farklı desenler mevcuttur. Creswell ve Clark (2021) bu desenleri; çeşitleme deseni, açıklayıcı ardışık desen ve keşfedici ardışık desen olarak tanımlamıştır. Araştırmada kullanılan karma yöntem deseni çeşitleme (birleştirme) desendir. Bu desen karma yöntem araştırmalarında sıklıkla kullanılmaktadır. Çeşitleme deseni ile; nitel ve nicel yaklaşımları bir arada kullanmak, verileri çeşitlendirmek, toplanan verileri karşılaştırmak, birleştirmek ve araştırmanın soruları doğrultusunda veriler toplamak hedeflenmektedir (Morse, 1991).

Birleştirme deseni olarak da adlandırılan çeşitleme deseni nitel ve nicel yöntemlerle elde edilen verilerin ayrı ayrı analiz edildiği bir desendir. Bu desen ile hedeflenen iki yöntemle elde edilen sonuçları bir araya getirmektir. Bu sayede farklı açılardan probleme yaklaşmış olacağı ve problemin hem nitel hem de nicel olarak ele alınmış olacağı düşünülmektedir. Nitel yöntemle toplanan veriler, kişilerin derin bireysel düşüncülerini yansıtırken, nicel yöntemle toplanan veriler genel eğilim ve ilişkiler hakkında açıklama sağlamaktadır (Kara, 2023). Bu desene ait süreçler Şekil 12'de gösterilmektedir.

Şekil 12. Çeşitleme (birleştirme) deseni

Kaynak: Creswell, 2021

Araştırmanın nitel boyutunda durum çalışması deseni kullanılmıştır. Durum çalışması; araştırmacının belirli bir zaman diliminde sınırlı bir veya birkaç durumu çoklu kaynakları barındıran veri toplama araçları (gözlemler, mülakatlar, görsel-işitsel materyaller, belgeler, raporlar) ile derinlemesine analiz ettiği, durumlar ve bu durumlara ait temaların belirlendiği bir nitel araştırma yöntemidir (Creswell, 2007). Araştırmada yükseköğretim kurumlarındaki akademik personel ve yöneticilerin akademik ve yönetsel girişimciliğe ilişkin görüşleri, bu görüşlerin nedenleri, farklı görüşlerin ortaya çıkması ve farklı görüşlerin ortaya çıkışının nedenleri, yapılacak görüşmeler ile derinlemesine inceleneceği için durum çalışması araştırma yöntemi olarak değerlendirilmektedir. Araştırmanın nicel boyutunda ise; ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Tarama modelleri, mevcut ya da geçmişte var olan durumu, olduğu şekilde tanımlamayı hedefleyen araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırılan olay, kişi ya da nesne, bulunduğu koşullar içerisinde ve mevcut haliyle tanımlanmaya çalışılmaktadır. İlişkisel tarama modelleri, iki veya daha fazla değişkenin birlikte ne ölçüde değiştiğini ve/veya bu değişimin varlığını belirleyen araştırma yaklaşımlardır. (Karasar, 2000). Katılımcılara uygulanan ölçekler ile elde edilen verilerin araştırmanın nitel boyutuna katkı sağlanması planlanmıştır.

3.2. Evren, Örneklem ve Çalışma Grubu

Araştırma, amaçları doğrultusunda yükseköğretim kurumlarındaki akademik girişimcilik ve yönetsel girişimcilik konularını ve bu konularla ilgili olarak akademik personel ve yönetici görüşlerini kapsamaktadır. TÜBİTAK tarafından oluşturulan Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi'nin boyutlarına bakıldığında da görüleceği üzere,

yükseköğretim kurumlarındaki girişimcilik eğilimlerinin esas belirleyicilerinin akademik personel ve yöneticiler olduğu görülmektedir. Bu doğrultuda belirlenen, araştırmanın nitel ve nicel bölümlerine ait evren, örneklem ve çalışma grubu bilgileri ayrı ayrı açıklanmıştır.

3.2.1. Araştırmanın Nitel Boyutunun Çalışma Grubu

Araştırmanın nitel boyutunda, üniversitelerin yönetim kademelerinde görev yapan akademik yöneticilerin, akademik ve yönetsel girişimcilik ile ilgili görüşlerini belirlemek için bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Araştırmanın nitel boyutunda çalışma grubunu Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi'nde görev yapan 12 akademik yönetici oluşturmaktadır. Görüşme gerçekleştirilen katılımcıların tamamı üniversitede yönetici olarak görev yapan akademik personel olduğu için bu araştırmada amaçlı örneklem yöntemlerinden ölçüt örneklem kullanılmıştır. Bu kapsamda araştırmanın nitel boyutunda örneklemi belirlemek için kullanılan ölçüt “yükseköğretim kurumlarında yönetici olarak görev yapan akademik personel olmak”tır. Ölçüt örnekleme yönteminin temel prensibi, önceden tanımlanmış bir dizi ölçütü karşılayan tüm durumların incelenmesidir (Yıldırım ve Şimşek, 2016). Bu örnekleme yönetiminde ölçüt, araştırmacı tarafından belirlenebileceği gibi daha önceden belirlenmiş hazır ölçütlerin de kullanılabileceği ifade edilmektedir (Marshall ve Rossman, 2014). Araştırmanın nitel boyutunda istenilen veri doygunluğuna erişinceye kadar toplamda 12 katılımcı ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 2’de verilmektedir.

Tablo 2

Nitel veri çalışma grubu demografik bilgiler

	Cinsiyet	Görevi
Katılımcı 1	Erkek	Dekan Yardımcısı
Katılımcı 2	Erkek	Bölüm Başkanı
Katılımcı 3	Erkek	Müdür
Katılımcı 4	Erkek	Bölüm Başkanı
Katılımcı 5	Erkek	Dekan
Katılımcı 6	Erkek	Anabilim Dalı Başkanı
Katılımcı 7	Kadın	Dekan Yardımcısı
Katılımcı 8	Erkek	Bölüm Başkanı
Katılımcı 9	Kadın	Dekan Yardımcısı
Katılımcı 10	Erkek	Bölüm Başkanı
Katılımcı 11	Kadın	Müdür Yardımcısı
Katılımcı 12	Erkek	Müdür Yardımcısı

3.2.2. Araştırmanın Nicel Boyutunun Evren ve Örneklemi

Araştırmanın evrenini Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademisyenler ve yöneticiler oluşturmaktadır. Örneklem belirlenirken, araştırmanın alt amaçlarından birisinin GYÜE'de üst, orta ve alt sıralarda yer alan üniversitelerdeki girişimcilik eğilimlerini karşılaştırmak olduğu da göz önünde bulundurulmuştur. Bu doğrultuda araştırmanın örneklemi 1 Nisan 2023 tarihinde on birincisi açıklanan 2022 yılı GYÜE'de üst, orta ve alt sırada yer alan üniversitelerde görev yapan, akademik personel ve yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemi belirlenirken tabakalı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntemin amacı, homojen alt gruplar oluşturarak bu gruplar arasında karşılaştırma yapmaktır. Bu şekilde, alt grupların örnekleme temsili edilmesi sağlanırken, aynı zamanda araştırmanın maliyeti de azaltılabilir. Her alt tabaka, ayrı bir basit rastgele örnekleme yöntemiyle örneklenir (Balcı, 2013). Bu kapsamda GYÜE'de yer alan 50 adet üniversite üst, orta ve alt olmak üzere 3 tabaka şeklinde incelenmiştir.

Araştırmanın nicel boyutunda veri toplamak için kullanılan ölçekler, öncelikle üniversite bilgi sistemleri üzerinden ilgili üniversitelere gönderilmiştir. Bununla birlikte ölçekler araştırmacı tarafından ilgili üniversitelerdeki yöneticilere ve akademik personele e-posta yoluyla iletilmiştir. Yönetimsel girişimcilik ölçeği araştırmacı tarafından toplam 3.436 kişiye gönderilmiş, 194 katılımcı ölçeği yanıtlamıştır. ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği araştırmacı tarafından toplam 3.767 kişiye gönderilmiş, 190 katılımcı ölçekleri yanıtlamıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Bu bölümde araştırmanın nitel ve nicel boyutlarında kullanılan veri toplama araçları ayrı ayrı açıklanmıştır.

3.3.1. Nitel Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Akademik ve yönetimsel girişimcilik ile ilgili nitel verilerin elde edilmesi ve yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin akademik ve yönetimsel girişimcilik ile görüşlerine ait verilerin toplanması için araştırmacı tarafından hazırlanan yarı

yapılandırılmış görüşme formu ile yöneticiler ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırmalarda yaygın olarak kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme, araştırmacıların önceden belirlenmiş soruları sorabildikleri bir görüşme yöntemidir (Güler vd., 2015). Görüşme tekniğinin ana hedefinin bir örneklemden elde edilen verilerle tüm popülasyon hakkında geniş bulgular ortaya çıkarmak olmadığı, daha çok aynı ya da benzer özelliklere sahip kişiler hakkında sonuçlar çıkarmak olduğu ifade edilmektedir (Schofield, 1990). Yarı yapılandırılmış görüşme formunun güvenilirliğini belirlemek amacıyla iki öğretim üyesinden uzman görüşü alınmıştır. Uzman görüşleri göz önünde bulundurularak açık uçlu 12 adet sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme formu düzenlenmiştir.

Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin, akademik ve yönetsel girişimcilik ile görüşlerini toplamak için hazırlanan bu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak öncelikle pilot uygulama olarak iki yönetici ile görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Bu pilot görüşmeler ile yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruların katılımcılar tarafından ne düzeyde anlaşıldığını belirlemek amaçlanmıştır. Gerçekleştirilen görüşmelerde yarı yapılandırılmış görüşme formundaki soruların anlaşılması ile ilgili herhangi bir sorun olmadığı anlaşılmıştır. Pilot görüşmelerden sonra gerçek görüşmelerin gerçekleştirilmesine geçilmiştir. Görüşme gerçekleştirilmesi planlanan akademik yöneticilerin iş yoğunluklarının fazla olması nedeniyle yüz yüze görüşme imkanı oluşmamış, görüşme formu yazılı olarak katılımcılara iletilmiş ve yanıtlamaları istenmiştir. Ulaşılan yöneticilerden 12 tanesi görüşme sorularını yanıtlamıştır. Katılımcılar tarafından doldurulan görüşme formları toplanmış ve kontrol edilmiştir. Katılımcıların her birine bir kod verilerek (Y1, Y2... şeklinde) veriler analiz edilmiştir.

3.3.2. Nicel Veri Toplama Araçları ve Teknikleri

Araştırmanın amacı doğrultusunda nicel veriler yönetsel girişimcilik ve akademik girişimcilik olmak üzere iki başlık altında toplanmıştır. Yönetsel girişimcilik ile ilgili nicel verilerin elde edilmesi ve yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetsel girişimcilik ile görüşlerine ait verilerin toplanması için araştırmacı tarafından geliştirilen Yönetsel Girişimcilik Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın diğer boyutu olan akademik girişimcilik ile ilgili nicel verilerin elde edilmesi ve akademik personelin akademik girişimcilik ile görüşlerine ait verilerin toplanması için Todorovic vd. (2011) tarafından

geliştirilen ve Türkçe uyarlama çalışması Derya Kula (2013) tarafından gerçekleştirilen ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği (Girişimcilik Eğilimi Ölçeği) ve Linan ve Chen (2009) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlama çalışması Şeşen ve Basım (2012) tarafından gerçekleştirilen Girişimcilik Niyeti Ölçeği kullanılmıştır.

Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği

Literatür incelendiğinde, hem yükseköğretim kurumlarında görev yapan akademik personelin bireysel girişimcilik durumları hem de görev yaptıklarını üniversitelerin girişimcilik durumları ile ilgili analiz yapmak adına hazırlanmış ölçeklerin olduğu görülmektedir (Bolton ve Lane, 2012; Linan ve Chen, 2009; Todorovic vd., 2011). Buna karşılık yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetimsel girişimcilik durumları ile ilgili analiz yapmak adına hazırlanmış bir ölçek olmadığı belirlenmiştir. Bu nedenle yönetimsel girişimcilik ile ilgili nicel verilerin elde edilmesi ve yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetimsel girişimcilik ile görüşlerine ait verilerin toplanması için araştırmacı tarafından Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği geliştirilmiştir.

Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği 5’li likert biçiminde olup, 19 madde ve 3 faktörden oluşmaktadır. Bu faktörler; “Girişimciliği Destekleyen Yapılar”, “Yönetimsel Eylemler” ve “Girişimcilik Özdeğerlendirmesi” şeklinde belirlenmiştir. Ölçekte yer alan 1 – 6. maddeler “Girişimciliği Destekleyen Yapılar” faktörünü, 7 – 14. maddeler “Yönetimsel Eylemler” faktörünü ve 15 – 19. maddeler “Girişimcilik Özdeğerlendirmesi” faktörünü oluşturmaktadır.

Bu ölçeği geliştirmek amacıyla öncelikle literatür incelemesi yapılarak, yükseköğretim kurumlarında girişimcilik ve bu girişimciliğin yönetilmesi ile ilgili yapılan çalışmalar taranmıştır. Bu inceleme sonucunda yükseköğretim kurumlarındaki girişimcilik faaliyetleri ile ilgili ön plana çıkan kavramlar belirlenmeye çalışılmıştır. Daha sonra Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi’nde yönetici olarak görev yapmakta olan 8 adet akademik personel ile yönetimsel girişimcilik konusundaki görüşleri almak amacıyla yarı yapılandırılmış görüşme formu yardımıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşme gerçekleştirilmesi planlanan akademik yöneticilerin iş yoğunluklarının fazla olması

nedeniyle yüz yüze görüşme imkanı oluşmamış, görüşme formu yazılı olarak katılımcılara iletilmiş ve yanıtlamaları istenmiştir. Bu formlardaki ifadeler çözümlenerek ölçek ifadelerine dönüştürülmüştür. İlgili literatür incelemesi ve elde edilen nitel veriler doğrultusunda 30 maddelik deneme formu hazırlanmıştır.

Hazırlanan deneme formu kapsam ve görünüş geçerliklerinin belirlenmesi amacıyla iki eğitim yönetimi uzmanı ve bir ölçeğe değerlendirme uzmanından görüş alınmıştır. Ölçekte uzman görüşleri doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapıldıktan sonra ön denemeye geçilmiştir. Ölçeğin ön denemesinde, ölçeği yanıtlayanların yönetici olarak görev yapan akademik personel olması gerektiği için ve ulaşılabilirlik açısından uygun örnekleme yönetimi tercih edildiğinden; ölçek Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesinde yönetici olarak görev yapan 192 kişilik bir gruba uygulanmıştır.

Testin kapsam geçerliği, uzmanların görüşlerine dayanarak test edilmiştir. Yapının geçerliliğini belirlemek için açımlayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi gerçekleştirilmiştir. Aşağıda, yapı geçerliliğini belirlemeye yönelik olarak yapılan açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi detaylı bir şekilde açıklanmıştır.

Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği Açımlayıcı Faktör Analizi

Faktör analizi, aralarındaki ilişkilere dayanan p tane değişkeni bir araya getirerek, daha az sayıda bağımsız ve kavramsal olarak anlamlı yeni değişkenler (faktörler, boyutlar) bulmayı hedefleyen çok değişkenli bir istatistik yöntemidir (Büyüköztürk, 2003: 123). Veri setinin faktör analizine uygun olup olmadığının belirlenmesi amacıyla Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett testi değerleri incelenmiştir. Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) ve Barlett Testi sonuçları Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) örneklem ölçüm ve Barlett test sonuçları

Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) Örneklem Ölçüm Değer Yeterliği		0,869
Bartlett Testi	X^2	3384,376
	sd	406
	p	0,000

Tablo 3 incelendiğinde Kaiser-Mayer-Olkin (KMO) testi değerinin 0,869 olduğu ve Barlett testinin sonucunun anlamlı olduğu görülmektedir. Büyüköztürk (2002) KMO değerinin %60 ve üzerinde olmasının o veri setine faktör analizi uygulanabileceğini gösterdiğini belirtmektedir. Ayrıca, Barlett küresellik testi anlamlı bulunmuştur [$X^2=3384,376$, $p<.001$]. Bu durum değişkenler arasındaki korelasyonun yüksek olduğunu, diğer bir deyişle tutum ölçeğinin faktör analizi için uygun olduğunu göstermektedir.

Açımlayıcı faktör analizinde incelenmesi gereken bir diğer değer, faktör yük değerleridir. Büyüköztürk (2003), maddelerin faktör yük değerlerinin 0,45 ya da daha yüksek olması iyi bir sonucun göstergesi olup; az sayıda madde için bu sınır değer 0,30'a indirilebileceğini ifade etmektedir. Ölçekten madde elemesi yapılmadan önceki mevcut maddelere ilişkin faktör yük değerleri Tablo 4'te gösterilmektedir.

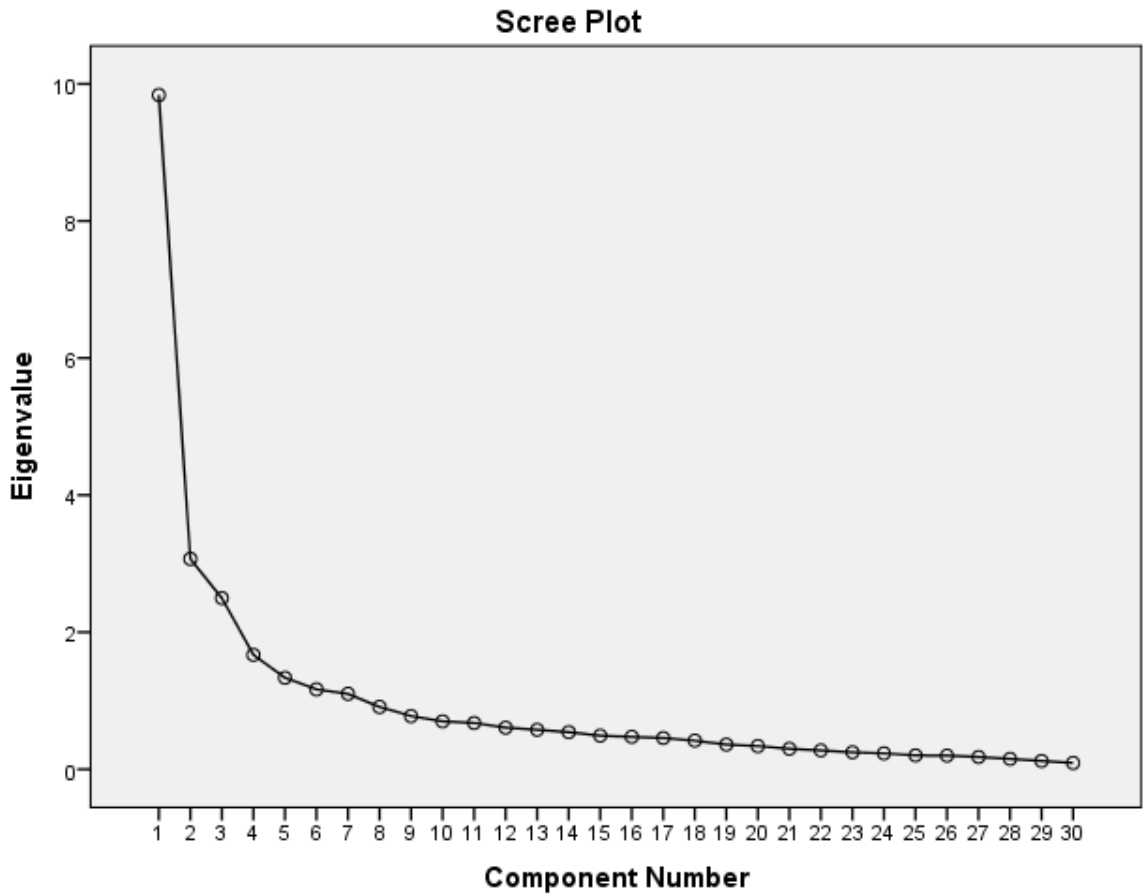
Tablo 4

Maddelere ilişkin faktör yük değerleri (Madde elenmeden önceki durum)

Maddelerin Ortak Faktör Varyans Değerleri			Maddelerin Ortak Faktör Varyans Değerleri		
Maddeler	Başlangıç Değerleri	Ekstraksiyon	Maddeler	Başlangıç Değerleri	Ekstraksiyon
t1	1.000	0,364	T21	1.000	0,555
t2	1.000	0,291	T22	1.000	0,432
t3	1.000	0,280	T23	1.000	0,667
t4	1.000	0,598	T24	1.000	0,661
t5	1.000	0,549	T25	1.000	0,658
t6	1.000	0,516	T26	1.000	0,630
t7	1.000	0,410	T27	1.000	0,666
t8	1.000	0,597	T28	1.000	0,595
t9	1.000	0,435	T29	1.000	0,309
t10	1.000	0,461	T30	1.000	0,478
t11	1.000	0,528			
t12	1.000	0,378			
t13	1.000	0,523			
t14	1.000	0,594			
t15	1.000	0,633			
t16	1.000	0,649			
t17	1.000	0,599			
t18	1.000	0,455			
t19	1.000	0,364			
t20	1.000	0,648			

Tablo 4 incelendiğinde, maddelerin ortak faktör varyanslarının 0,291 ile 0,677 arasında değer aldığı görülmektedir. Bu durum 2. madde ve 3. madde hariç tüm maddelerin ortak faktör varyanslarının yeterli olduğunu göstermektedir. Ortak faktör varyansı 0,30'dan düşük olan 2. madde ve 3. madde ölçekten çıkarılmıştır.

Temel bileşenleri belirlemek amacıyla dik döndürme yöntemi (varimax rotation) uygulanmıştır. Açıklanan toplam varyans değerleri incelendiğinde, analize alınan 30 maddenin (değişkenin), öz değeri 1'den büyük olan yedi faktör altında birleştiği görülmektedir. Buna karşın beşinci faktörden sonra gelen faktörlerin ölçeğe olan katkısının düşük olduğu belirlenmiştir. Şekil 13'te bu sayının azaltılıp azaltılamayacağını tespit etmek için maddelerin öz değerine dayalı olarak çizilen çizgi grafiği görülmektedir.

Şekil 13. Maddelerin öz değerine göre çizilen çizgi grafiği

Maddelerin öz değerlerine göre oluşturulan çizgi grafiğine bakıldığında, grafik eğrisinin beşinci faktörden sonra düz bir hat oluşturduğu gözlemlenmektedir. Bu bağlamda

faktör sayısı için kesme noktası üç olarak belirlenmiştir. Ancak açımlayıcı faktör analizi beş faktöre göre yeniden yapıldığında dördüncü ve beşinci faktörlerde ikişer madde yer aldığı görülmüştür. Her bir faktör altında en az üç değişken bulunması gerekliliğinden dolayı faktör analizi üç faktör olacak şekilde tekrarlanmıştır (Şencan, 2005).

Üç faktöre ilişkin özdeğerler, varyans yüzdeleri ve toplam varyans yüzdeleri Tablo 5'te sunulmuştur.

Tablo 5

Üç faktöre ilişkin faktör yük değerleri

Faktör	Özdeğer	Varyans Yüzdesi	Toplam Varyans Yüzdesi
1	9,837	32,791	32,791
2	3,069	10,231	43,022
3	2,497	8,324	51,326

Tablo 5 incelendiğinde, birinci faktörün varyans yüzdesinin %32,791, ikinci faktörün varyans yüzdesinin %10,231 ve üçüncü faktörün varyans yüzdesinin %8,324 olduğu görülmektedir. Üç faktör birlikte, toplam varyansın %51,326'sını açıklamaktadır.

Gerçekleştirilen analiz neticisinde, maddelerin faktörlere göre dağılımı incelenmiştir. Bu kapsamda iki faktör üzerinde yüksek değer alan 29. madde ölçekten çıkarılmıştır. Ölçekte kalan 27 maddenin faktörlere göre dağılımı Tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 6

Yönetimsel girişimcilik ölçeği faktör yük dağılımları

Madde	Faktör 1	Faktör 2	Faktör 3
16	0,773		
15	0,769		
23	0,759		
24	0,749		
14	0,741		
30	0,655		
18	0,649		
22	0,607		
19	0,584		
12	0,580		

Tablo 6'nın devamı

25	0,810	
28	0,757	
27	0,736	
26	0,728	
17	0,717	
21	0,710	
20	0,677	
13	0,575	
4		0,733
8		0,718
6		0,706
5		0,697
11		0,674
9		0,648
7		0,640
10		0,598
1		0,524

Maddelerin anlamları incelendiğinde; birinci faktörde yer alan maddelerin girişimciliği destekleyen yapıları, ikinci faktörde yer alan maddelerin yönetsel eylemleri, üçüncü faktörde yer alan maddelerin ise girişimcilik özdeğerlendirmesini yansıttığı görülmektedir. Belirlenen bu 3 boyutta yer alan ifadeler aşağıda listelenmiştir:

1. Girişimciliği Destekleyen Yapılar: Bu boyut altında üniversitelerde oluşturulan teknoparklar, kuluçka merkezleri, teknoloji transfer ofisleri (TTO) ve araştırma merkezleri gibi girişimciliği destekleyen yapılar ile patent ve sanayi işbirliği desteklerine yönelik ifadeler yer almaktadır.
2. Yönetsel Eylemler: Bu boyut altında sanayi ve uluslararası aktörlerle gerçekleştirilecek iş birlikleri ile ilgili yönetsel girişimler, yeni fikirler ve tasarımlara katkı, girişimcilik ile güncel parametreleri takip gibi ifadeler yer almaktadır.
3. Girişimcilik Özdeğerlendirmesi: Bu boyut altında, girişimcilik faaliyetlerini hayata geçirmek adına risk alma, değişim ve dönüşüm aksiyonlarına yönelik ifadeler yer almaktadır.

Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği Doğrulayıcı Faktör Analizi

Açımlayıcı faktör analizinin sonucunda belirlenen faktör yapısının elde edilen veriler için uygunluğunu değerlendirmek için verilere AMOS 23 yazılımı ile doğrulayıcı faktör analizi yapılmıştır. Doğrulayıcı faktör analizine geçilmeden önce varsayımların sınanması amacıyla normallik testi ve uçdeğerler analizi yapılmıştır. Uçdeğerin atılması ile normallik varsayımları sağlanmış olup faktörlere ilişkin çarpıklık ve basıklık değerlerine Tablo 7’de yer verilmiştir.

Tablo 7

Yönetimsel girişimcilik ölçeği faktörlerine ilişkin çarpıklık ve basıklık değerleri

Faktörler	N	Basıklık	Çarpıklık
Girişimciliği	192	- 0,597	-0,565
Destekleyen Yapılar	192	0,768	-0,618
Yönetimsel Eylemler	192	- 0,695	-0,003
Girişimcilik			
Özdeğerlendirmesi			

Tablo 7 incelendiğinde, yönetimsel girişimcilik ölçeği faktörlerine ait puanların normal dağılıma uyduğu görülmektedir. Faktörler arasındaki korelasyonlar incelenmiş ve anlamlı ilişki içerisinde oldukları belirlenmiştir. Faktörlerin korelasyon düzeylerine ilişkin bilgiler Tablo 8’de sunulmuştur.

Tablo 8

Yönetimsel girişimcilik ölçeği faktörlerine ilişkin korelasyon değerleri

		Girişimciliği Destekleyen Yapılar	Yönetimsel Eylemler	Girişimcilik Özdeğerlendirmesi
Girişimciliği	Pearson			
Destekleyen	Korelasyon	1		
Yapılar	Katsayısı			
	Sig			
	n			
Yönetimsel	Pearson			
Eylemler	Korelasyon	0,530*	1	
	Katsayısı			
	Sig	0,000		
	n	192		

Tablo 8'in devamı

Girişimcilik Özdeğerlendirmesi	Pearson Korelasyon Katsayısı	0,458*	0,364*	1
	Sig n	0,000 192	0,000 192	

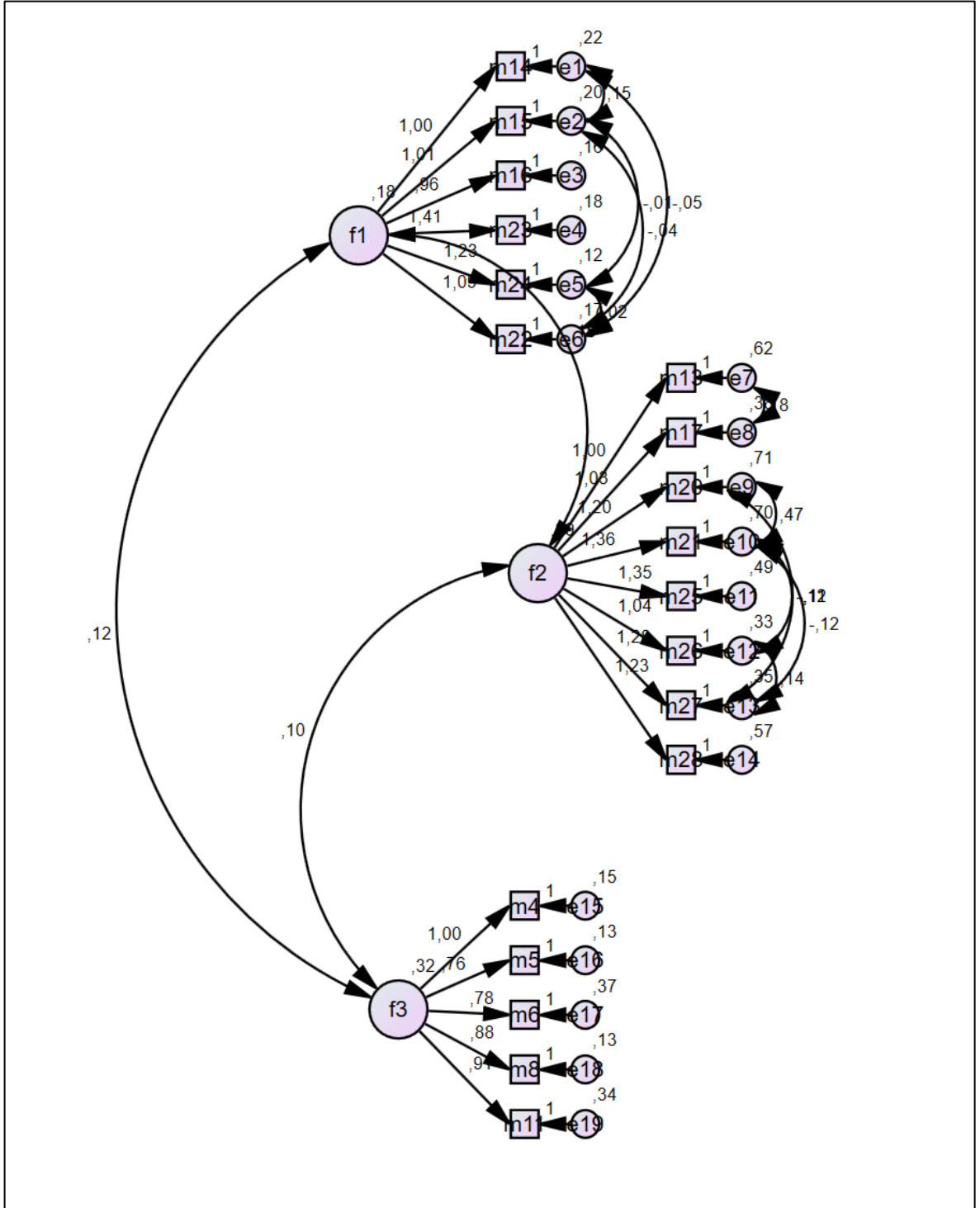
Tablo 8 incelendiğinde ölçeğin faktörleri arasında orta düzeyde anlamlı ilişki olduğu görülmektedir. Faktörler arasında çoklu doğrusallık olup olmadığının incelenmesi amacıyla Tolerance ve VIF değerleri incelenmiş ve Tablo 9'da sunulmuştur.

Tablo 9

Yönetimsel girişimcilik ölçeği faktörlerine ilişkin tolerance ve VIF değerleri

Faktörler	Tolerance	VIF
Girişimciliği Destekleyen Yapılar	0,638	1,568
Yönetimsel Eylemler	0,700	1,428
Girişimcilik Özdeğerlendirmesi	0,770	1,299

Bu çalışmada faktörler arasında çoklu doğrusallık olup olmadığı VIF ve Tolerance değerleri ile kontrol edilmiştir. VIF değerinin 10'dan küçük, Tolerance değerinin ise .01'den daha büyük olması çoklu doğrusallık olmadığını göstermektedir. Beş alt boyutun tamamına ait Tolerance değerleri .01'in üzerinde VIF değerleri ise 10'un oldukça altındadır. Bu sonuçlara göre alt boyutlar arasında çoklu doğrusallık olmadığı söylenebilir. Tüm varsayımlar kontrol edildikten sonra doğrulayıcı faktör analizine geçilmiştir. Yönetimsel girişimcilik ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları Şekil 14'te ve önerilen modelin uyum değerleri Tablo 10'da sunulmuştur.

Şekil 14. Yönetimsel girişimcilik ölçeğine ilişkin doğrulayıcı faktör analizi sonuçları

Tablo 10

Önerilen modelin uyum değerleri

Uyum Ölçüleri	Kabul Edilebilir Uyum İndeksleri	Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği
RMSEA	RMSEA $\leq$ 0.10	0,065
GFI	0.90 $\geq$ GFI	0,88
AGFI	0.85 $\geq$ AGFI	0,84
NFI	0.80 $\leq$ NFI	0,89
CFI	0.80 $\leq$ CFI	0,95
RMR	RMR $\leq$ 0.10	0,043

Doğrulayıcı faktör analizi neticesinde, elde edilen uyum indeksi değerleri ki-kare değeri 248,990, GFI=0,88, AGFI=0,84, CFI=0,95, RMR=0,043 ve RMSEA=0,065 olarak hesaplanmıştır. Ki-kare değerinin serbestlik derecesine oranı (χ^2/sd) 1,80'dir. Berlienen bu oranın beşten küçük olması modelin kabul edilebilir uyum gösterdiği anlamında gelmektedir (Sümer, 2000). Bunun yanında RMSEA değerinin 0,05-0,08 aralığında kabul edilebilir düzeyde uyum gösterdiği ifade edilmektedir (Büyüköztürk vd., 2004).

Yılmaz ve Çelik, (2009) RMSEA ve RMR değerlerinin 0,10'dan küçük olmasının modelin kabul edilebilir olduğunu gösterdiğini belirtmişlerdir. Sonuçlar incelendiğinde belirlenen değerlerin önerilen bu model için RMR=0,043 ve RMSEA=0,065 olduğu görülmektedir. Bununla birlikte Garson (2004) (aktaran Büyüköztürk vd., 2004) CFI ve NFI değerleri ile ilgili olarak, 0,80 ve üzerinde bir sonucun kabul edilebilir olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum ise araştırmada belirlenen CFI=0,95 ve NFI=0,89 değerlerinin kabul edilebilir olduğunu göstermektedir. Sonuç olarak belirlenen bulgular, faktör yapısının elde edilen verilerle uyum içinde olduğunu göstermektedir (Kline, 2011).

Ölçeğin geçerliğinin açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi ile belirlendikten sonra ölçeğin güvenirlik analizi için tüm faktörler için Cronbach Alpha katsayıları hesaplanmıştır. Faktörlere ve ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alpha değerlerine Tablo 11'de yer verilmiştir.

Tablo 11

Faktörlere ve ölçeğin tamamına ilişkin Cronbach Alpha değerleri

Faktörler	Cronbach Alpha
Girişimciliği Destekleyen Yapılar	0,88
Yönetimsel Eylemler	0,89
Girişimcilik Özdeğerlendirmesi	0,84
Ölçek	0,90

Ölçek ve faktör güvenirliğini değerlendirmek için kullanılan Cronbach Alpha katsayısı 0 ile 1 arasında değişen bir değerdir. Ölçülen bu değer 0,00 – 0,40 arasında ise ölçek için güvenilir değil, 0,40 – 0,60 arasında ise ölçek için düşük güvenirlikte, 0,60 – 0,80 arasında ise ölçek için oldukça güvenilir ve 0,80 – 1,00 arasında ise ölçek için yüksek derecede güvenilir ifadeleri kullanılmaktadır (Tavşancıl, 2005). Tablo 11 incelendiğinde ölçeğe ait faktörlerin ve ölçeğin bütününe güvenirliğinin yüksek olduğu görülmektedir.

ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği (Girişimcilik Eğilimi Ölçeği)

Akademik girişimcilik ile ilgili nicel verilerin elde edilmesi ve akademik personelin üniversitelerin girişimcilik eğilimine görüşlerine ait verilerin toplanması için Todorovic vd. (2011) tarafından geliştirilen 22 maddeden oluşan ve 4 boyutu bulunan Girişimcilik Eğilimi Ölçeği kullanılmıştır. Bu ölçeğe ait 4 boyutta yer alan ifadeler aşağıda listelenmiştir:

1. Araştırma Mobilitesi: Araştırmaların değerli, faydalı ve sanayi ya da diğer paydaşlarla paylaşılabılır olduğundan emin olunmasına dair ifadeler.
2. Resmi olmama/kalıplaşmama: Fırsatları belirleme, resmi olmayan yöntemlerle hareket etme (kaynak elde etme, sorunlar, ortaklarla iş birliği) ve geleneksel üniversite ortamının dışında çalışma ile ilgili ifadeler.
3. Sanayi işbirliği: Fakülte ve öğrenci düzeyinde katılım ve sanayiyle kurulan ilişkilerle ilgili ifadeler.

4. Üniversite politikaları: Birimler düzeyinde yenilikleri teşvik etme, istekli olma ya da kısıtlayıcı olma gibi algılanan üniversite politikalarına ilişkin ifadeler.

Türkçe uyarlama çalışması Derya Kula (2013) tarafından gerçekleştirilen Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinin dil ve kültürel özellikler göz önünde bulundurularak Türkçe'ye çevirisi ve gerekli uyarlamaları yapılmıştır. Alan uzmanlarından görüşler alınarak dil eşdeğerliği ve kapsam geçerliği sağlanmıştır. Ölçeğin yapı geçerliliğini incelemek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi (DFA) gerçekleştirilmiştir. Modelin RMSEA değeri 0,067 olarak bulunmuştur. Bu çerçevede; DFA uyumunun sağlandığı görülmüştür. $\chi^2 /sd = 600,78 / 125 = 4$ değeri >3 olması sebebiyle kabul edilebilir sınırlar içinde yer almadığı görülmüştür. SRMR ve RFI kriterlerine göre ölçme modelinin iyi uyum sınırları içinde olduğu görülmüştür. RMSEA, NFI, CFI, GFI, AGFI kriterlerine göre ölçme modelinin kabul edilebilir uyum sınırları içinde olduğu görülmüştür. Yapılan faktör analizi sonucunda uyum sağlandığı görülmüştür.

Girişimcilik Niyeti Ölçeği

Akademik girişimcilik ile ilgili nicel verilerin elde edilmesi için kullanılan diğer bir ölçek Linan ve Chen (2009) tarafından geliştirilen ve Türkçe uyarlama çalışması Şeşen ve Basım (2012) tarafından gerçekleştirilen 6 maddeden oluşan ve bir boyutu olan Girişimcilik Niyeti Ölçeğidir. Şeşen ve Basım (2012), Girişimcilik Niyeti Ölçeğinin geçerliliğini değerlendirmek için faktör analizi gerçekleştirmiştir. Ölçeğin faktör analizine uygunluğunu belirlemek amacıyla Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) ve Bartlett testi kullanılmıştır. Analizler sonucu KMO değeri 0,92 bulunmuştur. Bu değer 0,5'den büyük olması örneklem büyüklüğünün yeterli olduğunu göstermektedir. Ayrıca Bartlett testinin anlamlı sonuç vermesi de ölçeğin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir, $X^2(15) = 2229,030$, $p < ,001$. Yapılan faktör analizi, Girişimcilik Niyeti Ölçeğinin tek bir faktörle açıklandığını göstermektedir. Bu faktör, ölçeğin toplam varyansının %86,37'sini açıklamaktadır. Bu değerler, ölçeğin geçerliliğinin yüksek olduğunu ortaya koymaktadır.

Bu ölçeklerin araştırmada kullanılabilmesi amacıyla, Türkçe uyarlama çalışmalarını yapan araştırmacılara ulaşılarak gerekli izinler alınmıştır. Araştırmacı tarafından geliştirilecek yönetsel girişimcilik ölçeği ve akademik girişimcilik ile ilgili veri toplamak

için kullanılacak olan hazır ölçeklerin uygulanabilmesi adına, araştırmanın incelenmesi için Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kuruluna başvuru yapılmıştır. Kurul, araştırmanın Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu ilkelerine uygun olduğuna oy birliği ile karar vermiştir. Etik kurul incelemesi sonrası veri toplama sürecine geçilmiştir. Bu doğrultuda yönetimsel girişimcilik ölçeği, ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği Google Forms sistemi üzerinde çevrimiçi olarak hazırlanmıştır. Bu ölçekler üniversite bilgi sistemleri üzerinden ilgili üniversitelere gönderilmiştir. Bunun yanında yönetimsel girişimcilik ölçeği GYÜE’de yer alan üniversitelerde yönetici olarak görev yapan akademik personele e-posta yoluyla iletilmiştir. ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği ise GYÜE’de yer alan üniversitelerde görev yapan akademik personele e-posta yoluyla iletilmiştir. Yönetimsel girişimcilik ölçeği araştırmacı tarafından toplam 3.436 kişiye gönderilmiş, 194 katılımcı ölçeği yanıtlamıştır. ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği araştırmacı tarafından toplam 3.767 kişiye gönderilmiş, 190 katılımcı ölçekleri yanıtlamıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmanın nitel ve nicel boyutlarında toplanan veriler ayrı ayrı analiz edilmiştir. Bu bölümde verilerinin analiz yöntemleri açıklanmaktadır.

3.4.1. Nitel Verilerin Analizi

Araştırmada nitel yöntem ile toplanan veriler içerik analiz yöntemi ile incelenmiştir. İçerik analizi, bir konuya dair sözlü, yazılı, görsel veya işitsel materyallerin içeriğini gösteren ifadelerle düzenli bir biçimde kodlanarak, kategoriler ve/veya temalar halinde ayrılması ve belirli kurallar çerçevesinde özetlenmesi olarak tanımlanır (Büyüköztürk vd., 2013). İçerik analizinin esas hedefi, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve bağlantılara ulaşmaktır. İçerik analizinde elde edilen verilerin öncelikle kavramsal hale getirilmesi, ardından bu kavramlara dayalı olarak mantıklı bir şekilde yapılandırılması ve böylelikle veriyi açıklayan temaların belirlenmesi gerekmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

Yıldırım ve Şimşek (2016) içerik analiz yönetiminin aşağıdaki dört aşamadan oluştuğunu ifade etmektedir.

1. Verilerin Kodlanması: İçerik analizinin bu ilk aşamasında araştırmacı, topladığı bilgileri analiz ederek, mantıklı parçalara ayırmaya ve her parçanın kavramsal olarak ne anlama geldiğini belirlemeye çalışır.
2. Temaların Bulunması: Bu aşama, verilerin kodlanması aşamasından sonra belirlenen kodlar aracılığıyla, verileri genel bir biçimde açıklamaya yarayan ve kodları belli kategoriler altında birleştiren temaların bulunması aşamasıdır.
3. Verilerin Kodlar ve Temalar Üzerinden Düzenlenmesi ve Tanımlanması: İkinci aşama olan tematik kodlama aşamasından sonra, içerik analizinin bu üçüncü aşaması, elde edilen verilerin anlaşılır şekilde tanımlanması ve ifade edilmesi aşamasıdır.
4. Bulguların Yorumlanması: Dördüncü ve son aşamada detaylı bir şekilde tanımlanan ve sunulan bulguların araştırmacı tarafından analiz edilmesi ve belirli sonuçların çıkarılması gerçekleştirilir.

Gerçekleştirilen bu araştırmada veri toplama süreci sonrası, katılımcıların her birine bir kod verilerek (Y1, Y2... şeklinde), veriler analiz edilmiştir. Nitel yöntem ile elde edilen verilerin içerik analizi MAXQDA 2020 programı ile gerçekleştirilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda her bir katılımcı için bir belge oluşturulmuştur. Bu belgeler ilgili programa yüklenmiş ve daha sonra araştırmacı tarafından analiz edilmiştir. İçerik analizi için belirtilen analiz aşamaları bu araştırmada da izlenmiştir. Bu kapsamda öncelikle toplanan veriler araştırmacı tarafından analiz edilerek, araştırma sorularına yanıt bulmak amacıyla kullanabilecek kodlar belirlenmiştir. Kodların belirlenmesinden sonra, bu kodların mantıklı ve açıklayıcı bir şekilde biraraya gelebileceği kategori ve temalar belirlenmiştir. Daha sonra analiz sonucu elde edilen verilerin anlaşılır bir şekilde sunulabilmesi için tablolar oluşturulmuş ve bulgular yorumlanmıştır.

3.4.2. Nicel Verilerin Analizi

Araştırmacı tarafından Google Forms sistemi üzerinde çevrimiçi olarak hazırlanan yönetimsel girişimcilik ölçeği araştırmacı tarafından toplam 3.436 kişiye gönderilmiş, 194 katılımcı ölçeği yanıtlamıştır. Aynı şekilde ENTRE-U: An Entrepreneurial Orientation Scale for Universities Ölçeği (Girişimcilik Eğilimi Ölçeği) ve Girişimcilik Niyeti Ölçeği araştırmacı tarafından toplam 3.767 kişiye gönderilmiş, 190 katılımcı ölçekleri yanıtlamıştır. Google Forms sistemi ile çevrimiçi olarak toplanan nicel veriler, daha sonra incelemek üzere bir tabloya aktarılmıştır. Araştırmanın nicel boyutundan elde edilen veriler ise SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiştir. Çalışmada nicel değişkenler için ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değerleri verilmiştir. Ayrıca parametrik testlerden Pearson korelasyon testi, bağımsız gruplar t testi, Tek yönlü ANOVA, Tukey testi ve LSD testi yapılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

ARAŞTIRMA BULGULARI

Bu bölümde veri toplama araçları ile elde edilen araştırmanın nicel ve nitel verilerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

4.1. Nicel Verilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın nicel boyutuna ait bulgular, alt problemlere göre sırasıyla verilmiştir.

4.1.1. Araştırmaya Katılan Akademik Personelin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların cinsiyet, unvan, mesleki kıdem ve görev yaptıkları üniversitelerin girişimci ve yenilikçi üniversite endeksindeki düzeyine (üst, orta ve alt) ilişkin toplam 190 verinin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 12’de gösterilmiştir.

Tablo 12

Araştırmaya katılan akademik personelin kişisel bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	76	40
	Erkek	112	58,9
	Kayıp Veri	2	1,1
	TOPLAM	190	100
Unvan	Prof.Dr.	56	29,5
	Doç.Dr.	48	25,3
	Dr.Öğr.Üyesi	31	16,3
	Öğr.Gör.Dr.	6	3,2
	Öğr.Gör.	4	2,1
	Arş.Gör.Dr.	13	6,8
	Arş.Gör.	32	16,8
	TOPLAM	190	100
Mesleki Kıdem	21 yıl ve üzeri	74	38,9
	16 – 20 yıl	28	14,7
	11 – 15 yıl	32	16,8
	6 – 10 yıl	30	15,8
	5 yıldan az	26	13,7
	TOPLAM	190	100

Tablo 12'nin devamı

Görev Yapılan Üniversitenin Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksindeki Düzeyi	Üst	54	28,4
	Orta	54	28,4
	Alt	82	43,2
	TOPLAM	190	100

Tablo 12 incelendiğinde, araştırmaya katılan akademik personelin 76'sının (%40) kadın, 112'sinin (%58,9) erkek olduğu görülmektedir. Akademik personelin unvanlarına bakıldığında 56'sının (%29,5) profesör doktor, 48'inin (%25,3) doçent doktor, 31'inin (%16,3) doktor öğretim üyesi, 6'sının (%3,2) öğretim görevlisi doktor, 4'ünün (%2,1) öğretim görevlisi, 13'ünün (%6,8) araştırma görevlisi doktor ve 32'sinin (%16,8) araştırma görevlisi olduğu görülmektedir. Akademik personelin mesleki kıdemlerine bakıldığında 74'ünün (%38,9) 21 yıl ve üzeri, 28'inin (%14,7) 16 – 20 yıl arası, 32'sinin (%16,8) 11 – 15 yıl arası, 30'unun (%15,8) 6 – 10 yıl arası ve 26'sinin (%13,7) 5 yıldan az kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Son olarak akademik personelin görev yaptıkları üniversitelerin girişimci ve yenilikçi üniversite endeksindeki düzeyine bakıldığında 54'ünün (%28,4) üst grupta yer aldığı, aynı şekilde 54'ünün (%28,4) orta grupta yer aldığı ve 82'sinin (%43,2) alt grupta yer aldığı görülmektedir.

4.1.2. Araştırmaya Katılan Üniversite Yöneticilerinin Kişisel Bilgilerine İlişkin Bulgular

Katılımcıların cinsiyet, unvan, idari görev, mesleki kıdem ve görev yaptıkları üniversitelerin girişimci ve yenilikçi üniversite endeksindeki düzeyine (üst, orta ve alt) ilişkin toplam 185 verinin frekans ve yüzde dağılımları Tablo 13'te gösterilmiştir.

Tablo 13

Araştırmaya katılan üniversite yöneticilerinin kişisel bilgileri

		f	%
Cinsiyet	Kadın	59	31,9
	Erkek	126	68,1
	TOPLAM	185	100
Unvan	Prof.Dr.	79	42,7
	Doç.Dr.	48	25,9
	Dr.Öğr.Üyesi	26	14,1
	Öğr.Gör.Dr.	15	8,1
	İdari Yönetici	17	9,2
	TOPLAM	185	100
İdari Görev	Rektör Yardımcısı	3	1,6
	Dekan	9	4,9
	Dekan Yardımcısı	16	8,6
	Müdür	11	5,9
	Müdür Yardımcısı	16	8,6
	Bölüm Başkanı	45	24,3
	Bölüm Başkan Yardımcısı	40	21,6
	Anabilim Dalı Başkanı	28	15,1
	İdari Yönetici	17	9,2
	TOPLAM	185	100
Mesleki Kıdem	21 yıl ve üzeri	101	54,6
	16 – 20 yıl	38	20,5
	11 – 15 yıl	25	13,5
	6 – 10 yıl	14	7,6
	5 yıldan az	7	3,8
	TOPLAM	185	100
Görev Yapılan Üniversitenin Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksindeki Düzeyi	Üst	49	26,5
	Orta	55	29,7
	Alt	81	43,8
	TOPLAM	185	100,0

Tablo 13 incelendiğinde, araştırmaya katılan üniversite yöneticilerinin 59'unun (%31,9) kadın, 126'sının (%68,1) erkek olduğu görülmektedir. Üniversite yöneticilerinin unvanlarına bakıldığında 79'unun (%42,7) profesör doktor, 48'inin (%25,9) doçent doktor, 26'sının (%15,1) doktor öğretim üyesi, 15'inin (%8,1) öğretim görevlisi doktor ve 17'sinin (%9,2) idari yönetici olduğu görülmektedir. Üniversite yöneticilerinin idari görevlerine bakıldığında 3'ünün (%1,6) rektör yardımcısı, 9'unun (%4,9) dekan, 16'sının (%8,6) dekan yardımcısı, 11'inin (%5,9) müdür, 16'sının (%8,6) müdür yardımcısı, 45'inin (%24,3) bölüm başkanı, 40'inin (%21,6) bölüm başkan yardımcısı, 28'inin (%15,1) anabilim dalı başkanı ve 17'sinin (%9,2) idari yönetici olduğu görülmektedir. Akademik personelin mesleki kıdemlerine bakıldığında 101'inin (%54,6) 21 yıl ve üzeri, 38'inin (%20,5) 16 – 20 yıl arası,

25'inin (%13,5) 11 – 15 yıl arası, 14'ünün (%7,6) 6 – 10 yıl arası ve 7'sinin (%3,8) 5 yıldan az kıdeme sahip oldukları görülmektedir. Son olarak üniversite yöneticilerinin görev yaptıkları üniversitelerin girişimci ve yenilikçi üniversite endeksindeki düzeyine bakıldığında 49'unun (%26,5) üst grupta yer aldığı, 55'inin (%29,7) orta grupta yer aldığı ve 81'inin (%43,8) alt grupta yer aldığı görülmektedir.

4.1.3. Akademik Personel Algısına Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmanın birinci alt problemi “Akademik personel algısına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Tablo 14'te üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerine ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları sunulmuştur.

Tablo 14

Akademik personel algısına üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri

	X	ss	min.	max.
Araştırma Mobilitesi	3,74	0,67	1,50	5,00
Resmi Olmama/Kalıplaşmama	3,50	0,71	1,00	5,00
Sanayi İş Birliği	3,65	0,79	1,20	5,00
Üniversite Politikaları	3,60	0,82	1,00	5,00
Toplam	3,63	0,65	1,69	5,00

Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin dört alt boyutu bulunmaktadır. Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinden alınabilecek en yüksek değer 5 olduğundan, puanlar 0 – 1,66 arası düşük, 1,67 – 3,32 arası orta ve 3,33 – 5,00 yüksek düzey olarak belirlenmiştir. Tablo 14 incelendiğinde, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırma mobilitesi alt boyutunda yüksek olduğu ($\bar{X}=3,74$; $ss=0,68$), resmi olmama/kalıplaşmama alt boyutunda yüksek olduğu ($\bar{X}=3,50$; $ss=0,68$), sanayi iş birliği alt boyutunda yüksek olduğu ($\bar{X}=3,65$; $ss=0,81$) ve üniversite politikaları alt boyutunda yüksek olduğu ($\bar{X}=3,60$; $ss=0,84$) görülmektedir. Bununla birlikte üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi toplam puanları incelendiğinde de ($\bar{X}=3,63$; $ss=0,64$) yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri gerek alt boyutlarda gerekse toplam puan olarak yüksek düzeyde olduğu belirlenmiştir.

4.1.4. Akademik Personel Algısına Göre Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Araştırmanın ikinci alt problemi “Akademik personel algısına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri çeşitli değişkenlere (üniversite, cinsiyet, unvan, kıdem) göre değişmekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Veri analizi için istatistiksel yöntemi belirlemek üzere, ilk olarak ölçekten alınan puanların normal dağılıma uygunluğu sınanmıştır. Tablo 15’te Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinden alınan puanlara ilişkin normallik sınamasına yer verilmiştir.

Tablo 15

Girişimcilik eğilimi ölçeğine ilişkin normallik değerleri

	n	Çarpıklık	Basıklık
Araştırma Mobilitesi	190	-0,320	0,068
Resmi Olmama / Kalıplaşmama	190	-0,338	0,422
Sanayi İş Birliği	190	-0,548	-0,054
Üniversite Politikaları	190	-0,462	0,077
Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyi	190	-0,303	-0,179

Tablo 15 incelendiğinde, Girişimcilik Eğilimi Ölçeğinden elde edilen puanların normal dağılıma uyduğu görülmektedir. Bu nedenle, araştırmanın ikinci alt probleminin çözümünde parametrik testlerin kullanılması uygun görülmüştür.

GYÜE’deki konumlarına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerine ilişkin varyansların homojen olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan Levene testi sonuçlarına Tablo 16’da yer verilmiştir.

Tablo 16

GYÜE’deki konumlarına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerine ilişkin levene testi sonuçları

	Levene Değeri	df1	df2	p
Akademik Girişimcilik Eğilimi	0,245	2	187	0,783

Tablo 16 incelendiğinde, GYÜE'deki konumlarına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerine ilişkin Levene testi sonuçları doğrultusunda (0,783; $p>0,05$) varyansların homojen olduğu görülmektedir. Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin GYÜE'deki konumlarına göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçlarına Tablo 17'de yer verilmiştir.

Tablo 17

GYÜE'deki konumlarına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Araştırma Mobilitesi	Gruplararası	1,087	2	0,544	1,203	0,303
	Gruplariçi	84,509	187	0,452		
	Toplam	85,596	189			
Resmi Olmama / Kalıplaşmama	Gruplararası	0,398	2	0,199	0,386	0,680
	Gruplariçi	96,242	187	0,515		
	Toplam	96,640	189			
Sanayi İş Birliği	Gruplararası	8,796	2	4,398	7,472	0,001*
	Gruplariçi	110,064	187	0,589		
	Toplam	118,860	189			
Üniversite Politikaları	Gruplararası	0,249	2	0,124	0,179	0,836
	Gruplariçi	129,742	187	0,694		
	Toplam	129,991	189			
Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Düzeyi	Gruplararası	1,551	2	0,775	1,801	0,168
	Gruplariçi	80,509	187	0,431		
	Toplam	82,060	189			

Tablo 17 incelendiğinde, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırma mobilitesi alt boyutunun [$F_{(2-189)}=0,303$ $p<0,05$], resmi olmama/kalıplaşmama alt boyutunun [$F_{(2-189)}=0,680$, $p<0,05$], üniversite politikaları alt boyutunun [$F_{(2-189)}=0,836$, $p<0,05$] ve üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi toplam puanlarının [$F_{(2-189)}=0,168$, $p<0,05$] GYÜE'deki konumlarına göre farklılaşmadığı görülmektedir. Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin sanayi iş birliği alt boyutunun ise GYÜE'deki konumlarına göre farklılaştığı [$F_{(2-189)}=0,001$, $p<0,05$] görülmektedir. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla varyansların homojen olduğu Levene testi ile belirlendiğinden Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre, GYÜE'de üst grupta yer alan üniversiteler ile alt grupta yer alan üniversite arasında üst grupta yer alan üniversiteler lehine anlamlı fark bulunduğu ve GYÜE'de orta grupta yer alan üniversiteler

ile alt grupta yer alan üniversiteler arasında orta grupta yer alan üniversite lehine anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir.

Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçlarına Tablo 18’de yer verilmiştir.

Tablo 18

Akademik personelin cinsiyetine göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri

	Katılımcının Cinsiyeti	n	$\bar{X}$	t	sd	p
Araştırma Mobilitesi	Kadın	76	3,83	0,290	196	0,99
	Erkek	112	3,70			
Resmi Olmama / Kalıplaşmama	Kadın	76	3,63	1,978	196	0,049*
	Erkek	112	3,43			
Sanayi İş Birliği	Kadın	76	3,74	1,112	196	0,268
	Erkek	112	3,61			
Üniversite Politikaları	Kadın	76	3,68	1,165	196	0,245
	Erkek	112	3,54			
Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyi	Kadın	76	3,72	1,566	196	0,119
	Erkek	112	3,57			

Tablo 18 incelendiğinde, üniversitelerin girişimcilik eğilimi düzeylerinin akademik personelin cinsiyetlerine göre araştırma mobilitesi alt boyutunun [$t_{(196)}=0,290$, $p>0,05$], sanayi iş birliği alt boyutunun [$t_{(196)}=1,112$, $p>0,05$], üniversite politikaları alt boyutunun [$t_{(196)}=1,165$, $p>0,05$] ve üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi toplam puanlarının [$t_{(196)}=1,566$, $p>0,05$] cinsiyete göre farklılaşmadığı görülmektedir. Üniversitelerin girişimcilik eğilimi düzeylerinin resmi olmama/kalıplaşmama alt boyutunun ise cinsiyete göre kadın akademik personel lehine farklılaştığı [$t_{(196)}=1,978$, $p>0,05$] görülmektedir.

Üniversitelerin akademik girişimcilik düzeylerinin akademik personelin unvanına göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçlarına Tablo 19’da yer verilmiştir.

Tablo 19

Akademik personelin unvanına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Araştırma Mobilitesi	Gruplararası	2,315	5	0,463	1,017	0,409
	Gruplariçi	83,274	183	0,455		
	Toplam	85,588	188			
Resmi Olmama / Kalıplaşmama	Gruplararası	3,664	5	0,733	1,443	0,211
	Gruplariçi	92,958	183	0,508		
	Toplam	96,622	188			
Sanayi İş Birliği	Gruplararası	6,079	5	1,216	1,973	0,085
	Gruplariçi	112,760	183	0,616		
	Toplam	118,840	188			
Üniversite Politikaları	Gruplararası	5,042	5	1,008	1,481	0,198
	Gruplariçi	124,578	183	0,681		
	Toplam	129,620	188			
Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyi	Gruplararası	3,572	5	0,714	1,666	0,145
	Gruplariçi	78,471	183	0,429		
	Toplam	82,043	188			

Tablo 19 incelendiğinde, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırma mobilitesi alt boyutunun [$F_{(5-188)}=0,409$, $p<0,05$], resmi olmama/kalıplaşmama alt boyutunun [$F_{(5-188)}=0,211$, $p<0,05$], sanayi iş birliği alt boyutunun [$F_{(5-188)}=0,085$, $p<0,05$], üniversite politikaları alt boyutunun [$F_{(5-188)}=0,198$, $p<0,05$] ve üniversitelerin akademik girişimcilik toplam puanlarının [$F_{(5-188)}=0,145$, $p<0,05$] akademik personelin unvanına göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Akademik personelin kıdemine göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerine ilişkin varyansların homojen olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan Levene testi sonuçlarına Tablo 20’de yer verilmiştir.

Tablo 20

Akademik personelin kıdemine göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerine ilişkin levene testi sonuçları

	Levene Değeri	df1	df2	p
Akademik Girişimcilik Eğilimi	0,304	4	185	0,875

Tablo 20 incelendiğinde, akademik personelin kıdemine göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerine ilişkin levene testi sonuçları doğrultusunda (0,875; $p>0,05$) varyansların homojen olduğu görülmektedir. Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin akademik personelin kıdemine göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçları Tablo 21’de verilmiştir.

Tablo 21

Akademik personelin kıdemine göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Araştırma Mobilitesi	Gruplararası	5,315	4	1,329	3,062	0,018*
	Gruplariçi	80,281	185	0,434		
	Toplam	85,596	189			
Resmi Olmama / Kalıplaşmama	Gruplararası	4,409	4	1,102	2,211	0,069
	Gruplariçi	92,231	185	0,499		
	Toplam	96,640	189			
Sanayi İş Birliği	Gruplararası	7,468	4	1,867	3,101	0,017*
	Gruplariçi	111,392	185	0,602		
	Toplam	118,860	189			
Üniversite Politikaları	Gruplararası	8,203	4	2,051	3,115	0,016*
	Gruplariçi	121,788	185	0,658		
	Toplam	129,991	189			
Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyi	Gruplararası	6,053	4	0,714	3,683	0,007*
	Gruplariçi	76,008	185	0,429		
	Toplam	82,060	189			

Tablo 21 incelendiğinde, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırma mobilitesi alt boyutunun [$F_{(5-188)}=0,018$, $p<0,05$], sanayi iş birliği alt boyutunun [$F_{(5-188)}=0,017$, $p<0,05$], üniversite politikaları alt boyutunun [$F_{(5-188)}=0,016$, $p<0,05$] ve üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi toplam puanlarının [$F_{(5-188)}=0,007$, $p<0,05$] unvana göre farklılaştığı görülmektedir. Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin resmi olmama/kalıplaşmama alt boyutunun ise [$F_{(5-188)}=0,069$, $p<0,05$] akademik personelin kıdemine göre farklılaşmadığı görülmektedir.

Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla varyansların homojen olduğu Levene testi ile belirlendiğinden Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre, akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırma mobilitesi alt boyutunun, sanayi iş birliği alt boyutunun, üniversite politikaları alt boyutunun ve

üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi toplam puanlarının 5 yıldan az kıdeme sahip akademik personel ile 6-10 yıl kıdeme sahip akademik personel arasında 6-10 yıl kıdeme sahip akademik personel lehine anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir.

4.1.5. Akademik Personelin Girişimcilik Niyetinin İncelenmesi

Araştırmanın üçüncü alt problemi “Akademik personelin girişimcilik niyeti ne düzeydedir?” şeklinde belirlenmiştir. Tablo 22’de akademik personelin girişimcilik niyeti düzeyine ilişkin puan ortalamaları ve standart sapmaları sunulmuştur.

Tablo 22

Akademik personelin girişimcilik niyeti

	$\bar{X}$	ss	min	max
Akademik Personelin Girişimcilik Niyeti	2,66	1,09	1,00	5,00

Girişimcilik Niyeti Ölçeğinden alınabilecek en yüksek değer 5 olduğundan, puanlar 0 – 1,66 arası düşük, 1,67 – 3,32 arası orta ve 3,33 – 5,00 yüksek düzey olarak belirlenmiştir. Tablo 20 incelendiğinde, akademik personelin girişimcilik niyetinin orta düzeyde ($\bar{X}=2,66$; $ss=1,09$) olduğu görülmektedir.

4.1.6. Akademik Personelin Girişimcilik Niyeti Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Araştırmanın dördüncü alt problemi “Akademik personelin girişimcilik niyeti düzeyleri çeşitli değişkenlere (üniversite, cinsiyet, unvan, kıdem) göre değişmekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Veri analizi için istatistiksel yöntemi belirlemek üzere, ilk olarak ölçekten alınan puanların normal dağılıma uygunluğu sınanmıştır. Tablo 23’te Girişimcilik Niyeti Ölçeğinden alınan puanlara ilişkin normallik sınamasına yer verilmiştir.

Tablo 23

Girişimcilik niyeti ölçeğine ilişkin normallik değerleri

	n	Çarpıklık	Basıklık
Girişimcilik Niyeti Düzeyi	190	0,386	-0,750

Tablo 23 incelendiğinde, Girişimcilik Niyeti Ölçeğinden elde edilen puanların normal dağılıma uyduğu görülmektedir. Bu nedenle, araştırmanın dördüncü alt probleminin çözümünde parametrik testlerin kullanılması uygun görülmüştür.

Üniversitelerin GYÜE'deki konumlarına göre akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerine ilişkin varyansların homojen olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan Levene testi sonuçlarına Tablo 24'te yer verilmiştir.

Tablo 24

Üniversitelerin GYÜE'deki konumlarına göre akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerine ilişkin levene testi sonuçları

	Levene Değeri	df1	df2	p
Girişimcilik Niyeti	0,720	2	187	0,488

Tablo 24 incelendiğinde, üniversitelerin GYÜE'deki konumlarına göre üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerine ilişkin Levene testi sonuçları doğrultusunda (0,488; $p>0,05$) varyansların homojen olduğu görülmektedir. Akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin üniversitelerin GYÜE'deki konumlarına göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçlarına Tablo 25'te yer verilmiştir.

Tablo 25

Üniversitelerin GYÜE'deki konumlarına göre akademik personelin girişimcilik niyeti düzeyleri

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	Anlamlı Fark	F	p
Gruplararası	17,729	2	8,864			
Gruplariçi	210,044	187	1,123	Üst - Alt	7,892	0,001*
Toplam	227,773	189				

Tablo 25 incelendiğinde akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin üniversitelerin GYÜE'deki konumlarına göre farklılaştığı [$F_{(2-189)}=0,001$, $p<0,05$] görülmektedir. Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla varyansların homojen olduğu Levene testi ile belirlendiğinden Tukey testi yapılmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre, GYÜE'de üst grupta olan üniversite ile alt grupta olan üniversite arasında alt grupta yer alan üniversite lehine anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir.

Akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçlarına Tablo 26'da yer verilmiştir.

Tablo 26

Cinsiyete göre akademik personelin girişimcilik niyeti düzeyleri

	Katılımcının Cinsiyeti	n	$\bar{X}$	t	sd	p
Girişimcilik Niyeti	Kadın	76	2,44	-2,388	186	0,020*
	Erkek	112	2,82			

Tablo 26 incelendiğinde akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin cinsiyete göre erkek akademik personel lehine farklılaştığı [$t_{(186)}=-2,388$, $p>0,05$] görülmektedir.

Akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin unvana göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçlarına Tablo 27'de yer verilmiştir.

Tablo 27

Unvana göre akademik personelin girişimcilik niyeti düzeyleri

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Girişimcilik Niyeti	Gruplararası	6,920	5	1,384	1,152	0,335
	Gruplariçi	219,836	183	1,201		
	Toplam	226,757	188			

Tablo 27 incelendiğinde akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin unvana göre farklılaşmadığı [$F_{(5-183)}=0,001$, $p<0,05$] görülmektedir.

Akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin kıdeme göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan ANOVA sonuçlarına Tablo 28’de yer verilmiştir.

Tablo 28

Kıdeme göre akademik personelin girişimcilik niyeti düzeyleri

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Girişimcilik Niyeti	Gruplararası	5,837	4	1,459	1,216	0,305
	Gruplariçi	221,936	185	1,200		
	Toplam	227,773	189			

Tablo 28 incelendiğinde akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin kıdeme göre farklılaşmadığı [$F_{(4-185)}=0,001$, $p<0,05$] görülmektedir.

4.1.7. Yükseköğretim Kurumlarındaki Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeylerinin İncelenmesi

Araştırmanın beşinci alt problemi “Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri nedir?” şeklinde belirlenmiştir. Tablo 29’da yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyine ait ortalamalar ve standart sapmalar verilmiştir.

Tablo 29

Yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyi

	$\bar{X}$	ss	min	max
Girişimciliği Destekleyen Yapılar	4,51	0,50	2,67	5,00
Yönetimsel Eylemler	3,70	0,80	1,00	5,00
Girişimcilik Özdeğerlendirmesi	4,20	0,51	2,60	5,00
Yönetimsel Girişimcilik Düzeyi	4,09	0,51	2,42	5,00

Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeylerinin üç alt boyutu bulunmaktadır. Yönetimsel Girişimcilik Ölçeğinden alınabilecek en yüksek değer 5 olduğundan, puanlar 0 – 1,66 arası düşük, 1,67 – 3,32 arası orta ve 3,33 – 5,00 yüksek düzey olarak belirlenmiştir. Tablo 26 incelendiğinde, yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeylerinin girişimciliği destekleyen yapılar alt boyutunda yüksek olduğu ($\bar{X}=4,51$;

ss=0,54), yönetimsel eylemler alt boyutunda yüksek olduğu ($\bar{X}=3,70$; ss=0,54) ve girişimcilik özdeğerlendirmesi alt boyutunda yüksek olduğu ($\bar{X}=4,20$; ss=0,54) görülmektedir. Bununla birlikte yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeylerinin toplam puanları incelendiğinde de ($\bar{X}=4,09$; ss=0,54) yüksek olduğu görülmektedir. Diğer bir deyişle yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri gerek alt boyutlarda gerekse toplam puan olarak yüksek düzeyde olduğu görülmektedir.

4.1.8. Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeylerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Araştırmanın altıncı alt problemi “Yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri çeşitli değişkenlere (üniversite, cinsiyet, unvan, idari görev, kıdem) göre değişmekte midir?” şeklinde belirlenmiştir. Veri analizi için istatistiksel yöntemi belirlemek üzere, ilk olarak ölçekten alınan puanların normal dağılıma uygunluğu sınanmıştır.. Tablo 30’da Yönetimsel Girişimcilik Ölçeğinden alınan puanlara ilişkin normallik sınamasına yer verilmiştir.

Tablo 30

Yönetimsel girişimcilik ölçeğine ilişkin normallik değerleri

	n	Çarpıklık	Basıklık
Girişimciliği Destekleyen Yapılar	185	-0,850	0,223
Yönetimsel Eylemler	185	-0,653	0,744
Girişimcilik Özdeğerlendirmesi	185	-0,185	-0,486
Yönetimsel Girişimcilik Düzeyi	185	-0,275	0,029

Tablo 30 incelendiğinde, Yönetimsel Girişimcilik Ölçeğinden elde edilen puanların alt faktörlerde ve toplam puanda normal dağılıma uyduğu görülmektedir. Bu nedenle, araştırmanın altıncı alt probleminin analizinde parametrik testlerin kullanılması karar verilmiştir.

Yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeylerinin üniversitelerinin GYÜE’deki konumlarına göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA sonuçları Tablo 31’de sunulmuştur.

Tablo 31

Üniversitelerinin GYÜE'deki konumlarına göre yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Girişimciliği Destekleyen Yapılar	Gruplararası	0,167	2	0,084	0,321	0,726
	Gruplariçi	47,461	182	0,261		
	Toplam	47,628	184			
Yönetsel Eylemler	Gruplararası	0,946	2	0,473	0,731	0,483
	Gruplariçi	117,792	182	0,647		
	Toplam	118,738	184			
Girişimcilik Özdeğerlendirmesi	Gruplararası	0,091	2	0,045	0,167	0,846
	Gruplariçi	49,495	182	0,272		
	Toplam	49,586	184			
Toplam	Gruplararası	0,178	2	0,089	0,337	0,714
	Gruplariçi	48,099	182	0,264		
	Toplam	48,278	184			

Tablo 31 incelendiğinde yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin faktörler bazında ve toplam puana göre üniversitelerinin GYÜE'deki konumlarına göre farklılaşmadığı [$F_{(2-182)}=0,714$, $p<0,05$] görülmektedir. Diğer bir deyişle yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri görev yaptıkları üniversitelerin GYÜE'deki konumlarına göre farklılaşmamaktadır. Yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin cinsiyete göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla yapılan t-testi sonuçları Tablo 29'da sunulmuştur.

Tablo 32

Cinsiyete göre yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri

	Katılımcının Cinsiyeti	n	$\bar{X}$	t	sd	p
Girişimciliği Destekleyen Yapılar	Kadın	59	4,45	-1,143	183	0,254
	Erkek	126	4,54			
Yönetsel Eylemler	Kadın	59	3,78	0,853	183	0,395
	Erkek	126	3,67			
Girişimcilik Özdeğerlendirmesi	Kadın	59	4,17	-0,579	183	0,563
	Erkek	126	4,22			
Toplam	Kadın	59	4,09	0,050	183	0,960
	Erkek	126	4,09			

Tablo 32 incelendiğinde yönetsel girişimcilik düzeylerinin cinsiyetlerine göre toplam puanda [$t_{(183)}=0,050$, $p>0,05$] ve alt faktörlerde farklılaşmadığı görülmektedir.

Yönetimsel girişimcilik düzeylerinin unvana göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA sonuçları Tablo 33'te sunulmuştur.

Tablo 33

Unvana göre yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Girişimciliği	Gruplararası	0,536	4	0,134	0,512	0,727
Destekleyen	Gruplariçi	47,092	180	0,262		
Yapılar	Toplam	47,628	184			
Yönetimsel	Gruplararası	5,792	4	1,448	2,308	0,060
Eylemler	Gruplariçi	112,946	180	0,627		
	Toplam	118,738	184			
Girişimcilik	Gruplararası	1,740	4	0,435	1,636	0,167
Özdeğerlendirmesi	Gruplariçi	47,847	180	0,266		
	Toplam	49,586	184			
Toplam	Gruplararası	1,663	4	0,416	1,605	0,175
	Gruplar içi	46,614	180	0,259		
	Toplam	48,278	184			

Tablo 33 incelendiğinde yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeylerinin faktörler bazında ve toplam puana göre unvana göre farklılaşmadığı [$F_{(4-180)}=0,175$, $p<0,05$] görülmektedir. Diğer bir deyişle yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri unvanlarına göre farklılaşmamaktadır. Yönetimsel girişimcilik düzeylerinin kıdeme göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA sonuçları Tablo 34'te sunulmuştur.

Tablo 34

Kıdemlerine göre yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Girişimciliği	Gruplararası	0,392	2	0,098	0,373	0,828
Destekleyen	Gruplariçi	47,236	182	0,262		
Yapılar	Toplam	47,628	184			
Yönetimsel	Gruplararası	2,840	4	0,134	0,512	0,727
Eylemler	Gruplariçi	115,898	180	0,262		
	Toplam	118,738	184			
Girişimcilik	Gruplararası	0,851	2	0,213	0,786	0,536
Özdeğerlendirmesi	Gruplar içi	48,735	182	0,271		
	Toplam	49,586	184			

Tablo 34'ün devamı

	Gruplararası	1,144	4	0,286	1,092	0,362
Toplam	Gruplarıçi	47,134	180	0,262		
	Toplam	48,278	184			

Tablo 34 incelendiğinde yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin faktörler bazında ve toplam puana göre kıdeme göre farklılaşmadığı [$F_{(4-180)}=0,362$, $p<0,05$] görülmektedir. Diğer bir deyişle yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri kıdeme göre farklılaşmamaktadır.

İdari görevlerine göre yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerine ilişkin varyansların homojen olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan Levene testi sonuçlarına Tablo 35'te yer verilmiştir.

Tablo 35

İdari görevlerine göre yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerine ilişkin Levene testi sonuçları

	Levene Değeri	df1	df2	p
Yönetsel Girişimcilik	0,692	5	183	0,630

Tablo 35 incelendiğinde, idari görevlerine göre yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerine ilişkin Levene testi sonuçları doğrultusunda ($0,630$; $p>0,05$) varyansların homojen olduğu görülmektedir. Yönetsel girişimcilik düzeylerinin idari göreve göre farklılaşma düzeyini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ANOVA sonuçları Tablo 36'da sunulmuştur.

Tablo 36

İdari görevlerine göre yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
Girişimciliği	Gruplararası	1,848	8	0,237	0,913	0,507
Destekleyen	Gruplarıçi	45,731	176	0,260		
Yapılar	Toplam	47,628	184			
Yönetsel	Gruplararası	10,899	4	1,362	2,224	0,028*
Eylemler	Gruplarıçi	107,838	180	0,613		
	Toplam	118,738	184			
Girişimcilik	Gruplararası	3,409	2	0,424	1,624	0,121
Özdeğerlendirmesi	Gruplarıçi	46,177	182	0,262		
	Toplam	49,586	184			
Toplam	Gruplararası	4,446	4	0,556	2,232	0,027*
	Gruplarıçi	43,831	180	0,249		
	Toplam	48,278	184			

Tablo 36 incelendiğinde yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin girişimciliği destekleyen yapılar alt boyutunun [$F_{(4-180)}=0,507$, $p<0,05$] ve girişimcilik özdeğerlendirmesi alt boyutunun [$F_{(4-180)}=0,121$, $p<0,05$] idari göreve göre farklılaşmadığı görülmektedir. Yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin yönetsel eylemler alt boyutunun [$F_{(4-180)}=0,028$, $p<0,05$] ve toplam puanın ise [$F_{(4-180)}=0,027$, $p<0,05$] yöneticilerin idari görevine göre farklılaştığı görülmektedir.

Anlamlı farkın hangi gruplar arasında olduğunun belirlenmesi amacıyla varyansların homojen olduğu Levene testi ile belirlendiğinden LSD testi yapılmıştır. LSD testi sonuçlarına göre, yönetsel eylemler alt boyutunda dekan ile anabilim dalı başkanı, bölüm başkan yardımcısı ve müdür yardımcısı arasında dekan lehine; dekan yardımcısı ile ve müdür yardımcısı arasında dekan yardımcısı lehine; müdür ile bölüm başkanı, bölüm başkan yardımcısı ve müdür yardımcısı arasında müdür lehine anlamlı fark olduğu görülmüştür. Toplam puan bazında ise dekan ile anabilim dalı başkanı, bölüm başkan yardımcısı, bölüm başkanı, idari yönetici ve müdür yardımcısı arasında dekan lehine; müdür ile müdür yardımcısı ve bölüm başkan yardımcısı arasında müdür lehine; bölüm başkanı ile bölüm başkan yardımcısı arasında bölüm başkanı lehine anlamlı fark bulunduğu belirlenmiştir.

4.1.9. Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi Düzeyleri ile Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

Araştırmanın yedinci alt problemi “Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri ve akademisyenlerin girişimcilik niyetleri ile yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri arasında ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Yönetimsel girişimcilik ölçeğinden elde edilen veriler normal dağılıma uyduğu için bu alt problemin çözümünde parametrik korelasyon analizi olan Pearson korelasyon analizi kullanılmıştır.

Tablo 37

Yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri ile akademisyenlerin girişimcilik niyetleri ve üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri arasındaki ilişki

		Yönetimsel Girişimcilik	Akademik Girişimcilik Niyeti	Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi
Yönetimsel Girişimcilik	Pearson Korelasyon Katsayısı Sig n	1		
Akademik Girişimcilik Niyeti	Pearson Korelasyon Katsayısı Sig n	0,108 0,144 185	1	
Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimi	Pearson Korelasyon Katsayısı Sig n	-0,128 0,082 185	0,141 0,055 185	1

Yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri ile akademisyenlerin girişimcilik niyeti arasında hesaplanan korelasyon katsayısı 0,108 ($p=0,144$), üniversitelerin girişimcilik düzeyi arasındaki korelasyon katsayısı -0,128 ($p=0,082$) olarak bulunmuştur. Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi ile akademisyenlerin girişimcilik niyeti arasında hesaplanan korelasyon katsayısı ise 0,141 ($p=0,055$) olarak belirlenmiştir. Diğer bir deyişle, yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri ile akademisyenlerin girişimcilik niyeti ve üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ilişki bulunmamaktadır.

4.2. Nitel Verilere İlişkin Bulgular

Bu bölümde araştırmanın nitel boyutuna ait bulgular, alt problemlere göre sırasıyla verilmiştir.

4.2.1. Girişimciliğin Tanımlanması Temasına İlişkin Bulgular

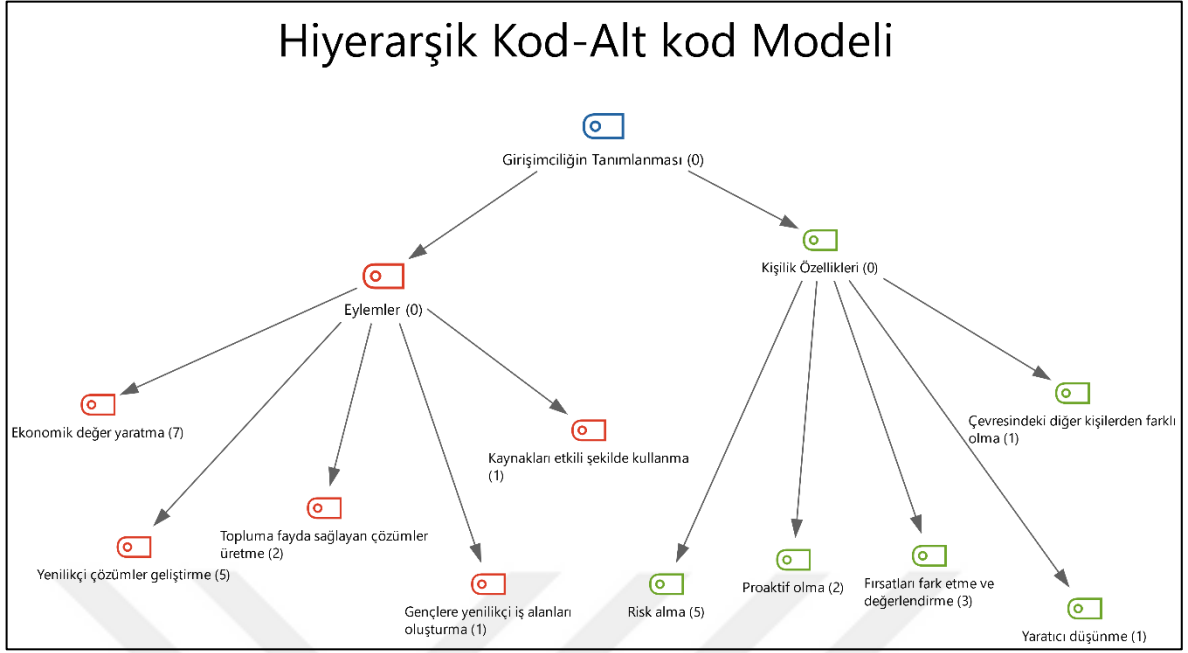
Bu başlık altında yöneticilerin girişimcilik kavramını nasıl tanımladıkları açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar, kişilik özellikleri ve eylemler olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler ve katılımcıların ifadeleri Tablo 38’de sunulmuştur.

Tablo 38

Girişimciliğin tanımlanmasına ile ilgili görüşlere ait bulgular

Kategori	Kod	Katılımcı Kodları	f
Kişilik Özellikleri	Risk alma	Y1,Y2,Y3,Y5,Y7	5
	Fırsatları fark etme ve değerlendirme	Y1,Y2,Y5	3
	Proaktif olma	Y5,Y7	2
	Yaratıcı düşünme	Y5	1
	Çevresindeki diğer kişilerden farklı olma	Y3	1
Eylemler	Ekonomik değer yaratma	Y1,Y2,Y4,Y5,Y6,Y8,Y10	7
	Yenilikçi çözümler geliştirme	Y2,Y4,Y5,Y6,Y7	5
	Topluma fayda sağlayan çözümler üretme	Y2,Y9	2
	Kaynakları etkili şekilde kullanma	Y11	1
	Gençlere yenilikçi iş alanları oluşturma	Y5	1

Tablo 38’e göre katılımcıların girişimciliğin tanımlanmasına ilişkin verdikleri cevaplar kişilik özellikleri ve eylemler olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Kişilik özellikleri kategorisi altındaki kodlar; risk alma, fırsatları fark etme ve değerlendirme, proaktif olma, yaratıcı düşünme ve çevresindeki diğer kişilerden farklı olma şeklinde belirlenmiştir. Eylemler kategorisi altındaki kodlar; ekonomik değer yaratma, yenilikçi çözümler geliştirme, topluma fayda sağlayan çözümler üretme, kaynakları etkili şekilde kullanma ve gençlere yenilikçi iş alanları oluşturma şeklinde belirlenmiştir. Girişimciliğin tanımlanması temasına ait hiyerarşik kod – alt kod modeli Şekil 15’te verilmiştir.

Şekil 15. Girişimciliğin tanımlanması temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli

Kişilik özellikleri kategorisinde en çok bahsedilen ifade risk alma ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak risk almaya vurgu yapan katılımcılardan Y5 şunları söylemiştir: “*Girişimcilik süreci, risk almayı, yaratıcı düşünmeyi ve proaktif olmayı gerektiriyor.*” Aynı durumla ilgili olarak katılımcılardan Y3 şunları söylemiştir: “*Girişimciliği, risk alan ve çevresindeki diğer kişilerden farklı olan bireylerin sergilediği bir davranış olarak görüyorum.*”

Eylemler kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade ekonomik değer yaratma ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y2 şunları söylemiştir: *Girişimcilik, yaratıcı fikirlerin uygulanması ve ekonomik değer oluşturma sürecidir.* Eylemler kategorisinde en çok bahsedilen ikinci ifade yenilikçi çözümler geliştirme ifadesi olmuştur. Bu ifade ile ilgili olarak katılımcılardan Y7 şunları söylemiştir: “*Yeni, orijinal fikirleri, uygulamaları hayata geçirmek için eylemde bulunmaktır, bu cesarete ve deneyime sahip olmaktır.*” Bunların yanında katılımcılardan Y8 girişimciliğin tanımlanması ile ilgili olarak şunları söylemiştir: “*Bir probleme veya ihtiyaca, ticari bir beklenti motivasyonu ile çözüm üretmektir bence. Çözüm bir hizmet de olabilir bir ürün de.*”

4.2.2. Girişimci Üniversitenin Tanımlanması Temasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında yöneticilerin girişimci üniversite kavramını nasıl tanımladıkları açıklanmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar, kurumsal yapı ve çevresel yapı olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler ve katılımcıların ifadeleri Tablo 39’da sunulmuştur.

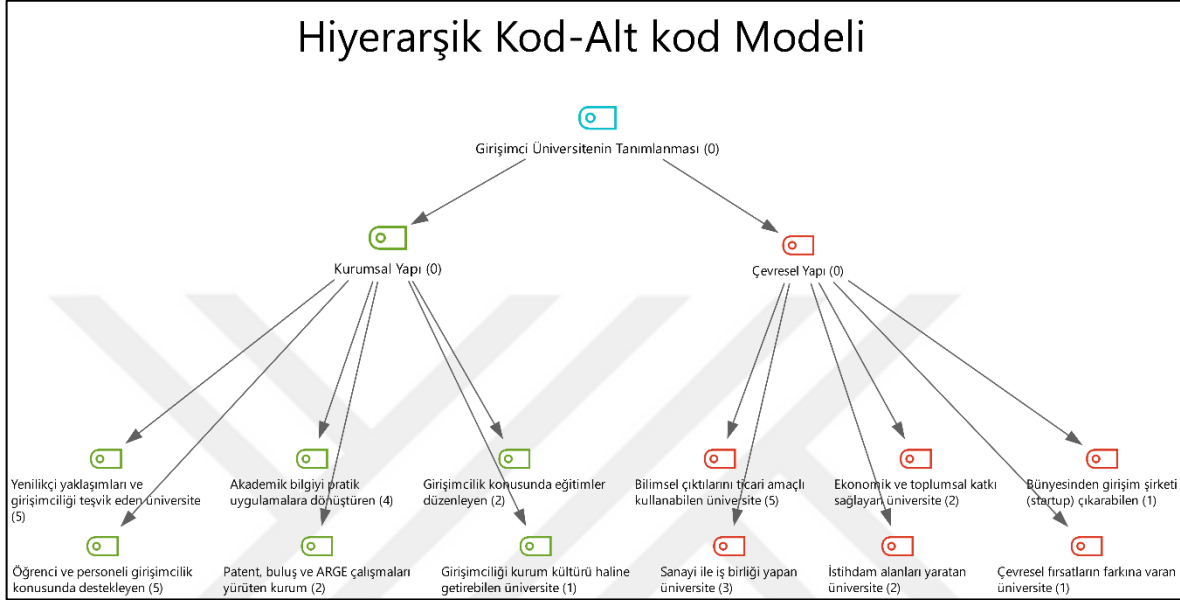
Tablo 39

Girişimci üniversitenin tanımlanması ile ilgili görüşlere ait bulgular

Kategori	Kod	Katılımcı Kodları	f
Kurumsal Yapı	Yenilikçi yaklaşımları ve girişimciliği teşvik eden üniversite	Y2,Y4,Y5,Y6,Y7	5
	Öğrenci ve personeli girişimcilik konusunda destekleyen üniversite	Y3,Y4,Y5,Y6,Y7	5
	Akademik bilgiyi pratik uygulamalara dönüştüren üniversite	Y1,Y2,Y5,Y7	4
	Girişimcilik konusunda eğitimler ve etkinlikler düzenleyen üniversite	Y4,Y12	2
	Patent, buluş ve ARGE çalışmaları yürüten kurum	Y3,Y8	2
	Girişimciliği kurum kültürü haline getirebilen üniversite	Y8	1
Çevresel Yapı	Bilimsel çıktılarını ticari amaçlı kullanabilen üniversite	Y1,Y2,Y7,Y8,Y10	5
	Sanayi ile iş birliği yapan üniversite	Y2,Y4,Y9	3
	Ekonomik ve toplumsal katkı sağlayan üniversite	Y2,Y5	2
	İstihdam alanları yaratan üniversite	Y1,Y4	2
	Çevresel fırsatların farkına varan üniversite	Y1	1
	Bünyesinden girişim şirketi (startup) çıkarabilen	Y8	1

Tablo 39’a göre katılımcıların girişimci üniversite tanımlanmasına ilişkin verdikleri cevaplar kurumsal yapı ve çevresel yapı olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Kurumsal yapı kategorisi altındaki kodlar; yenilikçi yaklaşımları ve girişimciliği teşvik eden üniversite, öğrenci ve personeli girişimcilik konusunda destekleyen üniversite, akademik bilgiyi pratik uygulamalara dönüştüren üniversite, girişimcilik konusunda eğitimler ve etkinlikler düzenleyen üniversite, patent, buluş ve AR – GE çalışmaları yürüten kurum ve girişimciliği kurum kültürü haline getirebilen üniversite şeklinde belirlenmiştir. Çevresel yapı kategorisi altındaki kodlar; bilimsel çıktılarını ticari amaçlı kullanabilen üniversite, sanayi ile iş birliği yapan üniversite, ekonomik ve toplumsal katkı sağlayan üniversite,

istihdam alanları yaratan üniversite, çevresel fırsatların farkına varan üniversite ve bünyesinden girişim şirketi (startup) çıkarabilen şeklinde belirlenmiştir. Girişimci üniversitenin tanımlanması temasına ait hiyerarşik kod – alt kod modeli Şekil 16’da verilmiştir.

Şekil 16. Girişimci üniversitenin tanımlanması temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli

Kurumsal yapı kategorisinde en çok bahsedilen ifadeler “yenilikçi yaklaşımları ve girişimciliği teşvik eden üniversite” ve “öğrencileri, akademik ve idari personeli girişimcilik konusunda destekleyen üniversite” ifadeleri olmuştur. Yenilikçi yaklaşımları ve girişimciliği teşvik etme ifadesi ile ilgili olarak katılımcılardan Y6 şunları söylemiştir: “*Girişimci üniversite, yeniliklere, gelişmelere uyum sağlayan ve her koşulda bunu destekleyen üniversite olarak tanımlanabilir.*” Bunun yanında katılımcıların çoğu, girişimci üniversiteleri mensuplarını girişimcilik ile ilgili her konuda destekleyen kurumlar olarak da ifade etmişlerdir. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y3 şunları söylemiştir: “*Akademik ve idari personeli her türlü faaliyetlerde teşvik eden, bilimsel anlamda patent, buluş ve ARGE çalışmaları yürüten kurum olarak görüyorum.*”

Çevresel yapı kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “bilimsel çıktıları ticari amaçlı kullanabilen üniversite” ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y10 şunları söylemiştir: “*Girişimci üniversite, bilgi üretmenin ötesine geçerek, bu bilgiyi*

ticarileştirebilen, toplumsal katkı sağlayan bir yapıya sahiptir.” Bunların yanında katılımcılardan Y1 girişimciliğin tanımlanması ile ilgili olarak şunları söylemiştir: “Girişimci üniversite denildiği zaman diğer üniversitelerden bir adım önde, çevresel olanakların farkına varan ve bunları somut çıktılar üreterek değerlendirebilen üniversiteler zihnimde canlanıyor.”

4.2.3. Üniversitelerin Girişimcilik Ekosistemine Katkıları Temasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında yöneticilerin, üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkılarını nasıl açıkladıkları aktarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar, ekosistem ve altyapı katkısı ve bilgi ve araştırma katkısı olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler ve katılımcıların ifadeleri Tablo 40’da sunulmuştur.

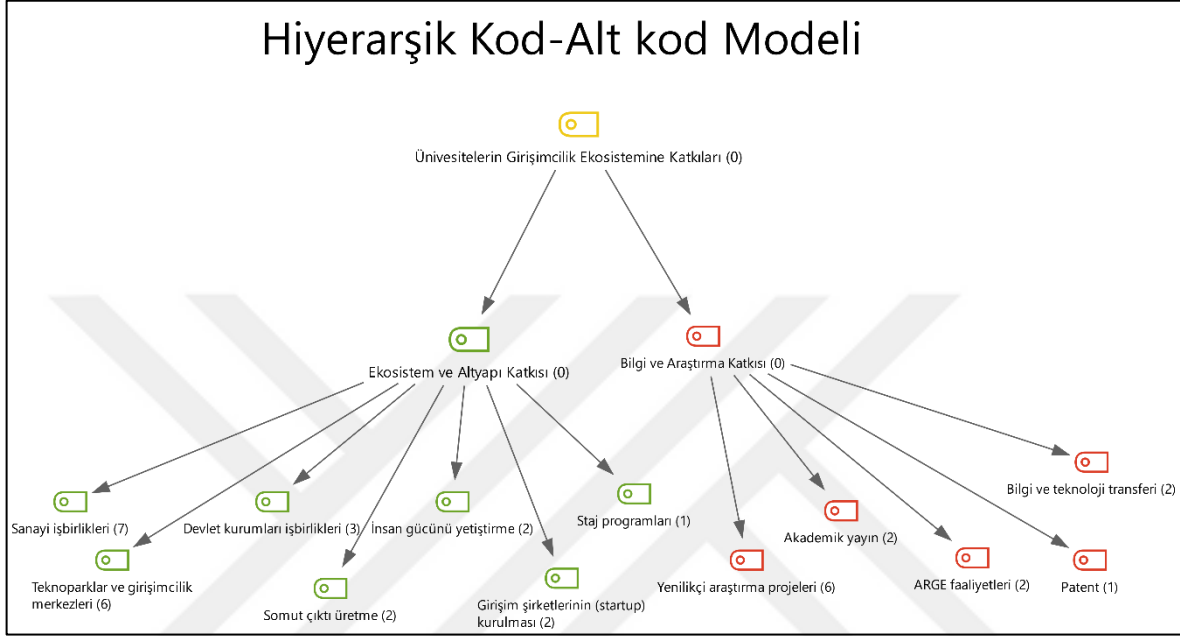
Tablo 40

Üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkıları ile ilgili görüşlere ait bulgular

Kategori	Kod	Katılımcı Kodları	f
Ekosistem ve Altyapı Katkısı	Sanayi iş birlikleri	Y1,Y2,Y3,Y4,Y5,Y6,Y8	7
	Teknoparklar ve girişimcilik merkezleri	Y2,Y3,Y4,Y5,Y7,Y8	6
	Devlet kurumları iş birlikleri	Y3,Y4,Y9	3
	İnsan gücünü yetiştirme	Y3,Y5	2
	Girişim şirketlerinin (startup) kurulması	Y5,Y8	2
	Somut çıktı üretme	Y1,Y8	2
	Staj programları	Y2	1
Bilgi ve Araştırma Katkısı	Yenilikçi araştırma projeleri	Y1,Y2,Y3,Y4,Y5,Y11	6
	Akademik yayın	Y1,Y5	2
	AR – GE faaliyetleri	Y1,Y5	2
	Bilgi ve teknoloji transferi	Y3,Y5	2
	Patent alma	Y1	1

Tablo 40’da da görüldüğü üzere katılımcıların üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkılarına ilişkin verdikleri cevaplar ekosistem ve altyapı katkısı ve bilgi ve araştırma katkısı olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Ekosistem ve altyapı katkısı kategorisi altındaki kodlar; sanayi iş birlikleri, teknoparklar ve girişimcilik merkezleri, devlet kurumları iş birlikleri, insan gücünü yetiştirme, girişim şirketlerinin (startup) kurulması, somut çıktı üretme ve staj programları şeklinde belirlenmiştir. Bilgi ve araştırma

katkısı kategorisi altındaki kodlar; yenilikçi araştırma projeleri, akademik yayın, AR – GE faaliyetleri, bilgi ve teknoloji transferi ve patent alma şeklinde belirlenmiştir. Üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkıları temasına ait hiyerarşik kod – alt kod modeli Şekil 17’de verilmiştir.

Şekil 17. Üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkıları temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli

Ekosistem ve altyapı katkısı kategorisinde en çok bahsedilen ifade “sanayi iş birlikleri” ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y2 şunları söylemiştir: *“Üniversiteler, girişimcilik ekosisteminin önemli bir parçasıdır ve çeşitli yollarla bu ekosisteme katkıda bulunurlar. Bunlardan bazıları inovatif projeler ve sanayi ile iş birlikleridir.”* Aynı durumla ilgili olarak katılımcılardan Y4 şunları söylemiştir: *“Üniversiteler sanayi ve devlet kurumu iş birlikleri ile girişimcilik ekosistemine yüksek katkı sağlaması gereken durumdadır.”*

Bilgi ve araştırma katkısı kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “yenilikçi araştırma projeleri” ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y5 şunları söylemiştir: *“Üniversiteler, girişimcilik ekosistemine bilgi üretimi, araştırma projeleri, yetenekli insan kaynağı yetiştirme gibi çeşitli yollarla büyük katkılar sağlayabilirler.”* Katılımcılardan genel olarak üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkısının önemine

vurgu yapan Y1 şunları söylemiştir: “Üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkılarının oldukça fazla olması gerektiğini düşünüyorum. Gerek ARGE faaliyetleri ile gerekse fırsatları görme noktasında üniversitelerin birçok avantajlara sahip olduğunu düşünüyorum.”

4.2.4. Girişimci Bir Yapının Üniversiteye Kazandırdıkları Temasına İlişkin Bulgular

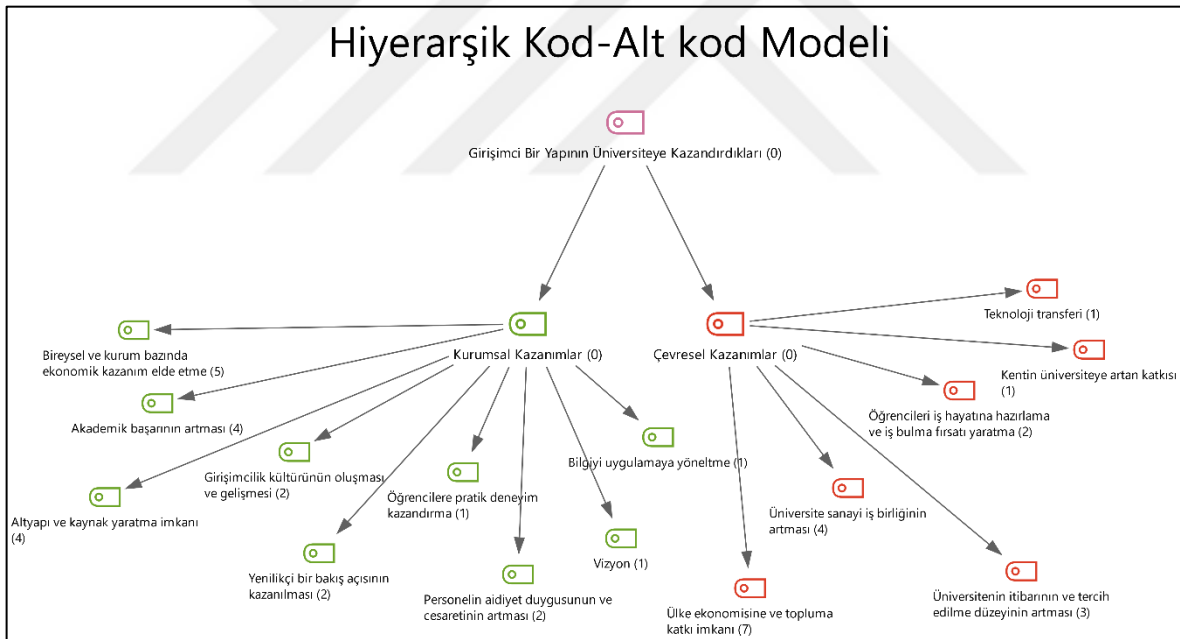
Bu başlık altında yöneticilerin, girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıklarını nasıl açıkladıkları aktarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar, kurumsal kazanımlar ve çevresel kazanımlar olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler ve katılımcıların ifadeleri Tablo 41’de sunulmuştur.

Tablo 41

Girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıkları ile ilgili görüşlere ait bulgular

Kategori	Kod	Katılımcı Kodları	f
Kurumsal Kazanımlar	Bireysel ve kurum bazında ekonomik kazanım elde etme	Y1,Y2,Y5,Y6,Y11	5
	Altyapı ve kaynak yaratma imkanı	Y2,Y6,Y7,Y8	4
	Akademik başarının artması	Y2,Y5,Y6,Y8	4
	Yenilikçi bir bakış açısının kazanılması	Y2,Y3	2
	Girişimcilik kültürünün oluşması ve gelişmesi	Y1,Y3	2
	Personelin aidiyet duygusunun ve cesaretinin artması	Y4,Y7	2
	Öğrencilere pratik deneyim kazandırma	Y5	1
	Vizyon	Y6	1
	Bilgiyi uygulamaya yöneltme	Y4	1
	Ülke ekonomisine ve topluma katkı imkanı	Y1,Y2,Y3,Y4,Y5,Y7,Y12	7
Çevresel Kazanımlar	Üniversite sanayi iş birliğinin artması	Y3,Y5,Y7,Y8	4
	Üniversitenin itibarının ve tercih edilme düzeyinin artması	Y5,Y7,Y8	3
	Öğrencileri iş hayatına hazırlama ve iş bulma fırsatı yaratma	Y2,Y5	2
	Kentin üniversiteye artan katkısı	Y7	1
	Teknoloji transferi	Y3	1

Tablo 41’de de görüldüğü üzere katılımcıların girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıklarına ilişkin verdikleri cevaplar kurumsal kazanımlar ve çevresel kazanımlar olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Kurumsal kazanımlar kategorisi altındaki kodlar; bireysel ve kurum bazında ekonomik kazanım elde etme, altyapı ve kaynak yaratma imkanı, akademik başarının artması, yenilikçi bir bakış açısının kazanılması, girişimcilik kültürünün oluşması ve gelişmesi, personelin aidiyet duygusunun ve cesaretinin artması, öğrencilere pratik deneyim kazandırma, vizyon ve bilgiyi uygulamaya yöneltme şeklinde belirlenmiştir. Çevresel kazanımlar kategorisi altındaki kodlar; ülke ekonomisine ve topluma katkı imkanı, üniversite-sanayi iş birliğinin artması, üniversitenin itibarının ve tercih edilme düzeyinin artması, öğrencileri iş hayatına hazırlama ve iş bulma fırsatı yaratma, kentin üniversiteye artan katkısı ve teknoloji transferi şeklinde belirlenmiştir. Girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıkları temasına ait hiyerarşik kod – alt kod modeli Şekil 18’de verilmiştir.

Şekil 18. Girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıkları temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli

Kurumsal kazanımlar kategorisinde en çok bahsedilen ifade “bireysel ve kurum bazında ekonomik kazanım elde etme” ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y5 şunları söylemiştir: “*Girişimci bir yapının, üniversitenin akademik ve ekonomik anlamda büyümesine katkı sağlayacağını düşünüyorum.*” Aynı durumla ilgili

olarak katılımcılardan Y11 şunları söylemiştir: “Çok ciddi finansal kaynak zenginliği olur ve bu de eğitim kalitesine ve akademik/idari personel gelirlerine olumlu yansır.”

Çevresel kazanımlar kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “ülke ekonomisine ve topluma katkı imkanı” ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y2 şunları söylemiştir: “Ayrıca, topluma fayda sağlayan projelerin hayata geçirilmesine olanak tanır.” Aynı durumla ilgili olarak katılımcılardan Y12 şunları söylemiştir: “Aynı zamanda üniversitenin sanayi ile olan bağlarını güçlendirir ve araştırma sonuçlarının toplumsal katkılarını artırarak ticarileşmesini sağlar.” Bunların yanında katılımcılardan Y4 girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıklarına ile ilgili olarak şunları söylemiştir: “Girişimci bir yapı üniversite akademik personelini bilgisini uygulamaya yöneltmek hususunda cesaretlendirir ve ülke ekonomisine önemli katkı sağlar.”

4.2.5. Girişimci Üniversite Olmanın Önündeki Engel ya da Zorluklar Temasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında yöneticilerin, girişimci bir üniversite olmanın önündeki engel veya zorlukları nasıl açıkladıkları aktarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar, yapısal ve kurumsal engeller ve bireysel ve kültürel yetersizlikler olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler ve katılımcıların ifadeleri Tablo 42’de sunulmuştur.

Tablo 42

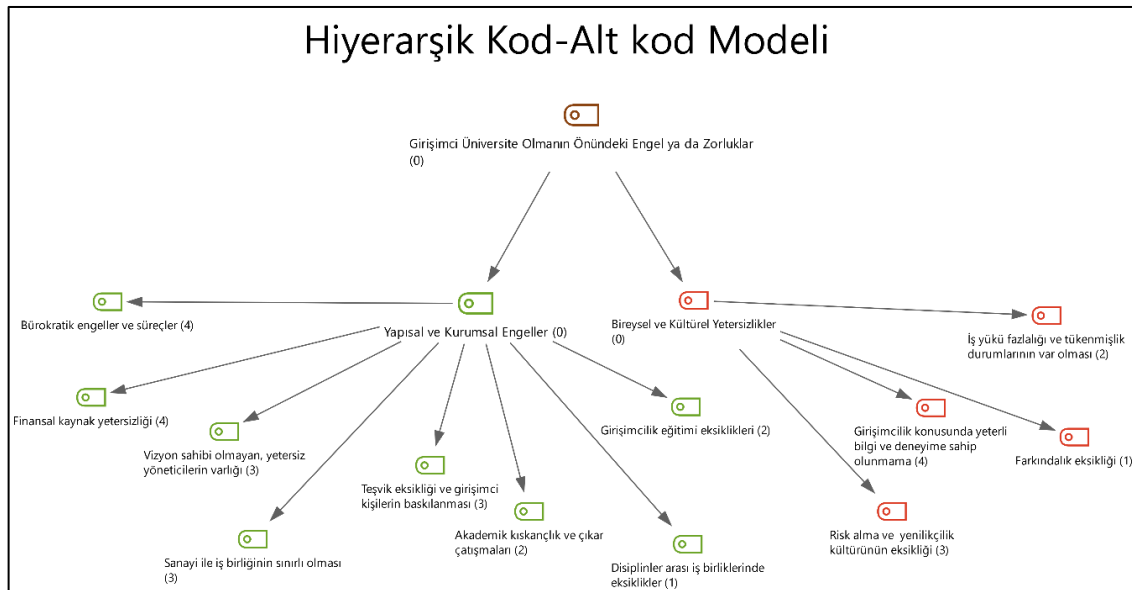
Girişimci üniversite olmanın önündeki engel ya da zorluklar ile ilgili görüşlere ait bulgular

Kategori	Kod	Katılımcı Kodları	f
Yapısal ve Kurumsal Engeller	Bürokratik engeller ve süreçler	Y1,Y2,Y3,Y5	4
	Finansal kaynak yetersizliği	Y2,Y4,Y5,Y7	4
	Vizyon sahibi olmayan, yetersiz yöneticilerin varlığı	Y3,Y6,Y7	3
	Sanayi ile iş birliğinin sınırlı olması	Y2,Y4,Y5	3
	Teşvik eksikliği ve girişimci kişilerin baskılanması	Y7,Y8,Y9	3
	Akademik kıskançlık ve çıkar çatışmaları	Y7,Y10	2
	Girişimcilik eğitimi eksiklikleri	Y2,Y3	2
	Disiplinler arası iş birliklerinde eksiklikler	Y5	1

Tablo 42'nin devamı

Bireysel ve Kültürel Yetersizlikler	Girişimcilik konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olunmaması	Y1,Y3,Y4,Y9	4
	Risk alma ve yenilikçilik kültürünün eksikliği	Y1,Y2,Y5	3
	İş yükü fazlalığı ve tükenmişlik durumlarının var olması	Y1,Y7	2
	Farkındalık eksikliği	Y2	1

Tablo 42’de de görüldüğü üzere katılımcıların, girişimci bir üniversite olmanın önündeki engel veya zorluklara ilişkin verdikleri cevaplar yapısal ve kurumsal engeller ve bireysel ve kültürel yetersizlikler olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Yapısal ve kurumsal engeller kategorisi altındaki kodlar; bürokratik engeller ve süreçler, finansal kaynak yetersizliği, vizyon sahibi olmayan, yetersiz yöneticilerin varlığı, sanayi ile iş birliğinin sınırlı olması, teşvik eksikliği ve girişimci kişilerin baskılanması, akademik kıskançlık ve çıkar çatışmaları, girişimcilik eğitimi eksiklikleri ve disiplinler arası iş birliklerinde eksiklikler şeklinde belirlenmiştir. Bireysel ve kültürel yetersizlikler kategorisi altındaki kodlar; girişimcilik konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olunmaması, risk alma ve yenilikçilik kültürünün eksikliği, iş yükü fazlalığı ve tükenmişlik durumlarının var olması ve farkındalık eksikliği şeklinde belirlenmiştir. Girişimci bir üniversite olmanın önündeki engel veya zorluklar temasına ait hiyerarşik kod – alt kod modeli Şekil 19’da verilmiştir.

Şekil 19. Girişimci bir üniversite olmanın önündeki engel veya zorluklar temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli

Yapısal ve kurumsal engeller kategorisinde en çok bahsedilen ifadeler “bürokratik engeller ve süreçler” ve “finansal kaynak yetersizliği” ifadeleri olmuştur. Bürokratik engeller ve süreçler ifadesi ile ilgili olarak katılımcılardan Y5 şunları söylemiştir: *“Benim gördüğüm kadarıyla girişimci üniversite olmanın önündeki başlıca engeller, bürokratik süreçlerin uzunluğu, finansman kaynaklarının yetersizliği ve yenilikçilik kültürünün hem akademik dünyada hem de toplumda yeterince yerleşmemiş olması durumlarıdır.”* Bunun yanında katılımcıların çoğu, finansal kaynak yetersizliğinin de girişimci üniversite olmanın önündeki engel ve zorluklardan olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y4 şunları söylemiştir: *“Üniversite kendi kaynaklarının yetersizliği sebebiyle dış kaynaklar tarafından desteklenen projelere ihtiyaç duyulmaktadır. Bu da her akademisyenin tecrübesi olmadığı bir durum olduğu için güçleşmektedir.”*

Bireysel ve kültürel yetersizlikler kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “Girişimcilik konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olunmaması” ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y9 şunları söylemiştir: *“Ayrıca, akademik personelin ve öğrencilerin girişimcilik konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olmaması da önemli bir zorluktur.”* Bunların yanında katılımcılardan Y2 girişimci bir üniversite olmanın önündeki engel veya zorluklarla ilgili olarak şunları söylemiştir: *“Girişimci üniversite olmanın önündeki engeller arasında, bürokratik süreçler, finansal kaynak yetersizliği, risk alma kültürünün eksikliği ve sanayi ile iş birliğinin sınırlı olması yer alabilir. Ayrıca, girişimcilik eğitimi ve farkındalığı konusunda eksiklikler de önemli bir zorluk olarak karşımıza çıkmaktadır.”*

4.2.6. Üniversitelerde Girişimciliği Attırmak İçin Yapılması Gerekenler Temasına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında yöneticilerin, üniversitelerde girişimciliği attırmak için yapılması gerekenleri nasıl açıkladıkları aktarılmaya çalışılmıştır. Bu kapsamda katılımcıların verdikleri cevaplardan elde edilen kodlar, yönetsel eylemler ve destekler ve iş birliği ve altyapı destekleri olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Bu kategoriler ve katılımcıların ifadeleri Tablo 43’te sunulmuştur.

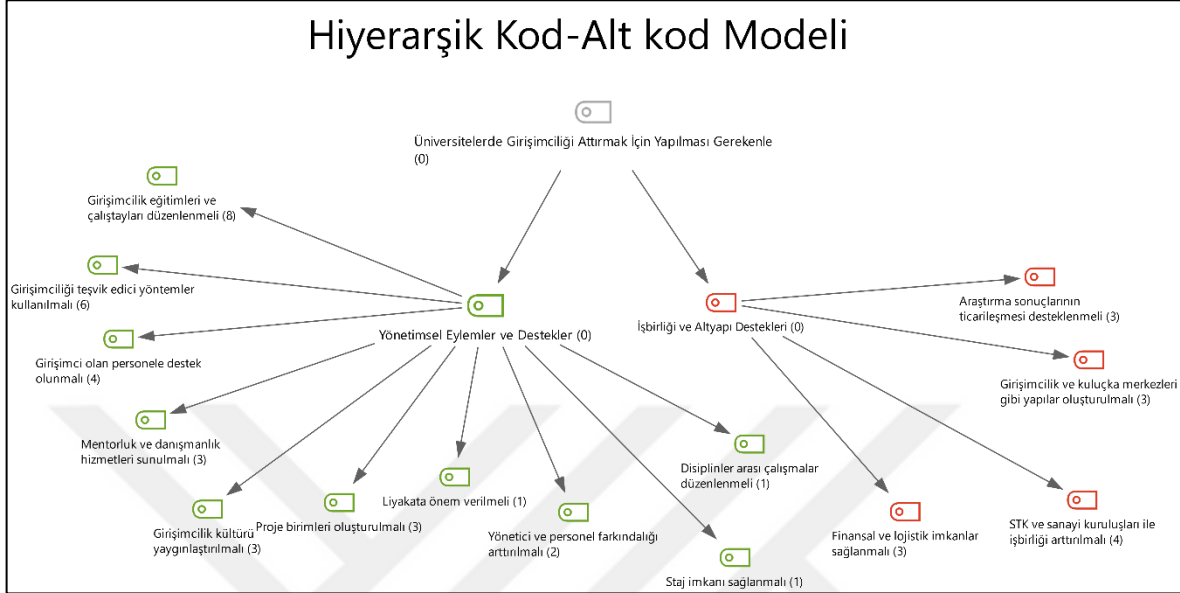
Tablo 43

Üniversitelerde girişimciliği attırmak için yapılması gerekenler ile ilgili görüşlere ait bulgular

Kategori	Kod	Katılımcı Kodları	f
Yönetimsel Eylemler ve Destekler	Girişimcilik eğitimleri ve çalıştayları düzenlenmeli	Y1,Y2,Y3,Y4,Y5,Y6,Y7,Y12	8
	Girişimciliği teşvik edici yöntemler kullanılmalı	Y1,Y2,Y3,Y5,Y8,Y10	6
	Girişimci olan personele destek olunmalı	Y1,Y4,Y8,Y9	4
	Mentorluk ve danışmanlık hizmetleri sunulmalı	Y2,Y3,Y5	3
	Girişimcilik kültürü yaygınlaştırılmalı	Y1,Y2,Y4	3
	Proje birimleri oluşturulmalı	Y1,Y2,Y4	3
	Yönetici ve personel farkındalığı arttırılmalı	Y5,Y6	2
	Liyakata önem verilmeli	Y6	1
	Disiplinler arası çalışmalar düzenlenmeli	Y4	1
	Staj imkanı sağlanmalı	Y5	1
İş birliği ve Altyapı Destekleri	STK ve sanayi kuruluşları ile iş birliği arttırılmalı	Y2,Y5,Y7,Y8	4
	Finansal ve lojistik imkanlar sağlanmalı	Y4,Y5,Y7	3
	Araştırma sonuçlarının ticarileşmesi desteklenmeli	Y1,Y5,Y8	3
	Girişimcilik ve kuluçka merkezleri gibi yapılar oluşturulmalı	Y5,Y9,Y12	3

Tablo 43'te de görüldüğü üzere katılımcıların üniversitelerde girişimciliği attırmak için yapılması gerekenlere ilişkin verdikleri cevaplar yönetimsel eylemler ve destekler ve iş birliği ve altyapı destekleri olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Yönetimsel eylemler ve destekler kategorisi altındaki kodlar; girişimcilik eğitimleri ve çalıştayları düzenlenmeli, girişimciliği teşvik edici yöntemler kullanılmalı, girişimci olan personele destek olunmalı, mentorluk ve danışmanlık hizmetleri sunulmalı, girişimcilik kültürü yaygınlaştırılmalı, proje birimleri oluşturulmalı, yönetici ve personel farkındalığı arttırılmalı, liyakata önem verilmeli, disiplinler arası çalışmalar düzenlenmeli ve staj imkanı sağlanmalı şeklinde belirlenmiştir. İş birliği ve altyapı destekleri kategorisi altındaki kodlar; STK ve sanayi kuruluşları ile iş birliği arttırılmalı, finansal ve lojistik imkanlar sağlanmalı, araştırma sonuçlarının ticarileşmesi desteklenmeli ve girişimcilik ve kuluçka merkezleri gibi

yapılar oluşturulmalı şeklinde belirlenmiştir. Üniversitelerde girişimciliği attırmak için yapılması gerekenler temasına ait hiyerarşik kod – alt kod modeli Şekil 20’de verilmiştir.

Şekil 20. Üniversitelerde girişimciliği attırmak için yapılması gerekenler temasına ait hiyerarşik kod-alt kod modeli

Yönetimsel eylemler ve destekler kategorisinde en çok bahsedilen ifade “girişimcilik eğitimleri ve çalıştayları düzenlenmeli” ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y6 şunları söylemiştir: “*Girişimcilik ile ilgili dersler, seminerler, çağrılı konuşmacılar ve uzmanlar ile bu konu güncel tutulmalıdır.*” Aynı durum ile ilgili olarak katılımcılardan Y2 şunları söylemiştir: “*Üniversitelerde girişimciliği artırmak için girişimcilik dersleri ve atölyeleri düzenlenmeli, öğrencilere ve akademisyenlere mentorluk ve danışmanlık hizmetleri sunulmalı, sanayi ile iş birliği projeleri teşvik edilmeli ve girişimcilik kültürü yaygınlaştırılmalıdır.*”

İş birliği ve altyapı destekleri kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “sivil toplum kuruluşları ve sanayi kuruluşları ile iş birliği arttırılmalı” ifadesi olmuştur. Bu durumla ilgili olarak katılımcılardan Y7 şunları söylemiştir: “*Çevre ile, sivil toplum örgütleri ile, sanayi kuruluşları ile iş birliği arttırılmalı. Bu iş birliği için üniversite personeli ile özel sektörün etkileşime geçebileceği sosyal, akademik ortamlar oluşturulabilir, çalıştaylar düzenlenebilir, üniversitelerin aldıkları kararlarda dış paydaş olarak ele alınabilir.*”

Bunların yanında katılımcılardan Y1, örgüt kültürüne vurgu yaparak şunları söylemiştir: “Üniversitelerde girişimciliği artırmak için öncelikle kültürel bir dönüşüm gerekmektedir. Başımıza yeni icat çıkarma mantığından kurtulmak gerekmektedir. Girişimciliği teşvik edici yöntemler, ödüller kullanılmalıdır. Bürokratik işler, evrak işleri vb. azaltılmalıdır. Girişimcilik faaliyetleri kağıt üzerinde kalmamalı somut çıktılar üretmelidir.”

4.2.7. Kod Matrisi Tarayıcısına İlişkin Bulgular

Araştırmanın nitel boyutunda katılımcıların verdikleri yanıtların analiz edilmesi sonucunda kod matrisi tarayıcısı elde edilmiştir. Kod matrisi tarayıcısı ile katılımcıların yanıtları sonucunda analiz edilen belgelerde yer alan kodların temalara göre dağılımı hakkında bilgi veren bir görsel üretilmiştir. Temalar ve kategorilere ait kod matrisi tarayıcısı Şekil 21’de verilmiştir.

Kod Sistemi	Katılımcı Belgeleri	TOPLAM
▼ Girişimciliğin Tanımlanması		0
> Kişilik Özellikleri	■	12
> Eylemler	■	15
▼ Girişimci Üniversitenin Tanımlanması		0
> Kurumsal Yapı	■	19
> Çevresel Yapı	■	14
▼ Üniversitelerin Girişimcilik Ekosistemine Katkıları		0
> Ekosistem ve Altyapı Katkısı	■	22
> Bilgi ve Araştırma Katkısı	■	12
▼ Girişimci Bir Yapının Üniversiteye Kazandırdıkları		0
> Kurumsal Kazanımlar	■	22
> Çevresel Kazanımlar	■	17
▼ Girişimci Üniversite Olmanın Önündeki Engel ya da Zorluklar		0
> Yapısal ve Kurumsal Engeller	■	20
> Bireysel ve Kültürel Yetersizlikler	■	10
▼ Üniversitelerde Girişimciliği Arttırmak İçin Yapılması Gerekenler		0
> Yönetimsel Eylemler ve Destekler	■	29
> İşbirliği ve Altyapı Destekleri	■	11
Σ TOPLAM	203	203

Şekil 21. Temalar ve kategorilere ait kod matrisi tarayıcısı

Şekil 21’de de görüldüğü üzere katılımcıların görüşleri ile en fazla katkı verdikleri tema, üniversitelerde girişimciliği arttırmak için yapılması gerekenler temasıdır. Bu tema altında en fazla katkı verilen kategori ise yönetimsel eylemler ve destekler kategorisidir. Katılımcıların görüşleri ile en fazla katkı verdikleri diğer bir tema da girişimci bir yapının

üniversiteye kazandırdıkları temasıdır. Bu tema altında en fazla katkı verilen kategori ise kurumsal kazanımlar kategorisidir.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma, yükseköğretim kurumlarındaki akademik ve yönetsel girişimcilik düzeylerini ortaya koymayı amaçlamıştır. Araştırmanın sonuçları, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında akademik ve yönetsel girişimcilik düzeylerini belirlemeye yönelik önemli bulgular sunmaktadır. Araştırma, üniversitelerdeki akademik personelin ve yöneticilerin girişimcilik eğilimlerini ve bu eğilimlerin kurumlar arasında nasıl farklılık gösterdiğini incelemektedir. Sonuçlar, üniversitelerin girişimcilik potansiyelini artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmesi için önemli içgörüler sunmaktadır.

5.1. Nicel Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın nicel boyutunda elde edilen verilere ait bulgular incelenmiştir. Bu kapsamda üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimleri, akademik personelin girişimcilik niyetleri ve yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerine ilişkin belirlenen sonuçlar sunulmuştur. Bunun yanında üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri ile yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri arasındaki ilişkiye ait sonuçlar da sunulmuştur.

5.1.1. Üniversitelerin Akademik Girişimcilik Eğilimlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmada öncelikle üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimlerine yönelik olarak elde edilen bulgular incelenmiştir. Bu bağlamda akademik personelin algılarına göre görev yaptıkları üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri, alt boyutlar olan araştırma mobilitesi, resmi olmama/kalıplaşmama, sanayi iş birliği ve üniversite politikaları kavramları üzerinden değerlendirilmiştir. Değerlendirmelere göre akademik personelin algılarına göre üniversitelerin akademik girişimcilik düzeyleri tüm alt boyutlarda ve toplam puan bazında yüksek bulunmuştur. Bu bulgular genel olarak üniversitelerin girişimci bir yapıya sahip olduğunu ve akademik girişimciliği teşvik eden politikalar benimsediklerini göstermektedir. Araştırmaya katılan akademik personellerin algılarına göre üniversitelerde gerçekleştirilen araştırmaların faydalı ve sanayi ya da diğer paydaşlarla paylaşılabilir olduğu

söylenabilir. Bunun yanında üniversitelerin, kurum genelinde ve birim bazında yenilikleri teşvik eden politikalar sayesinde, fırsatları belirleme ve kendi kaynaklarını yaratma eğiliminde oldukları, personel ve öğrenci bazında sanayi ile iş birliği kurma girişimlerinde bulundukları ifade edilebilir. Araştırmaların sanayilerle paylaşılabilir olması ve kurum içinde yenilikçi politikaların benimsenmesi, Etzkowitz ve Leydesdorff'un (2000) geliştirdiği Üçlü Sarmal Model'in bir yansıması olarak görülebilir. Bu modelde üniversite, sanayi ve devlet etkileşiminin bilgi temelli toplumu desteklediği vurgulanırken, araştırmada akademik personelin sanayi iş birliklerine yönelik açık olması bu etkileşimin geliştiğini ortaya koymaktadır. Bununla birlikte, üniversitelerin kendi kaynaklarını oluşturma çabaları ve fırsatları tespit etme yetenekleri, Clark'ın (1998) "girişimci üniversite" tanımıyla paralellik göstermektedir. Bu sonuçlar üniversitelerin yalnızca bilgi üreten değil, aynı zamanda ekonomik ve toplumsal yarar sağlamayı hedefleyen kurumsal yapılara dönüştüğünü göstermektedir.

Araştırmada, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimleri genel olarak değerlendirildiği gibi çeşitli değişkenlere göre de incelenmiştir. Bu değişkenler arasında öncelikle, üniversitelerin Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksindeki konumları yer almaktadır. Bunun yanında, akademik girişimcilik eğilimlerini değerlendirmek için incelenen diğer değişkenler, üniversitelerde görev yapan akademik personellerin cinsiyetleri, akademik unvanları ve kıdemleri olmuştur.

Daha önce de ifade edildiği gibi üniversitelerin GYÜE'deki konumları, girişimcilik eğilimlerini değerlendirmek açısından önemli bir gösterge olarak görülmektedir. Araştırma kapsamında GYÜE'de yer alan 50 üniversite, sıralamalarına göre üst, orta ve alt olmak üzere 3 gruba ayrılmış ve üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimleri (alt boyutlar doğrultusunda) bu konumlarına göre incelenmiştir. Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırma mobilitesi, resmi olmama/kalıplaşmama ve üniversite politikaları alt boyutlarında GYÜE'deki konumlarına göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Buna karşılık, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin sanayi iş birliği alt boyutunda ise GYÜE'deki konumlarına göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Üst grupta yer alan üniversiteler ile alt grupta yer alan üniversite arasında üst grupta yer alan üniversiteler lehine ve anlamlı fark bulunduğu orta grupta yer alan üniversiteler ile alt grupta yer alan üniversiteler arasında orta grupta yer alan üniversite lehine anlamlı fark bulunduğu tespit

edilmiştir. Sonuç olarak girişimcilik endeksinde üst sıralarda yer alan üniversitelerin sanayi iş birliği konusundaki eğilimleri daha yüksek bulunmuştur. Bu durum üniversitelerin sanayi ile iş birliği yapma kapasitelerinin, girişimcilik endeksinde üst sıralarda yer almalarında ve girişimci üniversite olarak değerlendirilmelerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Bu durum, GYÜE metodolojisinde belirtildiği gibi, üniversitelerin sanayiyle etkileşim seviyesinin, girişimcilik performansını artıran temel unsurlardan biri olduğunu göstermektedir (TÜBİTAK, 2024c). Ayrıca endeks yapısında üniversite-sanayi iş birliğine dayalı performans kriterleri önemli bir yer edindiği görülmektedir. Bu bağlamda, üniversitelerin sadece akademik verimliliklerine değil, aynı zamanda dış paydaşlarla olan ilişkilerinin kalitesine göre değerlendirilmesi, girişimcilik yeteneğini artırma açısından önemli bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

GYÜE'deki konumlarının yanında, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri araştırmaya katılan akademik personelin cinsiyetine göre de incelenmiştir. Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırma mobilitesi, sanayi iş birliği ve üniversite politikaları alt boyutlarında akademik personelin cinsiyetine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Buna karşılık, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin resmi olmama/kalıplaşmama alt boyutunda ise akademik personelin cinsiyetine göre kadın akademik personel lehine farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu durum kadın akademik personelin algısına göre kurumlarının fırsatları belirleme ve kendi kaynaklarını yaratma eğiliminde olduklarını düşündükleri ifade edilebilir. Literatürde, kadınların çalışma alanlarında fırsatlar oluşturma ve yenilikçi çözümler geliştirme bakımından daha esnek ve yaratıcılık gösterebildiklerine dair kanıtlar bulunmaktadır (Brush, Greene ve Hart, 2001; Díaz-García, González-Moreno ve Sáez-Martínez, 2015). Bu bağlamda, kadın akademik çalışanların daha fazla girişimcilik algısına sahip olmalarının, kurumsal ortamda değişim ve yenilik teşvik etme konusunda daha etkili oldukları şeklinde yorumlanabilir.

Araştırmada, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri araştırmaya katılan akademik personelin mesleki kıdemlerine göre de incelenmiştir. Üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin resmi olmama/kalıplaşmama alt boyutunda akademik personelin kıdemine göre farklılaşmadığı belirlenmiştir. Buna karşılık, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırma mobilitesi, sanayi iş birliği ve üniversite politikaları alt boyutunda ise akademik personelin kıdemine göre

farklılaştığı tespit edilmiştir. Akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırma mobilitesi, sanayi iş birliği ve üniversite politikaları alt boyutunda 5 yıldan az kıdeme sahip akademik personel ile 6-10 yıl kıdeme sahip akademik personel arasında 6-10 yıl kıdeme sahip akademik personel lehine anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum, kıdem olarak 5 yıldan daha az kıdeme sahip akademik personelin, çoğunlukla lisansüstü öğrenimlerine devam eden personel olması ile açıklanabilir. Mesleki kıdemi az olan personelin, daha çok lisansüstü öğrenimlerine devam etmekte olduklarından üniversitelerindeki akademik girişimcilik faaliyetleri ile ilgili eğilimlerinin de daha düşük düzeyde olması beklenebilir. Mesleki kıdemi 6 – 10 yıl arasında olan akademik personelin ise akademik yükselme ve araştırma odaklı faaliyetlerde bulunması ve yenilik konularında motivasyonlarının yüksek olması nedeniyle girişimcilik eğilimlerinin daha yüksek olması beklenebilir. Araştırma sonuçları incelendiğinde, üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeylerinin araştırmaya katılan akademik personelin unvanlarına göre ise farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Bu sonuç, akademik girişimciliğin bireyin kariyer aşamasıyla sıkı bağlantılı olduğunu ortaya koyan araştırmaları desteklemektedir (Wright vd., 2008). Buna karşılık, akademik unvana göre belirgin bir fark olmaması, kıdemin bilgi birikimi ve uygulamaya yansıyan motivasyon seviyesini unvandan daha doğrudan etkileyebileceğini göstermektedir. Bu yüzden, üniversitelerde akademik girişimciliğin teşvik edilmesi için, erken kariyer aşamasındaki akademisyenlerin araştırma ve sanayiyle etkileşim olanaklarının artırılması büyük önem taşımaktadır (Etzkowitz, 2003). Bu durum, akademik girişimcilik faaliyetlerinin kişisel tecrübe ve kurumsal bilinç ile birlikte ilerlediğini göstermektedir.

5.1.2. Akademik Personelin Girişimcilik Niyetlerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmada üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimlerinin dışında akademik personelin girişimcilik niyetleri de incelenmiştir. Gerçekleştirilen analizler sonucunda araştırmaya katılan akademik personelin girişimcilik niyetinin orta düzeyde olduğu belirlenmiştir. Bu, akademik personelin girişimcilik faaliyetlerine katılım konusunda belirli bir ilgiye sahip olduğunu, ancak bu ilginin yüksek olmadığını göstermektedir. Bu durumun yükseköğretim kurumlarının girişimci üniversite hedeflerine ulaşmasında bir engel

oluşturabileceği ifade edilebilir. Girişimcilik niyetinin sadece kişisel özelliklerden değil, aynı zamanda kurumsal destek yapılarından da etkilendiği ifade edilmektedir (Krueger vd., 2000). Bu çerçevede, üniversitelerin girişimcilik ekosistemini destekleyecek stratejiler oluşturması, akademik kadronun bu konudaki motivasyonunu yükseltebilir. Bürokratik engellerin azaltılması, girişimcilik odaklı eğitimlerin yaygınlaştırılması ve teşvik sistemlerinin geliştirilmesi gibi yapısal düzenlemeler, girişimcilik niyetini yüksek seviyeye çıkarma konusunda etkili olabilir (Etzkowitz, 2003). Akademik girişimciliğin sadece ekonomik değil, aynı zamanda toplumsal yenilikçilik açısından da fayda sağladığı dikkate alındığında, bu niyet seviyesini yükseltecek stratejik yöntemlerin önemi daha da netleşmektedir. Üniversitelerin girişimci bir kimliğe bürünmelerinin önemi de göz önünde bulundurularak, akademik personelin girişimcilik konusunda daha fazla desteklenmesi gerektiği ifade edilebilir.

Araştırmada, akademik personelin girişimcilik niyetleri genel olarak değerlendirildiği gibi çeşitli değişkenlere göre de incelenmiştir. Bu değişkenler arasında öncelikle, akademik personellerin görev yaptıkları üniversitelerin Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksindeki konumları yer almaktadır. Bunun yanında, akademik personelin girişimcilik niyetlerini değerlendirmek için incelenen diğer değişkenler cinsiyetleri, akademik unvanları ve kıdemleri olmuştur.

Analiz sonuçları incelendiğinde akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin, görev yaptıkları üniversitelerin GYÜE'deki konumlarına göre farklılaştığı görülmüştür. GYÜE'de üst gruptaki üniversitelerde görev yapan akademik personel ile alt gruptaki üniversitelerde görev yapan akademik personel arasında alt grupta yer alanlar lehine anlamlı fark bulunduğu tespit edilmiştir. Bu durum çelişkili görünse de bireysel girişimcilik niyeti ile kurumsal girişimcilik seviyesinin her zaman paralel bir şekilde ilerlemediğine dair çalışmalarla uyum göstermektedir. Planlanmış davranış teorisi uyarınca, bireylerin niyetleri, algılanan davranışsal kontrol ile öznel normlar gibi kişisel unsurlardan etkilenmektedir. Bu çerçevede, alt gruptaki üniversitelerde çalışan akademisyenlerin, kuruluşlarının mevcut girişimcilik düzeyinden bağımsız olarak, kendi motivasyonları, fark ettikleri fırsatlar ya da kişisel kariyer hedefleri doğrultusunda daha yüksek girişimcilik niyeti sergilemeleri mümkündür. Ayrıca, bu üniversitelerin daha esnek yapılar veya girişimcilik odaklı dönüşüm çabaları sayesinde bireysel girişimcilik niyetini teşvik eden ortamlar sunmasının da mümkün

olduğu düşünülmektedir (Ajzen, 1991). Bu bağlamda, kurumsal statü yerine bireysel psikolojik etkenlerin girişimcilik isteği üzerinde belirleyici bir etkisi olduğu ifade edilebilir. Ayrıca bu durum, GYÜE’de alt grupta yer alan üniversitelerin girişimcilik düzeyleri düşük olsa da bu kurumlarda görev yapan akademik personelin girişimcilik ile ilgili motivasyonlarının yüksek oluşu ile açıklanabilir. Endekste alt sıralarda yer alan üniversitelerin politikalarının, girişimci kimliğe bürünme odaklı olması akademik personelin girişimcilik niyetinde olumlu bir etki yaratabilir.

Akademik personelin girişimcilik niyeti cinsiyet değişkenine göre de incelenmiştir. Buna göre akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin cinsiyete göre erkek akademik personel lehine farklılaştığı görülmüştür. Bu durum erkek akademik personelin yeni girişimlerde bulunma konusunda daha motive oldukları şeklinde yorumlanabilir. Bunun yanında analiz sonuçları incelendiğinde akademik personelin girişimcilik niyeti düzeylerinin unvana ve kıdeme göre farklılaşmadığı görülmüştür. Unvan ve kıdem gibi mesleki değişkenlere göre önemli bir farklılık olmaması, girişimcilik niyetinin bireysel özelliklerden çok çevresel veya kurumsal faktörlerle daha fazla ilgili olabileceğini göstermektedir. Literatürde benzer biçimde, cinsiyetin girişimcilik niyeti üzerinde etkili bir faktör olduğu, erkeklerin risk alma ve fırsatları değerlendirme hususunda daha istekli oldukları ifade edilmektedir (Güney, 2015; Gürol ve Atsan, 2006). Bu sonuçlara göre genel olarak bakıldığında, GYÜE’de alt grupta yer alan üniversitelerde görev yapan erkek akademik personelin girişimcilik niyetinin, diğer profillerdeki akademik personellere göre daha yüksek düzeyde olduğu ifade edilebilir.

5.1.3. Yöneticilerin Yönetimsel Girişimcilik Düzeylerine İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Araştırmanın diğer bir boyutunda yükseköğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeylerine yönelik olarak elde edilen bulgular incelenmiştir. Bu bağlamda araştırmaya katılan yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri, alt boyutlar olan girişimciliği destekleyen yapılar, yönetimsel eylemler ve girişimcilik özdeğerlendirmesi kavramları üzerinden değerlendirilmiştir. Değerlendirmelere göre yöneticilerin yönetimsel girişimcilik düzeyleri tüm alt boyutlarda ve toplam puan bazında yüksek bulunmuştur. Bu bulgular genel olarak yöneticilerin yenilikçi ve girişimci

bir yaklaşım benimsemeye eğilimli olduğunu göstermektedir. Yükseköğretim kurumlarındaki yöneticilerin yönetsel girişimcilik seviyelerinin yüksek olması, üniversitelerin değişen rolüyle uyum göstermektedir. Günümüzde üniversiteler, yalnızca bilgi üreten kurumlar olmanın ötesinde, ekonomik ve toplumsal kalkınmada etkin bir rol üstlenen yenilikçi yapılar hâline gelmiştir (Etzkowitz ve Leydesdorff, 2000). Araştırmaya katılan yöneticilerin görüşlerine göre, üniversitelerde oluşturulan teknoparklar, kuluçka merkezleri, teknoloji transfer ofisleri ve araştırma merkezlerinin girişimciliği destekleyen önemli yapılar olduğu söylenebilir. Bu yapıların varlığının yanında, sanayi ve uluslararası aktörlerle gerçekleştirilecek iş birlikleri ile ilgili yönetsel girişimler de üniversite girişimciliği için önemli görülmektedir (OECD, 2010).

Girişimcilik faaliyetlerinin etkin bir şekilde yönetilebilmesi için, yöneticilerin yeni fikirlere katkı vermesi ve girişimcilik ile güncel parametreleri takip etmesi de diğer önemli hususlar olarak ön plana çıkmaktadır. Bunun yanı sıra, yöneticilerin yeniliklere karşı duyarlı olmaları, girişimcilik konusundaki gelişmeleri dikkatle izlemeleri ve öz değerlendirme yeteneklerini geliştirmeleri, girişimci üniversite modelinin sürdürülebilirliği açısından oldukça önemli kabul edilmektedir (Clark, 1998). Üniversitelerde görev yapan yöneticilerin girişimcilik ile ilgili bu faaliyetlerinin yanında öz değerlendirme yapabilmeleri de yönetsel girişimcilik eğilimlerini etkilemektedir. Bu çerçevede, yöneticilerin üst düzey yönetsel girişimcilik göstermeleri, üniversitelerin rekabetçi bilgi toplumlarına uyum sağlama yeteneğini artıran önemli bir unsur olarak görülebilir.

Araştırmada, yükseköğretim kurumlarında görev yapan yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri genel olarak değerlendirildiği gibi çeşitli değişkenlere göre de incelenmiştir. Bu değişkenler arasında öncelikle, yöneticilerin görev yaptıkları üniversitelerin GYÜE'deki konumları yer almaktadır. Bunun yanında, yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerini değerlendirmek için incelenen diğer değişkenler cinsiyetleri, akademik unvanları, idari görevleri ve kıdemleri olmuştur.

Analiz sonuçları incelendiğinde yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin girişimciliği destekleyen yapılar ve girişimcilik özdeğerlendirmesi alt boyutlarında idari görevlerine göre farklılaşmadığı görülmüştür. Buna karşılık yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin, yönetsel eylemler alt boyutunda ve toplam puan bazında ise

idari görevlerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Bu farklar yönetsel eylemler alt boyutunda incelendiğinde, dekan ile anabilim dalı başkanı, bölüm başkan yardımcısı ve müdür yardımcısı arasında dekan lehine; dekan yardımcısı ile ve müdür yardımcısı arasında dekan yardımcısı lehine; müdür ile bölüm başkanı, bölüm başkan yardımcısı ve müdür yardımcısı arasında müdür lehine anlamlı olduğu görülmüştür. Toplam puan bazında ise dekan ile anabilim dalı başkanı, bölüm başkan yardımcısı, bölüm başkanı, idari yönetici ve müdür yardımcısı arasında dekan lehine; müdür ile müdür yardımcısı ve bölüm başkan yardımcısı arasında müdür lehine; bölüm başkanı ile bölüm başkan yardımcısı arasında bölüm başkanı lehine anlamlı fark bulunduğu belirlenmiştir. Bu sonuç daha üst düzey idari görevde bulunan yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir. Bu durum, girişimcilik ile kurum hedeflerin üst düzey hedefler olması nedeniyle, daha üst düzey idari görevde bulunan yöneticilerin bu faaliyetleri içselleştirmesi ile açıklanabilir. Bunun yanında, bir diğer etken olarak, kuruluşların stratejik hedeflerinin ve girişim faaliyetlerinin sıklıkla üst düzey yöneticilerin sorumluluklarıyla bağlantılı olduğu da ifade edilmektedir (Morris vd., 2008). Üst kademe yöneticilerin kurumsal vizyon oluşturma, kaynak dağıtım ve yenilikçi süreçleri destekleme gibi görevleri, bu kişilerin girişimcilik çabalarını daha çok içselleştirmelerine de yol açtığı ifade edilmektedir (Altınay ve Wang, 2011). Bu bulgular, akademik girişimciliğin yalnızca bireysel özelliklerden değil, aynı zamanda yönetsel yetki ve görev derecesinden de etkilendiğini göstermektedir. Bu nedenle, yükseköğretim kurumlarında girişimcilik kültürünü yaygınlaştırmak amacıyla yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda kurumsal ve yapısal düzeyde de politikaların oluşturulması gerektiği ifade edilebilir.

Buna karşılık yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin görev yaptıkları üniversitelerin GYÜE'deki konumlarına göre farklılaşmadığı görülmüştür. Benzer şekilde yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeylerinin cinsiyetlerine, unvanlarına ve mesleki kıdemlerine göre de farklılaşmadığı görülmüştür. Bu durum, kurumun girişimcilik kültürünün bireysel girişimcilik davranışlarını belirlemede sınırlı bir etkisinin olabileceğini göstermektedir. Benzer biçimde, cinsiyet, unvan ve mesleki deneyim gibi bireysel demografik faktörlerin de yönetsel girişimcilik üzerinde etkili olmadığı gözlemlenmektedir. Bu durum, yönetsel girişimciliğin daha çok bireysel motivasyonlar, organizasyonel destek yapıları ve liderlik stilleri gibi unsurlardan etkilendiğine dair literatürle uyumludur (Zahra, 1991). Bu nedenle, yükseköğretim kurumlarındaki girişimcilik

ekosisteminin gelişmesi için yalnızca kurumsal sıralamalar veya bireysel nitelikler değil, girişimciliği destekleyen stratejilerin, örgütsel yapıların ve liderlik yaklaşımlarının kapsamlı bir şekilde dikkate alınması gerektiği ifade edilebilir

Araştırmanın diğer bir boyutunda ise yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri ile akademisyenlerin girişimcilik niyetleri ve üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi düzeyleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Buna göre yöneticilerin yönetsel girişimcilik düzeyleri ile akademisyenlerin girişimcilik niyeti ve üniversitelerin akademik girişimcilik eğilimi arasında anlamlı ilişki bulunmadığı belirlenmiştir. Bu durum girişimcilik ekosisteminin daha karmaşık bir yapıda olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Özellikle üniversitelerdeki yönetsel politikaların akademik girişimciliği etkilemesi için bazı ara faktörlerin (örgütsel kültür, destekleyici yapılar, bireysel motivasyon vb.) devreye girmesi gerektiği ifade edilebilir. Bu bağlamda Guerrero ve Urbano (2010) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, akademik girişimcilik davranışlarının yalnızca yönetsel destekten değil, bireysel tutumlar, sosyal normlar ve algılanan davranışsal kontrol gibi faktörlere bağlı olarak şekillendiği belirtilmektedir. Bu nedenle, elde edilen bulgular üniversitelerdeki girişimcilik ikliminin kapsamlı bir bakış açısıyla değerlendirilmesi gerektiğini ve ilave nitel ve nicel araştırmalara ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

5.2. Nitel Sonuçlar ve Tartışma

Nicel verilerden elde edilen bulguların yanında nitel verilerden elde edilen bulgular da incelenmiştir. Bu kapsamda araştırmaya katılan katılımcıların akademik girişimcilik, girişimci üniversite ve yönetsel girişimcilik kavramlarına ilişkin görüşleri incelenmiş ve çeşitli temalar altında toplanmıştır. Elde edilen bulgular, girişimciliğin ve girişimci üniversitelerin tanımlanması, üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkıları, girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıkları, girişimci üniversite olmanın önündeki engel ya da zorluklar ve üniversitelerde girişimciliği attırmak için yapılması gerekenler konularında detaylı bilgiler sunmaktadır.

5.2.1. Girişimciliğin Tanımlanmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Katılımcıların girişimciliğin tanımlanmasına ilişkin verdikleri cevaplar kişilik özellikleri ve eylemler olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Kişilik zellikleri kategorisinde en çok bahsedilen ifade risk alma ifadesi olmuştur. Bu bağlamda, girişimcilik süreci risk almayı, yaratıcı düşünmeyi ve proaktif olmayı gerektirmektedir. Katılımcıların girişimciliği tanımlarken kişisel özellikler üzerindeki vurguları, literatürdeki genel girişimcilik tanımlarıyla uyumludur. Özellikle risk alma, yaratıcı düşünme ve proaktif yaklaşım gibi bireysel özellikler, girişimciliğin ana unsurları arasında bulunduğu ifade edilmektedir (Hisrich, Peters ve Shepherd, 2017). Eylemler kategorisinde ise ekonomik değer yaratma ve yenilikçi mler geliştirme ifadeleri ne çıkmıştır. Girişimciliğin yenilikçi fikirlerin hayata geçirilmesi ve ekonomik değer yaratma süreci olduğunu vurgulanmıştır. Bununla birlikte, ekonomik değer oluşturma ve yenilikçi mler üretme gibi eylem odaklı yöntemler de Schumpeter'in yenilikçi girişimcilik perspektifiyle örtüşmektedir (Schumpeter, 1934).

5.2.2. Girişimciliğin niversitelerin Tanımlanmasına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Katılımcıların girişimci üniversitelerin tanımlanmasına ilişkin verdikleri cevaplar, kurumsal yapı ve çevresel yapı olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Kurumsal yapı kategorisinde en çok bahsedilen ifadeler “yenilikçi yaklaşımları ve girişimciliği teşvik eden niversite” ve “ğrencileri, akademik ve idari personeli girişimcilik konusunda destekleyen niversite” ifadeleri olmuştur. Çevresel yapı kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “bilimsel çıktılarını ticari amaçlı kullanabilen niversite” ifadesi olmuştur. Araştırma sonuçları, girişimci niversite kavramının hem kurumsal yapı hem de çevresel dinamikler tarafından belirlendiğini ortaya koymaktadır. Katılımcıların özellikle yenilikçi yöntemleri ve girişimciliği destekleme odaklı ifadeleri, niversitenin girişimcilik ekosisteminde etkin bir rol alması gerekliliğini ortaya koymaktadır. Girişimci niversite, yeniliklere ve gelişmelere uyum sağlayan ve her koşulda bunu destekleyen bir niversite olarak tanımlanabilir. Bu durum, Gibb (2012) tarafından belirtilen girişimcilik kültürünün kurumsal seviyede oluşturulması gerektiği görüşüyle örtüşmektedir. Bu bağlamda girişimci üniversitelerin yalnızca bireyleri değil, tüm organizasyonun girişimci bir düşünme şeklini benimsemesini

teşvik edecek ortamlar oluşturmaları gerektiğini vurgulanmaktadır. Diğer yandan, çevresel yapı açısından önemli bir yer tutan bilimsel çıktıları piyasaya sunabilme özelliği, OECD (2012a) raporunda da ifade edildiği üzere üniversitelerin bilgi aktarımı, patente dönüştürme, şirketleşme ve iş birlikleriyle ekonomik katkı yapan kurumlar olma görevini yansıtmaktadır. Bu çerçevede, girişimci üniversitenin yalnızca bir eğitim ve araştırma kurumu değil, aynı zamanda ekonomik gelişimin de bir parçası olduğu belirtilmektedir.

5.2.3. Üniversitelerin Girişimcilik Ekosistemine Katkılarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Katılımcıların üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkılarına ilişkin verdikleri cevaplar, ekosistem ve altyapı katkısı ve bilgi ve araştırma katkısı olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Ekosistem ve altyapı katkısı kategorisinde en çok bahsedilen ifade “sanayi iş birlikleri” ifadesi olmuştur. Bilgi ve araştırma katkısı kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “yenilikçi araştırma projeleri” ifadesi olmuştur. Bu bağlamda üniversitelerin girişimcilik ekosistemine sağladığı katkılar, hem altyapı fırsatları hem de bilgi üretimi açısından ele alınabilir. Katılımcıların sanayi iş birliklerine olan vurgusu, üniversitelerin yalnızca bilgi sunan kuruluşlar değil, aynı zamanda ekonomik aktörlerle etkileşimde bulunan stratejik ortaklar olduklarını da ortaya koymaktadır. Bu durum, OECD’nin (2012b) yükseköğretim kurumlarının bölgesel gelişimdeki rolüne odaklandığı raporla paralellik göstermektedir. Raporda üniversitelerin yerel sanayi ile işbirliklerinin yeniliği ve rekabeti artırdığına vurgu yapılmaktadır. Diğer yandan yenilikçi araştırma projelerinin ön plana çıkması, üniversitelerin girişimci üniversite modeline geçişte araştırma temelli girişimciliği benimsediklerinin bir göstergesi olarak yorumlanabilir. Bu çerçevede, Philpott vd., (2011) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, üniversitelerin araştırma sonuçlarının ticarileşmesi sürecinde stratejik bir yaklaşım benimsemeleri gerektiğini ve bu sürecin yalnızca bireysel akademisyenlerin değil, aynı zamanda kurumsal politikaların da etkili olduğu bir alan olduğunu ifade edilmektedir. Bu nedenle, üniversitelerin girişimcilik ekosistemine olan katkıları yalnızca fiziksel iş birlikleriyle sınırlı kalmayıp, aynı zamanda bilgi üretimi ve araştırma kültürüyle de gerçekleştiği belirtilebilir.

5.2.4. Girişimci Bir Yapının Üniversiteye Kazandırdıklarına İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Katılımcıların girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıklarına ilişkin verdikleri cevaplar kurumsal kazanımlar ve çevresel kazanımlar olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Kurumsal kazanımlar kategorisinde en çok bahsedilen ifade “bireysel ve kurum bazında ekonomik kazanım elde etme” ifadesi olmuştur. Çevresel kazanımlar kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “ülke ekonomisine ve topluma katkı imkanı” ifadesi olmuştur. Yükseköğretim kurumlarındaki girişimcilik uygulamalarının kuruma ve çevresine sunduğu faydalar, üniversitelerin ülke ekonomisine ve topluma doğrudan katkı sağlayan önemli kurumlar olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda katılımcılar girişimci bir yapının üniversiteye, özellikle ekonomik açıdan hem bireysel hem de kurumsal düzeyde katkı sunduğunu ifade etmişlerdir. Bu durum, üniversitelerde girişimcilik faaliyetlerinin yalnızca bireysel akademik başarı ile sınırlı olmadığını, bununla birlikte üniversitenin finansal sürdürülebilirliğine de katkı sağladığı gösterdiği sonucu ile uyumludur (Etzkowitz, 2003). Diğer yandan, ülke ekonomisine ve topluma katkı sağlama misyonu, üniversitelerin klasik eğitim ve araştırma rollerini aşarak toplumsal sorumluluklarını yerine getirme olasılıklarını da göstermektedir. Bu çerçevede, üniversitelerin girişimci dönüşümünün yalnızca içsel bir değişim değil, aynı zamanda toplumsal gelişimi teşvik eden bir etken olduğu da ifade edilmektedir (Clark, 1998). Elde edilen sonuçlar, üniversitelerin girişimcilik odaklı olarak yeniden düzenlenmesinin hem kurumsal büyümeyi hem de toplumsal faydayı artırabileceğini ortaya koymaktadır.

5.2.5. Girişimci Üniversite Olmanın Önündeki Engel ya da Zorluklara İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Katılımcıların, girişimci bir üniversite olmanın önündeki engel veya zorluklara ilişkin verdikleri cevaplar yapısal ve kurumsal engeller ve bireysel ve kültürel yetersizlikler olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Yapısal ve kurumsal engeller kategorisinde en çok bahsedilen ifadeler “bürokratik engeller ve süreçler” ve “finansal kaynak yetersizliği” ifadeleri olmuştur. Bireysel ve kültürel yetersizlikler kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “Girişimcilik konusunda yeterli bilgi ve deneyime sahip olunmaması” ifadesi olmuştur. Bürokratik süreçlerin uzunluğu ve karmaşıklığı, girişimcilik faaliyetlerinin hızını kesen ve

motivasyonu azaltan faktörlerdir. Bürokratik süreçlerin uzunluğunun ve finansman kaynaklarının yetersizliğinin yanı sıra yenilikçilik kültürünün yeterince yerleşmemiş olmasının da önemli engeller arasında yer aldığı görülmektedir. Ayrıca üniversitelerin dış kaynaklar tarafından desteklenen projelere ihtiyaç duyduğu ve bu durumun tecrübe eksikliği nedeniyle güçleştiği de vurgulanmaktadır. Bireysel düzeyde girişimcilik hakkında yeterli bilgi ve tecrübe eksikliği, ilgili personelin girişimcilik kültürüyle yeterince kaynaşamadığını göstermektedir. Rasmussen ve Wright (2015) tarafından gerçekleştirilen çalışmada da bu duruma vurgu yapılarak girişimcilik eğitiminin kurumsal stratejilerle daha fazla harmanlanması gerektiği ifade edilmektedir. Bahsedilen engel ve zorluklar, üniversitelerin girişimcilik potansiyelini tam anlamıyla gerçekleştirmesini zorlaştırmaktadır. Bu durum, girişimci bir üniversite olmanın sadece yapısal değişimlerle değil, aynı zamanda bireysel tutum ve yetkinliklerin geliştirilmesiyle de sağlanabileceğini ortaya koymaktadır. Bu nedenle, üniversitelerde girişimcilik kültürünün kurumsal stratejiye dahil edilmesi, hem yönetim reformları hem de eğitim ve kapasite geliştirme faaliyetleri ile desteklenmelidir (Audretsch, 2014).

5.2.6. Üniversitelerde Girişimciliği Attırmak İçin Yapılması Gerekenlere İlişkin Sonuçlar ve Tartışma

Katılımcıların üniversitelerde girişimciliği attırmak için yapılması gerekenlere ilişkin verdikleri cevaplar yönetsel eylemler ve destekler ve iş birliği ve altyapı destekleri olmak üzere iki kategori altında toplanmıştır. Yönetsel eylemler ve destekler kategorisinde en çok bahsedilen ifade “girişimcilik eğitimleri ve çalıştayları düzenlenmeli” ifadesi olmuştur. İş birliği ve altyapı destekleri kategorisinde ise en çok bahsedilen ifade “sivil toplum kuruluşları ve sanayi kuruluşları ile iş birliği arttırılmalı” ifadesi olmuştur. Üniversitelerde girişimcilik ile faaliyetlerin arttırılabilmesi ve girişimcilik kültürünün gelişebilmesi için hem akademik hem de yönetsel açıdan kapsamlı stratejilerin gerekli olduğu görülmektedir. Girişimcilik eğitimleri ve atölyeleri, üniversitelerde girişimci kültürünün yaygınlaşması açısından önemli bir işlev görmektedir. Bu bağlamda Fayolle ve Gailly (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmada, girişimcilik eğitimlerinin öğrencilerin ve akademik personelin girişimcilik niyetleri ile yetkinliklerini geliştirmede doğrudan etkili olduğunu belirtilmektedir. Diğer taraftan üniversite – sanayi iş birliği girişimcilik faaliyetlerinin sürdürülebilirliği açısından ne kadar önemli olduğu da ifade edilmektedir. Etzkowitz ve

Leydesdorff'un (2000) geliştirdiği Üçlü Sarmal Modeli, üniversite, sanayi ve devlet arasındaki etkileşimin yenilik ve girişimcilik açısından önemine vurgu yapmaktadır. Bu çerçevede, hem kurum içindeki eğitim ve organizasyonların hem de dış paydaşlarla oluşturulan iş birliklerinin, yükseköğretim kurumlarında girişimciliği teşvik eden önemli unsurlar olduğu ifade edilebilir. Girişimcilik ile ilgili dersler, seminerler ve uzmanlarla yapılan etkinliklerin düzenlenmesi, üniversite personeli ile özel sektörün etkileşime geçebileceği sosyal ve akademik ortamların oluşturulması önemli görölmektedir. Bu tür eğitim ve işbirlikleri, girişimcilik kültürünün üniversite genelinde yayılmasını ve pekişmesini sağlayacaktır.

Sonuç olarak, girişimci bir yapının üniversiteye sağladığı katkılar oldukça fazladır ve bu katkılar, ekonomik, akademik ve toplumsal düzeyde önemli etkiler yaratmaktadır. Ancak, bu yolda karşılaşılan bürokratik engeller ve finansal kaynak yetersizlikleri gibi zorluklar, girişimcilik faaliyetlerinin tam anlamıyla gerçekleştirilebilmesini engellemektedir. Bu engellerin aşılması adına yapılan teşvikler ve işbirlikleri, girişimcilik kültürünün üniversitelerde yayılmasını sağlamaktadır. Gelecekte, girişimcilik eğitimleri ve alıştayları gibi etkinliklerin artırılması ve sanayi ile işbirliklerinin güçlendirilmesi, üniversitelerin girişimcilik potansiyelini daha da artıracaktır.

5.3. Öneriler

5.3.1. Araştırmacılara Öneriler

- Bu araştırmada GYÜE'nde yer alan üniversitelerin akademik ve yönetsel girişimcilik durumları incelenmiştir. Bu endekste yer almayan üniversiteler de incelenebilir.
- Bu sayede üniversitelerin girişimcilik düzeylerini geliştirmeleri adına çıkarımlarda bulunulabilir.
- Elde edilen çıkarımlar neticisinde üniversitelerin girişimcilik düzeylerini geliştirmeleri adına öneriler geliştirilebilir.
- Akademik ve yönetsel girişimcilik kavramlarının kuramsal çerçevesini ortaya çıkaran çalışmalar yapılabilir.

- Gerçekleştirilen çalışmalar ile girişimcilik faaliyetlerinin üniversite yapısı içindeki yeri daha da belirgin hale getirilebilir.
- Girişimcilik niyeti üzerinde etkili olan bireysel, kurumsal ve çevresel etkenler incelenebilir.
- Bu etkenlerin incelenmesi ile etkili müdahale alanlarını belirlenebilir.
- Girişimcilik düzeylerinin geliştirmesi için gerekli görülen eğitimlerinin etkililiği ve sonuçları değerlendirilebilir.
- Bu sayede girişimcilik eğitimlerinin kalitesini arttıracak önerilerde bulunabilir.
- Üniversitelerde girişimcilik faaliyetlerinin önemli bir göstergesi olan sanayi iş birliği durumları incelenebilir.
- Üniversitelerde var olan girişimcilik kültürünün durumu ile ilgili araştırmalar yapılabilir ve öneriler geliştirilebilir.
- Girişimcilik destek programlarının akademik ve idari personel üzerindeki etkileri incelenebilir.
- Yönetimsel girişimcilik becerilerinin geliştirilmesine yönelik bilimsel çalışmalar gerçekleştirilebilir.
- AR - GE faaliyetlerinin girişimcilik potansiyeline etkisi incelenerek, buna yönelik öneriler sunulabilir.
- Girişimcilik ve yenilikçilik politikalarının üniversite düzeyindeki uygulanabilirliği ve etkileri incelenebilir.

5.3.2. Uygulayıcılara Öneriler

- Akademik personelin girişimcilik niyetinin artırılması için girişimcilik eğitimleri ve seminerleri düzenlenebilir.
- Bu eğitimler, akademisyenlerin girişimcilik konusundaki bilgi ve becerilerini artırarak, onları daha proaktif bir yaklaşıma yönlendirebilir.
- Ayrıca, girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması için üniversite genelinde farkındalık kampanyaları düzenlenebilir.
- Üniversitelerin sanayi iş birliğini artırmak için stratejik ortaklıklar kurması teşvik edilebilir.
- Özellikle, sanayi iş birliği alt boyutunda farklılık gösteren üniversiteler için özel programlar ve destekler sağlanabilir.

- Sanayi ve üniversiteler arasında köprü kuran araçlar veya danışma kurulları oluşturulabilir.
- Üniversite yöneticilerinin yönetsel girişimcilik becerilerini geliştirmek için liderlik ve yenilik yönetimi programları düzenlenebilir.
- Bu programlar, yöneticilerin daha etkili stratejiler geliştirmelerine ve uygulamalarına yardımcı olabilir.
- Üniversiteler, akademik ve yönetsel girişimciliği desteklemek için çeşitli programlar ve fonlar sunabilir.
- Bu programlar, girişimcilik projelerini finanse etmek, girişimcilik fikirlerini geliştirmek ve uygulamak için akademisyenleri ve öğrencileri teşvik edebilir.
- Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi'nde üst sıralarda yer almak isteyen üniversiteler, sanayi iş birliği ve girişimcilik niyeti gibi alanlarda stratejik adımlar atabilir.
- Bu amaçla, girişimcilik ekosistemlerinin güçlendirilmesi, yenilikçi projelerin desteklenmesi ve uluslararası iş birliklerinin artırılması gibi önlemler alınabilir.
- Üniversitelerdeki araştırma ve geliştirme faaliyetleri, akademik girişimciliğin temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle, araştırmacıların projelerine daha fazla destek sağlanmalı, araştırma altyapısı güçlendirilebilir.
- Ayrıca, projelere katılım teşvik edilebilir ve küresel iş birlikleri artırılabilir.
- Üniversiteler, girişimcilik ve yenilikçilik konularında uzun vadeli stratejiler ve politikalar geliştirebilir.
- Bu stratejiler, akademik ve yönetsel girişimciliği desteklemek, üniversitelerin rekabet gücünü artırmak ve topluma katkı sağlamak için gerekli adımları içerebilir.

Bu araştırma, Türkiye'deki yükseköğretim kurumlarında akademik ve yönetsel girişimcilik düzeylerini inceleyerek, üniversitelerin girişimcilik potansiyelini artırmaya yönelik stratejiler geliştirilmesine katkı sağlamaktadır. Araştırma bulguları, üniversitelerin girişimcilik alanında daha proaktif ve stratejik adımlar atması gerektiğini ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda, akademik ve yönetsel girişimciliğin desteklenmesi, sanayi iş birliklerinin artırılması ve girişimcilik kültürünün yaygınlaştırılması, üniversitelerin girişimcilik ekosisteminde daha güçlü bir konuma gelmelerine yardımcı olabilir.

KAYNAKÇA

- Akkoç, İ., Çalışkan, A. ve Turunç, Ö. (2019). “Girişimci davranış: Bir ölçek uyarlama çalışması”. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 14 (1), 1-10.
- Akmermer, B. ve Çolak, Ç. D. (2016). “Akademik girişimciliğin geliştirilmesine yönelik bir kamu politikası önerisi”. *Second Sarajevo International Conference on “EU Integration & Balkan Countries” Proceedings Book*, 2, 372-391.
- Al Harthy, S, H. (2014). The entrepreneurial university and the entrepreneurial environment: Organizational analysis and policy considerations. Yayınlanmamış Doktora Tezi. The University of Manchester, England.
- Alavi, M. ve Leidner, D. E. (2001). “Knowledge management and knowledge management systems: Conceptual foundations and research issues”. *MIS Quarterly*, 25 (1), 107-136.
- Altınay, L. ve Wang, C.L. (2011), "The influence of an entrepreneur's socio-cultural characteristics on the entrepreneurial orientation of small firms". *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 18(4), 673-694.
- Altuntaş, G. (2010). Girişimcilik ve stratejik yönetim ilişkisi: Bir stratejik girişimcilik modeli ve İMKB ulusal – 100 endeksinde işlem gören işletmeler üzerinde testi. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Ajzen, I. (1991). “The theory of planned behavior”. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 50(2), 179–211.
- Arslan, H. (2019). “Yükseköğretimin Dünü, Bugünü ve Yarını”. H. Arslan (ed). içinde *Yükseköğretimin Yönetimi*. (s.1-20). Anı Yayıncılık: Ankara.
- Audretsch, D. B. (2014). “From the entrepreneurial university to the university for the entrepreneurial society”. *The Journal of Technology Transfer*, 39 (3), 313-321.
- Balcı, A. (2013). *Sosyal bilimlerde araştırma: Yöntem, teknik ve ilkeler*. Pegem A.: Ankara.
- Barnett, R. (2005). “Convergence in higher education: The strange case of entrepreneurialism”. *Higher Education Management and Policy, Special Issue: Entrepreneurship*, 17 (3), 51-64.

- Bingöl, B. (2012). “Üniversite özerkliğinin değişen tanımı ve üniversitelerin yeniden yapılandırılması”. *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, 2 (2), 39-75.
- Bolton, D. L. ve Lane, M. D. (2012). “Individual entrepreneurial orientation: Development of a measurement instrument”. *Education + Training*, 54 (2/3), 219-233.
- Brush, C. G., Greene, P. G. ve Hart, M. M. (2001). “From initial idea to unique advantage: The entrepreneurial challenge of constructing a resource base”. *Academy of Management Executive*, 15(1), 64–78.
- Butler, J., Brown, B. ve Chamornmarn, W. (2003). “Informational networks, entrepreneurial action and performance”. *Asia Pacific Journal of Management*, 20, 151-174.
- Buyurgan, E. (2019). Akademik Girişimciliğe Etki Eden Bireysel ve Örgütsel Faktörler. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi, İzmir.
- Büyüköztürk, Ş. (2002). “Faktör analizi: Temel kavramlar ve ölçek geliştirmede kullanımı”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 32 (32), 470–483.
- Büyüköztürk, Ş. (2003). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı*, 8. Basım. Pegem Akademi Yayınları: Ankara.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Özkahveci, Ö. ve Demirel, F. (2004). “Güdülenme ve öğrenme stratejileri ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışması”. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4 (2), 210–239.
- Büyüköztürk, Ş., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., Demirel, F. ve Kılıç, E. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi: Ankara.
- Cansız, M. (2016). *Türkiye’de akademik girişimcilik*. T.C. Kalkınma Bakanlığı Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü: Ankara.
- Clark, B. R. (1998). *Creating entrepreneurial universities: Organizational pathways of transformation*. IAU Press/Pergamon: United Kingdom.
- Creswell, J. W. ve Plano Clark, V. L. (2007). *Designing and conducting mixed methods research*. Sage Publications: Thousand Oaks, CA.
- Creswell, J. W. ve Tashakkori, A. (2007). “Developing publishable mixed methods manuscripts”. *Journal of Mixed Methods Research*, 1, 107-111.
- Creswell, J. W. (2021). *Karma yöntem araştırmalarına giriş*. Pegem: Ankara.

- Calikoglu, A., Lee, J. J. ve Arslan, H. (2022). “Faculty International Engagement: Examining Rationales, Strategies, and Barriers in Institutional Settings”. *Journal of Studies in International Education*, 26 (1), 61-79.
- Day, G.S. (1992). “Marketing’s contribution to the strategy dialogue”. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 20 (Fall), 323-329.
- Demirtaş, Ö. (2014). “Akademik girişimcilikte bireysel ve sosyal faktörlerin rolü”. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 12 (23),189-207.
- Derya Kula, S. (2013). Girişimci Üniversite Kavramı ve Türkiye’deki Üniversitelerin Girişimcilik Eğilimi Üzerine Bir Araştırma. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Díaz-García, C., González-Moreno, Á. ve Sáez-Martínez, F. J. (2015). “Gender diversity within R&D teams: Its impact on radicalness of innovation”. *Innovation*, 17(2), 222–232.
- Dinçay, İ.H. (2024). “Girişimcilik ve girişimcilik kültürünün Türkiye’de tarihsel gelişim çizgisi üzerine bir inceleme”. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11 (2), 614-631.
- Dönmez, D. (2011). “Girişimci yönetim biçimi ve finansal performans ilişkisi: Çanakkale Bölgesi’nde faaliyet gösteren otel işletmelerinde bir araştırma”. *İstanbul Üniversitesi İşletme Fakültesi Dergisi*, 40 (2), 2778-303.
- Erdem, A.R. (2016). “Üniversite anlayışındaki değişim: Birinci nesil üniversiteden dördüncü nesil üniversiteye”. *TYB Akademi: Dil, Edebiyat ve Sosyal Bilimler Dergisi*, 16 (6), 21-52.
- Erkut, E. (2014). “Türkiye’de girişimcilik ve üniversiteler”. Erişim: 30.01.2025. <https://erhanerkut.com/wp-content/uploads/2016/03/TRdeGirisimcilikRev.pdf>
- Etzkowitz, H. ve Leydesdorff, L. (2000). “The dynamics of innovation: From national systems and “mode 2” to a triple helix of university–industry–government relations”. *Research Policy*, 29(2), 109–123.
- Etzkowitz, H. (2003). “Research groups as 'Quasi-firms': The invention of the entrepreneurial university”. *Research Policy*, 32 (1), 109-121.

- Etzkowitz, H. (2004). "The evolution of the entrepreneurial university". *International Journal of Technology and Globalisation*, 1 (1), 64-77.
- Etzkowitz, H. (2008). *The triple helix: University-industry-government innovation in action*. Routledge: United Kingdom.
- Fayolle, A. ve Gailly, B. (2008). "From craft to science: Teaching models and learning processes in entrepreneurship education". *Journal of European Industrial Training*, 32 (7), 569-593.
- Gibb, A. A. (2005). *Towards the entrepreneurial university: Entrepreneurship education as a lever for change*. National Council for Graduate Entrepreneurship (NCGE) Report: United Kingdom.
- Gibb, A. (2012). "Exploring the synergistic potential in entrepreneurial university development: Towards the building of a strategic framework". *Annals of Innovation & Entrepreneurship*, 3(1).
- Goddard, J. ve Vallance, P. (2013). *The university and the city – Regions and cities*. Routledge: United Kingdom.
- Guerrero, M. ve Urbano, D. (2010). "The development of an entrepreneurial university". *The Journal of Technology Transfer*, 37 (1), 43-74.
- Güler, A., Halıcıoğlu, M.B. ve Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Güney, S. (2015). *Girişimcilik: Temel kavramlar ve bazı güncel konular*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Gürol, Y. ve Atsan, N. (2006). "Entrepreneurial characteristics amongst university students". *Education+ Training*, 48, 25-38.
- Hisrich, R. D., Peters, M. P. ve Shepherd, D. A. (2017). *Entrepreneurship*. McGraw-Hill Education: New York.
- Ireland, R. D., Hitt, M. A. ve Sirmon, D. G. (2003). "A model of strategic entrepreneurship: The construct and its dimensions". *Journal of Management*, 29 (6), 963-989.
- Jameson, J. ve O'Donnell, P. (2015). "The entrepreneurial university: A unifying theme for TU4Dublin". *Stream 1: Enterprise and Engagement*, 6, 69-81.

- Kara, E. (2023). “Karma araştırma yönteminin teorik olarak ve örnek araştırmalarla incelenmesi”. *Girişimcilik İnovasyon ve Pazarlama Araştırmaları Dergisi*, 7 (13), 73-90.
- Karasar, N. (2000). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Nobel Yayın Dağıtım: Ankara.
- Karataş, Z. (2017). “Sosyal bilim araştırmalarında paradigma değişimi: Nitel yaklaşımın yükselişi”. *Türkiye Sosyal Hizmet Araştırmaları Dergisi*, 1 (1), 68-86.
- Kenney, M. ve Patton, D. (2005). “Entrepreneurial geographies: Support networks in three high-technology industries”. *Economic Geography*, 81(2), 201-228.
- Kirby, D. (2006). “Creating entrepreneurial universities in the UK: applying entrepreneurship theory to practice”. *Journal of technology transfer*, 31 (5), 599-603.
- Kline, R.B. (2011). *Principles and practice of structural equation modeling*. The Guilford Press.: New York.
- Koç, K. ve Mente A. (2007). “İnovasyon kavramı ve üniversite-sanayi-devlet iş birliğinde üçlü sarmal modeli”, *Hacettepe Üniversitesi Sosyolojik Araştırmalar Dergisi*, 1-18.
- Kotter, J. P. (1996). *Leading change*. Harvard Business Review Press.: USA.
- Koyuncu, İ., Mantar, H.A., Satoğlu, Ş.I., Çakır, A., Erşahin, M.E., ve Akgül, T. (2022). “Üniversitelerin Millî Teknoloji Hamlesine Katkıları”. M.F. Kacı, M. Şeker ve M. Doğrul (ed). içinde *Milli Teknoloji Hamlesi*. (s. 173-205). Türkiye Bilimler Akademisi: Ankara.
- Koyuncuoğlu, D. (2019). Kişilik Özelliklerinin Girişimcilik Yetkinliği Üzerinde Etkisi Sürecinde Üniversite Koşullarının Moderatör Rolünün İrdelenmesi. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Koyuncuoğlu, D. (2021). “Girişimci-yenilikçi üniversite modelleri”. *International Social Mentality and Researcher Thinkers Journal*, 7 (42), 411-425.
- Koyuncuoğlu, Ö. ve Tekin, M. (2019). “Türkiye’de girişimci ve yenilikçi üniversitelerin gömülü teoriye göre değerlendirmesi ve bir model önerisi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitü Dergisi*, 41, 16-31.
- Kuratko, D. F. (2005). “The emergence of entrepreneurship education: Development, Trends, and challenges”. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 29 (5), 577-598.

- Kuş, C. (2017). “Yenilik ekosistemlerinin desteklenmesine yönelik kamu politikaları: Kamu -üniversite-sanayi iş birliğinde üçlü sarmal modeli incelemesi”. *Girişimcilik ve İnovasyon Yönetimi Dergisi*, 6 (1), 91-113.
- Linan, F. ve Chen, Y.W. (2009). “Development and cross-cultural application of a specific instrument to measure entrepreneurial intentions”. *Entrepreneurship Theory and Practice*, 33 (3), 593-617.
- Lukovics, M. ve Zuti, B. (2013). “Successful universities towards the improvement of regional competitiveness: Fourth Generation universities”, *53rd Congress of the European Regional Science Association: "Regional Integration: Europe, the Mediterranean and the World Economy"*, 27-31 August 2013, Palermo, Italy.
- Lundqvist, A.M. ve Middleton, K.L. (2013). “Academic entrepreneurship revisited – university scientists and venture creation”. *Journal of Small Business and Enterprise Development*, 20 (3), 603-617.
- Mair, J. ve Martí, I. (2006). “Social entrepreneurship research: A source of explanation, prediction, and delight”. *Journal of World Business*, 41 (1), 36-44.
- Marshall, C. ve Rossman, G. B. (2014). *Designing qualitative research*. Sage: New York
- Mert, N. ve Cengiz, S. (2020). “Üçlü sarmal yaklaşımına göre Türkiye’nin yenilik yaratma kapasitesi”. *Business and Economics Research Journal*, 11 (4), 1001-1012.
- Meyer, M. (2003). “Academic entrepreneurs or entrepreneurial academics? Research-based ventures and public support mechanisms”. *Research and development management*, 33, 107- 115.
- Mian, S. A. (1996). “Assessing value-added contributions of university technology business incubators to tenant firms”. *Research Policy*, 25 (3), 325-335.
- Moon, J.M. (1998). The pursuit of managerial entrepreneurship in the public, private, and nonprofit sector: Does organization matter?. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Syracuse University, USA.
- Morris, M. H., Kuratko, D. F. ve Covin, J. G. (2008). *Corporate entrepreneurship & innovation*. Cengage Learning: USA.
- Morrison, A. (2000). “Entrepreneurship: What triggers it?”. *International Journal of Entrepreneurial Behaviour & Research*, 6 (2), 59-71.

- Morse, J. M. (1991). “Approaches to qualitative- quantitative methodological triangulation”. *Nursing Research*, 40, 120-123.
- Odabaşı, Y. (2007). “21.yüzyıl’ın üniversite modeli olarak girişimci üniversiteler”. C.C. Aktan (ed). içinde *Değişim Çağında Yükseköğretim Global Trendler-Paradigmatal Yönelimler*. 117-133. Yaşar Üniversitesi Yayını: İzmir.
- OECD (2010). *Universities, innovation and entrepreneurship: Criteria and examples of good practice*. OECD Publishing.
- OECD (2012a). *Assessment of higher education learning outcomes (AHELO) feasibility study report*. OECD Publishing.
- OECD (2012b). *Higher education in regional and city development: Supporting the contribution of higher education institutions to regional development*. OECD Publishing.
- O'Shea, R., Allen, T. J., Chevalier, A. ve Roche, F. (2005). “Entrepreneurial orientation, technology transfer and spin-off performance of U.S. universities”. *Research Policy*, 34 (7), 994-1009.
- O'Shea, R. P., Chugh, H. ve Allen, T. J. (2008). “Determinants and consequences of university spinoff activity: A conceptual framework”. *Journal of Technology Transfer*, 33 (6), 653-666.
- Ömürbek, N. ve Karataş, T. (2018). “Girişimci ve yenilikçi üniversitelerin performanslarının çok kriterli karar verme teknikleri ile değerlendirilmesi”. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10 (24), 176-198.
- Özgü Çakır, B. (2018). Teknoparklar ve Girişimciliğin Akademik Boyutu Üzerine Nitel Bir Araştırma. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Özgül, U. ve Kunday, Ö. (2015), “Conceptual development of academic entrepreneurial intentions scale”. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 00, 1-7.
- Philpott, K., Dooley, L., O'Reilly, C. ve Lupton, G. (2011). “The entrepreneurial university: Examining the underlying academic tensions”. *Technovation*, 31, 161-170.
- Rasmussen, E. ve Wright, M. (2015). “How can universities facilitate academic spin-offs? An entrepreneurial competency perspective”. *The Journal of Technology Transfer*, 40, 782–799.

- Rothaermel, F. T., Agung, S. D. ve Jiang, L. (2007). "University entrepreneurship: A taxonomy of the literature". *Industrial and Corporate Change*, 16 (4), 691-791.
- Sadler-Smith, E., Hampson, Y., Chaston, I. ve Badger, B. (2003). "Managerial behavior, entrepreneurial style, and small firm performance". *Journal of Small Business Management*, 41 (1), 47-67.
- Sakıncı, S. ve Aybarç Bursalıoğlu, S. (2012). "Yükseköğretimde küresel bir değişim: Girişimci üniversite modeli". *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2 (2), 92-99.
- Schartinger, D., Schibany, A. ve Gassler, H. (2001). "Interactive relations between university and firms: empirical evidence for Austria". *Journal of technology transfer*, 26, 255-268.
- Schofield, J. W. (1990). "Increasing the Generalizability of Qualitative Research". W. W. Eisner ve A. Peshkin (ed.). *İçinde Qualitative Inquiry in Education: The Continuing Debate* (s. 201-232). Teachers College Press: New York.
- Schumpeter, J.A. (1934). *The theory of economic development*. Harvard University Press: Cambridge MA.
- Shane, S. (2004). *Academic entrepreneurship: University spinoffs and wealth creation*. Edward Elgar Publishing: United Kingdom
- Siegeli D.S. ve Wright, M. (2015). "Academic entrepreneurship: Time for a rethink?". *British Journal of Management*, 00, 1-14.
- Slaughter, S. ve L.L. Leslie, (1999). *Academic Capitalism politics, policies and the entrepreneurial university*. The Johns Hopkins University Press: UK.
- Stevenson, H. H. ve Jarillo, J. C. (1990). "A paradigm of entrepreneurship: entrepreneurial management". *Strategic Management Journal*, 11 (5), 17-27.
- Subotzky, G. (1999). "Beyond the entrepreneurial university: the potential role of south africa's historically disadvantaged institutions in reconstruction and development". *International review of education*, 45 (5/6), 507-527.
- Sümer, N. (2000). "Yapısal eşitlik modelleri: Temel kavramlar ve örnek uygulamalar". *Türk Psikoloji Yazıları*, 3 (6), 49-74.

- Sütay, F. (2019). Akademik Girişimcilik Yönelimi ve Kariyer Motivasyonu. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Yaşar Üniversitesi, İzmir.
- Şencan, H. (2005). *Sosyal ve davranışsal ölçümlerde güvenilirlik ve geçerlilik*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Şeşen, H. ve Basım, H.N. (2012). “Demografik faktörler ve kişiliğin girişimcilik niyetine etkisi: Spor bilimleri alanında öğrenim gören üniversite öğrencileri üzerine bir araştırma”. *Ege Akademik Bakış*, 12, 21-28.
- Tavşancıl, E. (2005). *Tutumların ölçülmesi ve SPSS ile veri analizi*. Nobel Yayınları: Ankara.
- TDK, (2024a). “Güncel Türkçe sözlük”. Erişim: 01 Şubat 2025. <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK, (2024b). “Güncel Türkçe sözlük”. Erişim: 01 Şubat 2025. <https://sozluk.gov.tr/>
- TDK, (2024c). “Güncel Türkçe sözlük”. Erişim: 01 Şubat 2025. <https://sozluk.gov.tr/>
- Tijssen, R. J. W. (2006). “Universities and industrially relevant science: Towards measurement models and indicators of entrepreneurial orientation”. *Research Policy*, 35, 1569-1585.
- Todorovic, Z.W., McNaughton, R.B. ve Guild, P. (2011). “ENTRE-U: An entrepreneurial orientation scale for universities”. *Technovation*, 31, 128-137.
- TÜBİTAK, (2024a). “Girişimci ve yenilikçi üniversite endeksi bilgi notu”. Erişim: 01 Şubat 2025. https://tubitak.gov.tr/sites/default/files/2023-09/gostergebazliveri_tablo.pdf
- TÜBİTAK, (2024b). “2022 yılı girişimci ve yenilikçi üniversite endeksi gösterge tanımları ve kaynakları”. Erişim: 01 Şubat 2025. https://tubitak.gov.tr/sites/default/files/2024-04/Gosterge%20Seti%20ve%20Agirl%C4%B1klandırma_0.pdf
- TÜBİTAK, (2024c). “2022 yılı girişimci ve yenilikçi üniversite endeksi metodolojisi”. Erişim: 01 Şubat 2025. <https://tubitak.gov.tr/sites/default/files/2024-04/Metodoloji.pdf>
- Tütüncüoğlu, M. (2012). Üniversite Girişimciliği ve Üniversite Performansına Etkileri: Türk Üniversiteleri Üzerine Bir Saha Araştırması. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Yaşar Üniversitesi, İzmir.

- Wright, M., Clarysse, B., Lockett, A. ve Knockaert, M. (2008). “Mid-range universities’ linkages with industry: Knowledge types and the role of intermediaries”. *Research Policy*, 37(8), 1205–1223.
- Wissema, J.G. (2009). *Üçüncü kuşak üniversitelere doğru*. Özyeğin Üniversitesi Yayınları: İstanbul.
- Wood, S. W. (2011). “A process model of academic entrepreneurship”. *Business Horizons*, 54, 153-161.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.
- Yılmaz, A. S. (2014). “Bir sosyal değişim ajanı olarak girişimcilik eğitimi”. *Zeitschrift Für Die Welt Der Türken, Journal of World of Turks*, 6 (1), 297-310.
- Yılmaz, V. ve Çelik, E. H. (2009). *Lisrel ile yapısal eşitlik modellemesi-I: Temel kavramlar, uygulamalar, programlama*. Pegem Akademi Yayıncılık: Ankara.
- Yokoyama, K. (2006). “Entrepreneurialism in Japanese and UK universities: Governance, management, leadership and funding”. *Higher Education*, 52, 523-555.
- YÖK (2018). “Yüksek öğretim dergisi 7. Sayı”. Erişim: 01 Şubat 2025. <https://www.yok.gov.tr/Dergi/dergipdf/yuksek-ogretim-sayi-7.pdf>
- Zahra, S.A. (1991). “Predictors and financial outcomes of corporate entrepreneurship: An exploratory study”. *Journal of Business Venturing*, 6, 259-285.
- Zorlu, K. ve Tetik, F. (2018). “Girişimci liderlik davranışının çalışan yaratıcılığına etkisi”. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39, 297-307.

EKLER

EK 1.

Yönetimsel Girişimcilik Ölçeği

1. Bölüm

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek
- ☐ Belirtmek istemiyorum
- ☐ Diğer:

Görev Yaptığınız Üniversite (Lütfen belirtiniz):

Görev Yaptığınız Birim (Lütfen belirtiniz):

Unvanınız

- ☐ Prof. Dr.
- ☐ Doç. Dr.
- ☐ Dr. Öğr. Üyesi
- ☐ Öğr. Gör. Dr.
- ☐ Öğr. Gör.
- ☐ Arş. Gör. Dr.
- ☐ Arş. Gör.
- ☐ İdari Personel
- ☐ Diğer:

İdari Göreviniz

- ☐ Rektör
- ☐ Rektör Yardımcısı
- ☐ Dekan
- ☐ Dekan Yardımcısı
- ☐ Müdür
- ☐ Müdür Yardımcısı
- ☐ Bölüm Başkanı
- ☐ Bölüm Başkan Yardımcısı
- ☐ Anabilim Dalı Başkanı
- ☐ Anabilim Dalı Başkan Yardımcısı
- ☐ Genel Sekreter
- ☐ Genel Sekreter Yardımcısı
- ☐ Enstitü / Fakülte / Yüksekokul / MYO Sekreteri
- ☐ Diğer:

Mesleki Kıdeminiz

- ☐ 5 yıldan az
- ☐ 6-10 yıl
- ☐ 11-15 yıl
- ☐ 16-20 yıl
- ☐ 21 yıl ve üzeri

2. Bölüm

YÖNETİMSEL GİRİŞİMCİLİK ÖLÇEĞİ

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Patent başvurusu yapan personeli desteklerim.					
2	Sanayi ile iş birliği yapan personeli desteklerim.					
3	Personelin girişimcilik becerilerinin artırılmasının önemli olduğunu düşünürüm.					
4	Üniversitede Teknoloji Transfer Ofisi, teknopark ve kuluçka merkezleri gibi birimler olmalıdır.					
5	Personelin Teknoloji Transfer Ofisi, teknopark ve kuluçka merkezleri gibi birimlerde firma açmasını desteklerim.					
6	Öğrencilerin Teknoloji Transfer Ofisi, teknopark ve kuluçka merkezleri gibi birimlerde görev almasını desteklerim.					
7	Üniversitenin sanayi ile iş birliği yapması için girişimlerde bulunurum.					
8	Personelin girişimcilik becerilerini artırmak için çeşitli uygulamalar yaparım.					
9	Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi hakkında bilgi sahibiyim.					
10	Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi'ndeki değişiklikleri takip ederim.					
11	Birimimin girişimcilik ile ilgili bilgilerini artırmak için bilgilendirme toplantıları düzenlerim.					
12	Birimimdeki kişilerin yeni proje fikirlerini dinleyip, yol gösteririm.					
13	Birimimdeki kişilerin faydalı model/endüstriyel tasarım fikirlerine katkı sağlarım.					
14	Birimimin yeni uluslararası iş birlikleri yapması için girişimlerde bulunurum.					
15	Gelişmek için risk almanın önemine inanırım.					
16	Gerekli olan durumlarda değişiklik yapmanın önemine inanırım.					
17	Denenmemiş yolları denemeyi severim.					
18	Gerekli durumlarda risk almanın öneminin farkındayım.					
19	Kurumumda bir değişiklik yapmak gerekiyorsa risk alırım.					

EK 2.

Üniversiteler İçin Girişimcilik Eğilimi Ölçeği

1. Bölüm

KİŞİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek
- ☐ Belirtmek istemiyorum
- ☐ Diğer:

Mesleki Kıdeminiz

- ☐ 5 yıldan az
- ☐ 6-10 yıl
- ☐ 11-15 yıl
- ☐ 16-20 yıl
- ☐ 21 yıl ve üzeri

Görev Yaptığınız Üniversite (Lütfen belirtiniz):

Görev Yaptığınız Birim (Lütfen belirtiniz):

Unvanınız

- ☐ Prof. Dr.
- ☐ Doç. Dr.
- ☐ Dr. Öğr. Üyesi
- ☐ Öğr. Gör. Dr.
- ☐ Öğr. Gör.
- ☐ Arş. Gör. Dr.
- ☐ Arş. Gör.
- ☐ İdari Personel
- ☐ Diğer:

2. Bölüm

ÜNİVERSİTELER İÇİN GİRİŞİMCİLİK EĞİLİMİ ÖLÇEĞİ

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Üniversite olarak, öğrencilerimizi sanayi veya toplum yararına değer yaratan araştırmalar yapmaları için teşvik ederiz.					
2	Üniversite olarak, öğrencilerimizi yaptıkları araştırmaları uygulamaya dönüştürmelerini sağlayacak kaynaklar aramaları için teşvik ederiz.					
3	Çalışmakta olduğum bölümdeki öğretim elemanları uygulamalı araştırma yapma konusunda isteklidir.					
4	Bulunduğumuz şehirdeki/bölgedeki diğer üniversitelerle karşılaştırdığımızda çalışmakta olduğum üniversite, sanayi veya toplum ile iş birliği anlamında iyi bir üne sahiptir.					
5	Çalışmakta olduğum fakültenin birçok üyesi iş dünyasından insanlarla ortak araştırmalar yapar.					
6	Çalışmakta olduğum üniversite, bulunduğum fakültenin öğretim elemanlarından topluma ve sanayiye önemli katkılar sunmalarını bekler.					
7	Çalmamakta olduğum bölüm, fakülteadaki diğer bölümlere kıyasla yeni fırsatları tespit etmekte iyidir.					
8	Çalışmakta olduğum üniversite, öğretim elemanlarının iş dünyasından insanlarla ortak araştırmalar yapmasını destekler.					
9	Çalışmakta olduğum üniversite, araştırma projelerinden öğrencilerin ve öğretim elemanlarının sosyal hayatlarında yararlanabilecekleri fırsatlar (off-campus benefits) arar. Örneğin, X kafeden veya Y araç kiralama şirketinden sağlanan %10 indirim gibi.					
10	Çalışmakta olduğum üniversite, kamu finansman dışındaki kaynaklardan önemli finansman desteği arar.					
11	Üniversite dışındaki organizasyonlarla yapılan iş birliği, araştırmalarımızı önemli ölçüde geliştirmektedir.					
12	Fakülte öğretim elemanları sıklıkla geleneksel üniversite ortamı dışındaki araştırma fırsatları pesinde koşar.					
13	Çalışmakta olduğum bölümdeki öğretim elemanları, fakülteadaki diğer öğretim elemanlarına kıyasla oldukça etkin ve üretken olarak bilinir.					

14	Üniversite olarak, yeni bir fikir ile karşılaştığımızda genelde başkasının denemesine izin verir ve ne olacağına bakarız.					
15	Çalışmakta olduğum üniversite, sanayi ve toplum tarafından inovatif ve esnek olması ile tanınır.					
16	Mezun öğrencilerimiz genelde sanayinin farklı dallarında nitelikli pozisyonlarında iş sahibi olur.					
17	Çalışmakta olduğum üniversite, endüstriden saygı görür.					
18	Çalışmakta olduğum üniversite, öğretim elemanlarının sanayinin farklı kollarındaki araştırmalara katılmasını destekler.					
19	Çalışmakta olduğum bölümün özel ve kamu sektör organizasyonları ile ilişkiler geliştirmesi gerektiğine inanıyorum.					
20	Çalışmakta olduğum üniversitenin politikaları, bölümün/fakültenin amaçlarına ve hedeflerine önemli katkıda bulunur.					
21	Çoğu üniversiteye nazaran, üniversitemiz yeni fikirlere ve yenilikçi yaklaşımlara karşı duyarlıdır.					
22	Üniversitenin politikaları, her seviyesinden geribildirim alınarak yapılan "tabandan tepeye" politikalar olarak tamamlanabilir.					

EK 3.
Girişimcilik Niyeti Ölçeği

1. Bölüm

KİşİSEL BİLGİLER

Cinsiyetiniz

- ☐ Kadın
- ☐ Erkek
- ☐ Belirtmek istemiyorum
- ☐ Diğer:

Mesleki Kıdeminiz

- ☐ 5 yıldan az
- ☐ 6-10 yıl
- ☐ 11-15 yıl
- ☐ 16-20 yıl
- ☐ 21 yıl ve üzeri

Görev Yaptığınız Üniversite (Lütfen belirtiniz):

Görev Yaptığınız Birim (Lütfen belirtiniz):

Unvanınız

- ☐ Prof. Dr.
- ☐ Doç. Dr.
- ☐ Dr. Öğr. Üyesi
- ☐ Öğr. Gör. Dr.
- ☐ Öğr. Gör.
- ☐ Arş. Gör. Dr.
- ☐ Arş. Gör.
- ☐ İdari Personel
- ☐ Diğer:

2. Bölüm

GİRİŞİMCİLİK NİYETİ ÖLÇEĞİ

		Hiç katılmıyorum	Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Katılıyorum	Tamamen katılıyorum
1	Bir girişimci olmak için her şeyi yapmaya hazırım.					
2	Profesyonel olarak hedefim bir girişimci olmaktır.					
3	Kendi işimi kurmak ve sürdürmek için her türlü çabayı sarf edeceğim.					
4	Gelecekte bir iş kurmak konusunda kararlıyım.					
5	Ciddi anlamda kendi işimi kurmayı düşünüyorum.					
6	Bir gün mutlaka kendi işimi kurma niyetim var.					

EK 4.
NİTEL VERİ GÖRÜŞME SORULARI

- Girişimciliği nasıl tanımlarsınız?
- Girişimci üniversite dendiği zaman, zihninizde ne canlanıyor? Neden?
- Girişimci ve Yenilikçi Üniversite Endeksi hakkında bilginiz var mı? Varsa üniversitenizin bu endeks ile ilgili durumu hakkında görüşleriniz nelerdir?
- Çalıştığınız kurumun girişimcilik düzeyini nasıl açıklarsınız?
- Üniversitelerin girişimcilik ekosistemine katkısını ve üniversitenizin bu açıdan durumunu nasıl yorumlarsınız?
- Üniversitenizin sanayi ile işbirliği durumunu ve üniversite faaliyetlerinin ekonomik değerini nasıl değerlendirirsiniz?
- Girişimci bir yapının üniversiteye kazandırdıkları neler olabilir?
- Girişimci üniversite olmanın önündeki engel ya da zorluklar nelerdir?
- Kurumunuzdaki bu engel ve zorlukları aşmak için neler yapılmaktadır?
- Üniversitelerde girişimciliği attırmak için neler yapılmalıdır?
- Biriminizdeki girişimciliği desteklemek adına örgütsel ve bireysel düzeyde nasıl faaliyetler gerçekleştirilmektedir?

EK 5.
Etik Kurul İzni

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu
Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği

Sayı : E-84026528-050.99-2400106524
Konu : Başvuru İncelenmesi

26.04.2024

Sayın Kadir TUNÇER

Yürütücülüğünüzü yapmış olduğunuz 2024-YÖNP-0355 nolu projeniz ile ilgili Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu'nun almış olduğu 24.04.2024 tarih ve 06/41 sayılı kararı aşağıdadır.

Bilgilerinize rica ederim.

KARAR 41- Sorumlu yürütücülüğünü **Prof. Dr. Hasan ARSLAN**'ın yaptığı ve proje araştırmacısı **Kadir TUNÇER** tarafından gerçekleştirilen “Yükseköğretimde Akademik ve Yönetimsel Girişimcilik Yönelimi” başlıklı araştırmanın, Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Komisyonu ilkelerine **uygun** olduğuna oy birliği ile karar verilmiştir.

Doç. Dr. Derya GİRGİN
Kurul Başkanı

